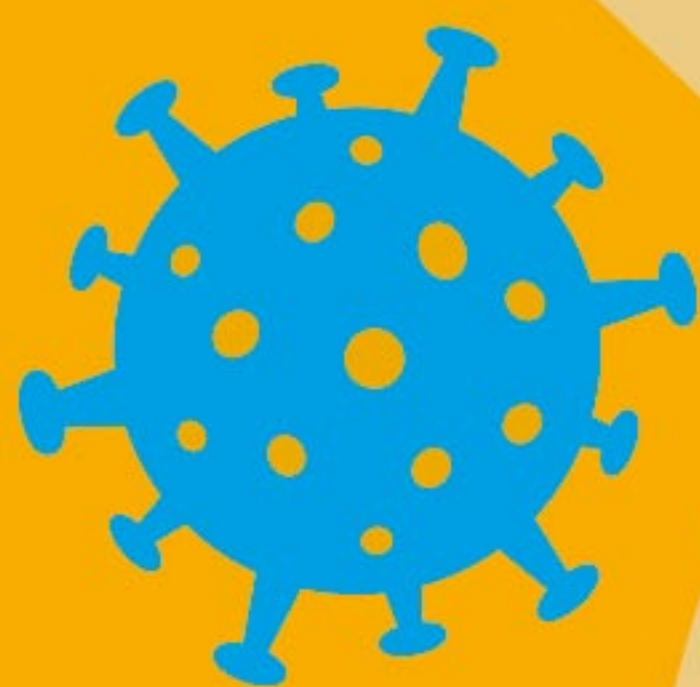

Za oknem

19 spisovatelů
proti covid-19

ed. Aleš Palán

/ PROSTOR

Auster Bellová Dostálová
Horáková Kábrtová Kosatík
Kratochvíl Mornštajnová Němec
Padevět Pekárková Pilátová
Sichinger Slouka Stančík
Stehlíková Štifter Urban Vrba

Aleš Palán (ed.)
Za oknem
19 spisovatelů proti covid-19

PROSTOR

Za oknem 19 spisovatelů proti covid-19

**Auster Bellová Dostálová
Horáková Kábrtová Kosatík
Kratochvíl Mornštajnová Němec
Padevět Pekárková Pilátová
Sichinger Slouka Stančík
Stehlíková Štifter Urban Vrba**

© Aleš Palán, Paul Auster, Bianca Bellová, Zuzana Dostálová,
Pavla Horáková, Lidmila Kábrtová, Pavel Kosatík, Jiří Kratochvíl,
Alena Mornštajnová, Jan Němec, Jiří Padevět, Iva Pekárková,
Markéta Pilátová, Martin Sichinger, Mark Slouka, Petr Stančík,
Olga Stehlíková, Jan Štifter, Miloš Urban, Michal Vrba – 2020
© PROSTOR, 2020

ISBN 978-80-7260-451-7

Devatenáct

Co může dělat spisovatel v čase pandemie – ve dnech, kdy jsou knihkupectví zavřená a na besedy se čtenáři se nejedí? Být doma, držet zdravotníkům, pečovatelkám a prodavačkám palce, šít roušky a chodit starším sousedům na nákup. Stačí to ale?

Když jsem nad tím přemýšlel, došlo mi, že nestačí – tím spíš, že roušky šít neumím a v našem vchodě jsem skoro nejstarší. Spisovatel ovšem může taky psát – psát a zapojit se do charitativního projektu.

Ten nápad se opíral o číslovku devatenáct: oslovím 19 autorů, ti napíší 19 povídek, vznikne kniha, přičemž 19 % z její prodejní ceny bude směřovat na boj proti nemoci covid-19. „Pojďte do toho se mnou. Napište povídku či esej s tematikou nákazy (nemusí jít o koronavirus, doba a charakter textu je na vás) a udělejte to zdarma,“ oslovil jsem své kolegy spisovatele a spisovatelky. Jejich zájem byl opravdu masivní. Ten pocit, že držet palce nestačí, jsem zjevně neměl pouze já.

Všichni zúčastnění spisovatelé se vzdali odměny. Autorský honorář za knihy se běžně pohybuje kolem 8 %, na zamýšlených 19 % bychom se nedostali,

pokud by nám nevyšel vstříc i nakladatel a distributor. Nakladatelství PROSTOR a distribuční síť Kosmas snížily svůj obvyklý rabat – a to v době, kdy je celý knižní trh ohrožen a odborníci varují před jeho krachem či těžkými časy.

O těch 19 % se ale v první řadě musí přičinit naši čtenáři. Snad to opravdu udělají. Jestli za stržené peníze nakoupíme roušky, respirátory, podpoříme seniory či zdravotníky, se ukáže podle aktuálních potřeb v době vydání knihy. Budeme o tom průběžně informovat.

Jednotlivé příspěvky řadíme abecedně podle příjmení autora. Kromě domácích autorů a auterek se nám podařilo získat esej amerického spisovatele Paula Austera. Jeho text a dále zamyšlení Marka Slouky byly přeloženy z angličtiny. Dvě ze zařazených povídek rozvíjejí motivy z dřívějších úspěšných románů – Petr Stančík vytvořil nový příběh komisaře Durmana, hrdiny *Mlýnu na mumie*. Alena Mornštajnová se vrátila k epidemii z roku 1954 a napsala scénu, jak Hana kupuje věnečky...

Příjemné čtení to chvílemi asi nebude, spíš burcuující a zneklidňující. Přesto věřím, že tato kniha není pouhým gestem dobré vůle. Přeji si, aby čtenářský zájem dal našemu společnému úsilí opravdový smysl. Díky – a hodně zdraví.

Aleš Palán, duben 2020

Paul Auster

Stanislavští vlci

z angličtiny přeložil Josef Monik

Musí být nějaká událost pravdivá, aby byla jako pravdivá přijímána, nebo stačí víra v její pravdivost, aby se stala pravdou, i když se údajná věc neudála? A co když, navzdory snahám zjistit, jestli se událost odehrála nebo ne, dospějete do slepé uličky pochybností a nejste si jisti, jestli příběh, který vám vyprávěl někdo na terase hospody v západoukrajinském městě Ivano-Frankovsk, vychází z málo známé, ale ověřitelné historické události, nebo je to legenda, snaha se předvádět či nepodložená povídáčka předávaná z otce na syna? Abych byl ještě konkrétnější: Jestliže je příběh natolik ohromující a silný, že vám samým údivem spadne čelist, a máte pocit, že vám pomohl zásadně prohloubit chápání světa, záleží pak vůbec na tom, jestli je pravdivý nebo ne?

Okolnosti mě v září 2017 přivedly na Ukrajinu. Pracovně jsem se zdržoval ve Lvově, ale využil jsem volného dne a zajel si do Ivano-Frankovska, vzdáleného dvě hodiny cesty na jih, kde se někdy počátkem osmdesátých let 19. století narodil můj dědeček z otcovy strany. Neměl jsem k cestě žádný důvod, jenom zvědavost nebo snad něco, co bych označil za falešnou nostalgii. Dědečka jsem nikdy nepoznal a dodnes o něm skoro nic nevím. Zemřel dvacet osm let před mým narozením, muž-stín z nezapsané,

nepamatované minulosti, a navíc jsem si cestou do města, z něhož odešel někdy na přelomu 19. a 20. století, uvědomoval, že místo, kde strávím odpoledne, už není tím místem, kde prožil dětství a léta dospívání. Chtěl jsem tam nicméně zajet, a když zpětně přemýšlím o tom, proč jsem tam chtěl, napadá mě, že to lze přičíst jedné prokazatelné skutečnosti: cesta povede krvavým tratolištěm východní Evropy, skrz hlavní jeviště vražedného hororu 20. století, a kdyby onen muž-stín, odpovědný za to, jak se jmenuji, neopustil tenhle kraj světa v pravý čas, nikdy bych se nenarodil.

Věděl jsem už před svou návštěvou, že než se roku 1962 město stalo Ivano-Frankovskem (na počest ukrajinského básníka Ivana Franka), bylo čtyři sta let známé jako Stanisławów, Stanislau, Stanislaviv a Stanislav, podle toho, jestli v něm vládli Poláci, Němci, Ukrajinci nebo Sověti. Z polského města se stalo město habsburské, z habsburského rakousko-uherské, z rakousko-uherského se v prvních dvou letech první světové války stalo ruským, pak bylo zase rakousko-uherské, po válce krátce ukrajinské, potom polské, pak sovětské (od září 1939 do července 1941), pak bylo pod kontrolou Němců (do července 1944), znovu sovětské a nyní, po rozpadu Sovětského svazu v roce 1991, je to město ukrajinské.

V době, kdy se dědeček narodil, čítalo 18 tisíc obyvatel a v roce 1900 (přibližný rok jeho odchodu) zde žilo 26 tisíc lidí, z nichž více než polovinu tvořili Židé.

Při mé návštěvě už populace dosáhla 230 tisíc obyvatel, ale v období nacistické okupace se toto číslo pohybovalo někde mezi osmdesáti a devadesáti pěti tisíci, napůl Židů, napůl Nežidů. Desítky let už vím, že deset tisíc Židů bylo na podzim po německé invazi sehnáno dohromady a zastřeleno na židovském hřbitově, zbylí Židé byli umístěni do ghetta, odkud jich dalších deset tisíc poslali do vyhlazovacího tábora Belzec v Polsku, kde pak Němci v průběhu roku 1942 a počátkem roku 1943 odváděli přeživší po jednom, po pěti, po dvaceti do lesů za městem a stříleli je a stříleli je a stříleli je, až nakonec žádní Židé nezbyli – desetitisíce lidí zavražděných ranou do týla a pohřbených ve společných jámách, které si museli sami vykopat, než je zabili.

Jedna ochotná paní, se kterou jsem se seznámil ve Lvově, se ujala plánu cesty, a protože se narodila a vyrůstala v Ivano-Frankovsku a dosud tam žila, věděla, kam mě vzít a na co se podívat, a sehnala i člověka, který nás tam odveze. Řidič byl mladý šílenec, který pohrdal smrtí a řítil se úzkou dvouproutdou silnicí, jako kdyby dělal konkurz na kaskadéra do filmu z prostředí automobilových závodů, přičemž přehnaně riskoval a s ledovým klidem předjížděl všechna auta před námi, nečekaně prudce odbočoval do levého pruhu, přestože se na nás v protisměru řítilo auto, a několikrát během cesty mě napadlo, že tohle kalné odpoledne prvního podzimního dne roku 2017

bude mým posledním na zemi; jak ironické a zároveň hrůzně příznačné je, že jsem musel ujet celou tu dálku, abych navštívil město, které dědeček opustil před více než sto lety, jen proto, abych zemřel dřív, než se do něj dostanu.

Provoz byl naštěstí řídký, směs rychle jedoucích aut a pomalých nákladáků, v jednu chvíli také koňský povoz vrchovatě naložený senem, který se pohyboval ještě desetkrát pomaleji než pomalá nákladní auta. Při kraji silnice se táhly s nákupem jídla otulé ženy s tlustýma nohama, na hlavách šátky uvázané na bábušky. Nemít igelitové tašky, mohly to být postavy z časů před dvěma sty lety, východoevropské venkovanky uvízlé v pasti dějin tak staré, že přežila do jednadvacátého století. Projížděli jsme předměstími tuctu městeček, po obou stranách se táhly lány nedávno sklizených polí, ale zhruba po dvou třetinách cesty se zemědělská krajina proměnila v zemi nikoho zbytnělou těžkým průmyslem, jehož nejvýraznějším příkladem byla gargantuovská elektrárna, která před námi najednou vyrostla po levé straně. Pokud jsem dobře rozuměl své milé průvodkyni v autě, zásobuje tohle monolitické zařízení Německo a další západoevropské země valnou částí elektrické energie. Taková je rozporuplná pravda o dvanáct set kilometrů širokém nárazníkovém státu uzamčeném v krvi zmokvalých polích mezi Východem a Západem. Ukrajina krmí jednu stranu elektrickou šťávou,

aby tam svítilo světlo a všechno fungovalo, zatímco druhá strana krvácí dál, aby ubránila své zmenšující se obležené území.

Ukázalo se, že Ivano-Frankovsk je zajímavé město. Vůbec se nepodobá rozpadající se ruině, jakou jsem si představoval. Těsně předtím, než jsme přijeli, se mraky roztrhaly a při pohledu na davy lidí na slunci, které se procházely po ulicích a náměstích, jsem byl překvapen, jak čisté a uspořádané město to je, žádná venkovská díra strnulá v minulosti, nýbrž malé moderní město plné knihkupectví, divadel, restaurací a příjemné směsi nové a staré architektury – ta stará přežila v podobě budov a kostelů ze 17. a 18. století postavených polskými zakladateli a jejich habsburskými přemožiteli.

Bývalo by mi stačilo projít se na dvě tři hodiny kolem a jet zpátky, ale ta dobrá žena, která mi výlet naplánovala, měla za to, že účel mé cesty nějak souvisí s mým dědečkem, a protože byl dědeček Žid, měl bych si promluvit s jediným rabínem, který ve městě zbyl, duchovním otcem poslední synagogy – což, jak se ukázalo, byla solidní, vkusně navržená stavba ze začátku 20. století, která nějak přestála druhou světovou válku pouze s malými šrámy a ty byly dávno opravené. Nevím už, co jsem si o tom myslel, ale nic jsem proti rozhovoru s rabínem nenamítal, protože byl nejspíš jedinou žijící osobou na světě, která by mi snad mohla – říkám mohla – povědět něco o mé

rodině, té bezejmenné hordě neviditelných předků, kteří byli rozprášeni, umírali a následně mizeli z říše poznaného, neboť záznamy o jejich narozeních zničila skoro jistě někdy během poslední stovky let bomba, požár či podpis horlivého byrokrata. Bylo mi jasné, že návštěva u rabína bude patrně bezvýsledná, vedlejší produkt falešné nostalgie, která byla hlavním důvodem mé cesty, ale když už jsem tam jednou byl, na jeden jediný den, s tím, že by mě nenapadlo sem ještě někdy zajet, nemůže uškodit se na pár věcí přeptat a dočkat se možná nějakých odpovědí.

Žádné odpovědi nebyly. Voustatý ortodoxní rabín nás přijal ve své kanceláři a kromě toho, co už jsem věděl – že jméno Auster bylo běžné židovské jméno ve Stanislavi, ale nikde jinde –, se jen krátce zmínil o ženě jménem Austerová, která se tři roky skrývala před Němci v nějaké díře, a když po třech letech vylezla, byla z ní do smrti potrhlá, ztřeštěná osoba. Jinak pro mě nic neměl. Byl to horečně rozechvělý člověk, který během našeho rozhovoru kouřil tenounké cigarety, jednu za druhou, típal je po pár šlucích a vzápětí vytahoval z igelitového pytlíku na stole další. Nechoval se ani přátelsky, ani nepřátelsky, byl prostě roztěkaný, člověk, který má v hlavě jiné věci, a pokud mohu soudit, zabraný až příliš do vlastních starostí, než aby ho zajímal nějaký návštěvník z Ameriky nebo žena, která setkání zprostředkovala.

Z většiny záznamů vyplývá, že v dnešním Ivano-Frankovsku žije nanejvýš dvě stě až tři sta Židů. Ne-ní jasné, kolik z nich je praktikujících věřících a těch, kteří chodí na bohoslužby, ale z toho, čeho jsem byl svědkem hodinu před setkáním s rabínem, se zdálo, že je to pouze malá část zbylého počtu. Moje návštěva připadla čirou náhodou na roš ha-šana, jeden z nejposvátnějších dnů liturgického kalendáře, a ve svatyni nebylo víc než patnáct lidí, aby si poslechli šofar ohlašující příchod nového roku, třináct mužů a dvě ženy. Na rozdíl od svých souvěrců v západní Evropě nebo v Americe při podobných příležitostech na sobě muži neměli tmavé obleky s kravatou, nýbrž nylonové větrovky a na hlavě červenožluté baseballové čepice.

Vyšli jsme ven a procházeli se další hodinu, hodinu a půl, možná déle po městě. Ta dobrá žena mi na čtyři hodiny sjednala ještě jedno setkání s jistým básníkem z Ivano-Frankovska, který se patrně celé roky zabýval studiem dějin města, ale zatím byl ještě čas prohlédnout si další místa, která jsme předtím neviděli, a tak jsme pokračovali v obchůzce a poznali velkou část města. Slunce už pálilo a najednou jsme se v tom krásném zářijovém dni ocitli před kostelem Vzkříšení Páně, barokní katedrálou z 18. století, považovanou za nejhezčí stavbu habsburské éry, kdy se Ivano-Frankovsk jmenoval Stanislau.

Když jsme vstoupili, očekával jsem, že tak jak tomu je u jiných skvostných chrámů a katedrál

v západoevropských městech a velkoměstech, bude kostel skoro prázdný, že v něm budou leda tak náhodní turisté s fotoaparáty. Mýlil jsem se. Tohle koneckonců nebyla západní Evropa, byla to nejzápadnější výspa bývalého Sovětského svazu, město ležící na území Haliče, nejvýchodnějším okraji bývalého rakousko-uherského mocnářství, a kostel, který nebyl ani římskokatolický, ani ruský pravoslavný, nýbrž řeckokatolický, byl téměř plný, žádní turisté ani znalci barokní architektury, ale místní lidé, kteří se přišli pomodlit nebo zamyslet, rozjímat nebo rozmlouvat s Bohem Všemohoucím v obrovském kamenném prostoru zaplaveném zářijovým světlem procházejícím vitrážovými okny.

Muselo tu být sto, možná dvě stě lidí, a co mě překvapilo nejvíc v tom velkém zamlklém shromáždění, bylo množství mladých lidí, dobrá polovina návštěvníků, muži i ženy mezi dvaceti a třiceti, kteří seděli v lavicích se sklopenou hlavou nebo klečeli se sepjatýma rukama a hlavou obrácenou vzhůru, s očima upřenýma do světla procházejícího mozaikovými okny. Běžné víkendové odpoledne, ničím se nelišící od jiných dnů, snad jen že se udělalo krásně, a v tom lesklém odpoledni byl kostel Vzkříšení zaplněn mladými lidmi, kteří nebyli v práci ani neseděli na zahrádkách venkovních hospod, nýbrž klečeli na kamenné podlaze se sepjatýma rukama, hlavy zdvižené v modlitbě. Předtím rabín, připalující si jednu

cigaretu od druhé, červenožluté baseballové čepice, a tady tohle.

Po tomhle i tom předchozím zážitku mi přišlo naprosto logické, že básník je buddhista. Ne že by to byl nějaký konvertita ve stylu New Age, který si přečetl pár knížek o zenu. Naopak. Byl to letitý vyznavač, který se zrovna vrátil ze čtyřměsíčního pobytu v nepálském klášteře, muž beroucí to vážně. Navíc básník a také badatel v oboru dějin města, kde se narodil můj dědeček. Byl to urostlý, mohutný chlap se silnými rukama a příjemným chováním, s jasným pohledem, přemýšlivý člověk oblečený po evropsku. Svou oddanost buddhismu zmínil jen okrajově, což jsem kvitoval s uspokojením, a i proto jsem mu důvěřoval a cítil jsem, že asi mluví pravdu. Je tomu teprve dva a půl roku, co jsme spolu mluvili, ale zvláštní na tom je, že i po tak krátké době a přestože si to setkání připomínám skoro denně, si nedokážu vzpomenout na jedinou věc, kterou mi o městě vyprávěl, dokud nepromluvil o vlčích. Jakmile začal vyprávět tuhle historku, všechno ostatní se vytratilo.

Seděli jsme na terase před hospodou a přehlíželi největší náměstí, středobod města Stanislav – Stanislav – Ivano-Frankovsk, širokou prostrou zalitou sluncem, bez aut a se spoustou lidí přecházejících sem a tam všemi směry, žádný z nich nevydal zvuk, pokud si pamatuji, nic než dav tichých lidí procházejících se přede mnou, zatímco jsem poslouchal příběh,

který mi vyprávěl básník. Potvrdil mi, co už jsem věděl o osudu židovské poloviny obyvatel v letech 1941 až 1943, ale když město obsadila sovětská armáda v červenci 1944, řekl, pouhých šest týdnů po vylodění Spojenců v Normandii, nejenže už město vyklidili Němci, ale opustila ho i druhá půlka obyvatel. Rozutekli se do všech směrů, na východ, na západ, na jih a na sever, takže Sověti dobyli prázdné město, říší nicoty. Obyvatelstvo rozfoukal vítr do všech stran a místo lidí ovládli město vlci, stovky, možná tisíce vlků.

Příšerné, pomyslel jsem si, tak příšerné, že v tom tkvěla hrůza těch nejhroznějších snů, a zčistajasna mi z vlastních snů vyvstala báseň Georga Trakla *Na východě*, kterou jsem četl prvně před padesáti lety a potom znovu a znovu, až jsem ji uměl nazpaměť a stala se mou součástí, báseň z první světové války z roku 1914, již napsal o haličském městu Gródek nacházejícím se nedaleko od Stanislau a která končí strofou:

*Trnitá divočina lemuje město.
Z krvavých schodů odhání měsíc
vyděšené ženy.
Diví vlci prorazili branou.*

Zeptal jsem se básníka, jak to ví. Řekl mi, že to slyšel mnohokrát od otce, že jeho otcí bylo v roce 1944 něco přes dvacet a že byl po příchodu Sovětů do

Stanislau – posléze Stanislavi – odveden k vojenské jednotce, která měla za úkol vyčistit město od vlků. Trvalo to několik týdnů, vyložil mi, snad i měsíců, nemůže si přesně vzpomenout, a když bylo Stanislau znovu obyvatelné, umístili do něj Sověti vojenskou posádku s rodinami.

Pohlédl jsem na náměstí před sebou a pokusil se představit si, jak vypadalo v létě 1944. Lidé na svých pochůzkách z něj najednou zmizeli, jako by je vymazal ze scény, a začali se mi zjevovat vlci, tucty vlků poklusávajících přes náměstí v malých smečkách a pátrajících v opuštěném městě po něčem k žrádлу. Vlci jsou konečným obrazem té noční můry, nejposlednějším výsledkem hlouposti vedoucí k válečným zkázám, v tomto případě třem milionům Židů zavražděných v onom východním tratolišti spolu s nesčetnými dalšími civilisty a vojáky jiných věrouk i bezvěrců, a sotva vraždění skončilo, vyrazili vlci brány do města. Vlci nejsou jen symbolem války. Jsou to zárodky války a všeho, co válka na zemi působí.

Nepochybují o tom, že básník své historce věřil. Vlci pro něho byli reální, a protože měl v hlase klidné přesvědčení, přijal jsem ji za skutečnou i já. Pravda, na vlastní oči vlky neviděl, ale jeho otec ano, a proč by otec vyprávěl synovi něco, co se nestalo? Nevypověděl by, řekl jsem si, a když jsem kvečerou odjížděl z Ivano-Frankovska, věřil jsem, že když Rusové přebírali město po Němcích, vládli tu krátký čas vlci.

V následujících týdnech a měsících jsem dělal všechno možné, abych se v té věci dopídlil podrobností. Mluvil jsem se známým, který měl kontakty na historiky z univerzity ve Lvově (dříve též Lwówě a Lembergu), zvláště s jednou paní, která se specializovala na dějiny regionu, ale ani ta v žádném ze svých předchozích výzkumů nenarazila na jedinou zmínku o stanislavských vlčích, a když se znovu zabrala do hledání, nenašla sebemenší stopu po tom, co mi básník vyprávěl. Co ale našla, byl krátký film o obsazení města sovětskými jednotkami 27. července 1944, a když mi pak ten film poslala, mohl jsem se na něj podívat, aniž bych musel vstávat ze židle, na které teď sedím..

Padesát nebo sto vojáků v srovnaných řadách pochoduje přes Stanislav a skupinka dobře oblečených a dobře živených občanů je nadšeně vítá. Scéna je potom zabraná z trochu jiného úhlu, je znovu vidět těch padesát nebo sto vojáků a stejnou skupinu dobře oblečených a dobře živených vítačů. Pak přijde střih, obraz zničeného mostu, a než film doklopýtá ke konci, vrátí se ještě jednou k záběrům vojáků a pozdravujícího obecnstva. Vojáci mohli být opravdovými vojáky, ale v tomto případě jim řekli, aby vojáky hráli, stejně jako lidé, kterým přikázali předvádět jásající dav, hráli své role v nahrubo sestříhaném, nedokončeném propagandistickém filmu, který měl glorifikovat dobrotu a chrabrost Sovětského svazu.

Nemusím snad říkat, že se ve filmu neobjeví jediný vlk. Což mě přivádí zpátky tam, kde jsem začal: čemu věřit, když si nemůžete být jistí, co je pravda, a co ne?

Vzhledem k tomu, že nemám jediný důkaz o tom, jestli je jeho historika pravdivá nebo není, rozhodl jsem se věřit básníkovi. A ať už tam byli, nebo nebyli, věřím na vlky.

Brooklyn, 27. března 2020

Bianca Bellová

Láska všechno překoná

Ostrov se morové epidemii, která zuřila na pevnině, dlouho bránil.

Nebyl důvod nevěřit, že je nákaza zrádná. Každý znal z vyprávění, jak nemilosrdná dokáže morová rána být. Každou chvíli se přes úžinu neslo vyzvánění umíráčku z některého z mnoha kostelů na pevnině. Vítr až sem donášel nápěv *Dies irae*.

*Onen den, den hněvu lkavý
zruší čas, dým vzejde tmavý,
David, Sibylla tak praví.*

Hlídky střežící dodržování karantény ostřelovaly v přístavišti lodě, které se k ostrovu pokusily přiblížit a zakotvit, zápalnými koulemi *ignis volatilis*. Jednu z lodí zasáhly a potopily; přístavní hlídka pak musela od břehu ještě několik dní odstrkovat utonulé námořníky. Měli na tělech vytetované obrázky slepic a prasat, protože věřili, že kdyby tonuli a Pán popatřil na ta zvířata, která neumějí plavat, ve své milosti by je nabral do dlaní, dýchl na ně a položil je na břeh. Jiní měli obrázek kotvy; ta měla námořníka, co spadl přes palubu, udržet v blízkosti lodi. Obrázek větrné růžice zas měl ztracené námořníky bezpečně dovést domů. Teď

tu jejich nadmutá těla unášel příliv a dravé rybky a ptáci už je okusovali.

Ostrov odhodlaně a s nasazením všech sil setrval ve své *splendid isolation*. Všichni dospělí muži se střídali v hlídkování na rozeklaném pobřeží ostrova, aby sem z pevniny nepronikla ani myš.

*Strašné chvění, bázeň hrozná,
až se tvorstvo Soudci přizná,
jenž hned řeší, vše pozná.*

Berenice pohodila hlavou a vlasy jejího odrazu v okenní tabulce zachytily záblesk odpoledního slunce. Pokožka na hlavě ji svědila, snad pro všechny svaté nechtyla vši! Položila si kartáč ze slonoviny do klína a dlaně si přitiskla na břicho. Zavřela oči a zasnula se.

„Co tady sedíš jak nějaká dorota? Jestli pořád myslíš na toho floutka, tak...“ matka se zhluboka nadechla a položila si pravou ruku na hrud'. Vzdechla.

„Nebojte se, matko. Myslím na zameškané hodiny latiny.“

Matka znovu vzdechla. „Ach ano, to taky. Však až ty rány egyptské pomínou, věci se zase vrátí do starých kolejí, dítě. Musíš se hodně modlit breviář a nezakolísat ve své víře, stejně jako my všichni.“

„Ano, matko.“

„Jsi poslušná a zbožná dcera, děkuji Pánu. Jen na sebe pořád tolik nekoukej do zrcadla.“

„Ano, matko.“

„Za chvíli začínají nešpory. Nachystej se.“

„Ano, matko.“

Na hladině v úžině zahlédla Berenice červenobílou plachtu a z plic jí samovolně vyšel hlasitý vzdech. Byl to ale jen záchvěv na její sítnici, optický klam vzniklý v její mysli napjaté očekáváním.

*Zní hlas trouby divně duně,
volá spáče v hrobu lůně,
Pán, kde sedí na svém trůně.*

Berenice slyšela, jak se matka v kuchyni dohaduje s pacholkem, kterého poslala do vzdálenějších vesnic, aby přinesl nějaké zásoby jídla, protože nejbližší osady už byly vyjedené. Jak ustal tok zboží na lodích z pevniny, přišly na ostrov hubené časy. Ostrov byl spíše kamenitý a rostly na něm jen divoké ostružiny a kdoule. Dostatek byl jen drobných stříbřitých rybek a masa z koz, které se proháněly po skaliskách. Berenice vstala a nahlédla do kuchyně. Uviděla matku, jak pacholka, který přinesl jen tři želví vejce a hlavu z kozy, beze slova tluče pěstí do ramene. Pacholek stál se svěšenou hlavou a nechal se o hodně menší ženou bít.

„Matko.“

Matka se k ní otočila a povzdychla. „Budeme se muset uskrovnit, dítě.“

„Ano, matko.“

„Pán se o nás postará, tak jako vždycky.“

Berenice to bylo jedno. Na hlad už si zvykla. Vždy, když se modlila růženec, zavřela oči a bez jakékoliv snahy si vybavila horké ruce svého milovaného na svém břiše. Pak se z pevniny znovu ozvalo zvonění umíráčku. Bylo tak časté, že už mu nikdo nevěnoval o nic větší pozornost než kdákání racků. Stalo se součástí denního rytmu, stejně jako když s úsvitem vyřáždili rybáři na moře nebo když se s klekáním zavíraly městské brány.

*Smrt a příroda tu trnou,
když se těla z hrobu k Soudci hrnou,
každý s hříšnou skvrnou.*

Při modlitbách Berenice neprosila o nic jiného, než aby se znovu shledala se svým milým a aby jí ho drahý Pán ráčil zachovat ve zdraví. Zavírala teď často okno, protože jí pod ním několikrát denně procházel stále početnější zástup flagelantů v bílých rouchách prosakujících čerstvou krví volajících po pokání před Posledním soudem. Věřili, že kdo z nich se vydrží bičovat třiatřicet dnů, z toho budou sejmuty veškeré hříchy. Berenice ty uječené a páchnoucí kajícíníky nemohla vystát.

*Duše prosí, lká, se rmoutí,
v popel mé se srdce hroutí,
rač smrt dobrou poskytnouti!*

Po dvou týdnech, zrovna když Berenice došla zásoba žlučového mýdla, přestaly za úžinou zvony vyzvánět hodinku. Rozhostilo se nezvyklé ticho. Berenice si oddechla, jako by z ní někdo odvalil hrobový kámen.

*Tohoto pak šetři, Bože!
Milý Pane Ježíši,
dej jim odpočinutí! Amen.*

Pak v odlehlé zátocě konečně přistála loďka. Posel doručil dopis, začínající takto:

Milovaná Berenice, světlo mých očí, já žízním...

Do týdne na ostrově nezbyl nikdo, kdo by pohřbil mrtvé.

Praha, 21. března 2020

Zuzana Dostálová

Na prahu dvou cest

Od chvíle, kdy jsem musel zůstat doma, uběhlo osmnáct dnů. Sedával jsem v kuchyni a přemýšlel, jak dlouho ještě. Skrz pootevřené okno jsem slyšel slabé hlasy kolemjdoucích, které se slévaly v jeden zpěv. Byly jiné, monotónní, ne jako dřív. Od věčného sezení mě bolela záda a hlava od absence vzduchu. Naučil jsem se být opatrný.

Každý den byl stejný, a přesto něčím jiný. Záviděl jsem přírodě její bezstarostnost. Stačilo se podívat skrz okenní tabulku a sledovat probouzející se jaro. Vzduch, který mi teď chyběl, slabě pohupoval větvemi tují na susedově zahradě.

V ošatce na stole ležela půlka chleba. Každé ráno jsem ukrojil jeden krajíc a uvědomoval si, jak každým dnem pod tlakem nože tvrdne. Na jazyku slábla vůně a s ní odcházela chuť klasu. Přesto mi ten kus potravy připadal čím dál vzácnější a já věděl, že jednoho dne přijde chvíle, kdy budu s námahou žvýkat patku tvrdou jako kámen. Kdybych nebyl zavřený doma, kdybych si užíval blahobytu jako dřív, dávno by skončil v koši a já bych ho nahradil novým.

Začal jsem šetřit. Šetřit s potravou, ale i energií. To, co se zdálo složité, stalo se jednodušším, a to, co bylo prosté, vzácnějším. Přestal jsem se zlobit sám na sebe, že neplním úkoly. Úkoly, které se jevíly zdánlivě

nepostradatelnými. Třídil jsem důležitost, abych zjistil, že veškeré požadavky přicházejí zvenčí. Moje nejistota se transformovala v jistotu, že jsem to já, kdo rozhoduje o sobě.

V ulici před zahradou se často toulával pes. Prošedivělým čumákem prozkoumával travnatá místa neudržovaného chodníku. Hubený hřbet naznačoval hlad. Běhával do kopce nahoru a vracíval se po pár hodinách stejně hladový zpátky. Do očí jsem mu neviděl, ale všiml jsem si, že nikdy nezavrtěl ocasem. Neštěkal, nereagoval. Oproštěn rozkazů, naléhavých proseb, pocitů vin a slizkých potřeb. Nepatřil nikam, a přesto patřil někam. Byl součástí přírody. Tak jako já.

Můj chléb se zmenšoval každým dnem. Přátelé mi nabídli přivést potravu ke dveřím mého domu. Já to však odmítal. Jejich dobré úmysly mě donutily klasifikovat. Třídít je jako odpad. Rozlišovat dobro od zla. Ale na takové pátrání jsem neměl čas, byť ho byl právě teď nadbytek. Zůstal jsem u svého chleba a hledal si možnosti, jak se obhospodařit sám, ačkoliv mi to stav nouze nedovoloval.

Večer jsem se položil do postele a po bradu se přikryl těžkou peřinou. Tma slábla a z okna profukovalo. Pod víčky se zjevovaly obrazy ze života před nálezou. Moje schopnost hluboce se zamyslet a vrátit o léta zpět mi byla neutuchající jistotou. Chtělo to však cvik a píli. A chtělo to i dychtivost. I za cenu,

že se člověkem proženou stará příkoří. Ocitl jsem se na autobusové zastávce kousek za městem. Stromy, převážně listnaté, lemovaly pole s vykvetlým mákem. Slunce rozpalovalo vyschlou silnici tak mohutně, že na některých částech měkl asfalt. Bzučení hmyzu ve mně vyvolávalo vzpomínky na dětství. Lavička byla rozpálená, že jen představa sednout si pálila do nohou. Podíval jsem se na hodinky a zkontroloval spolu s časem jízdní řád. Odpadkový koš nasládle páchl. Tři čtvrtě hodiny. Zastínil jsem si oči. Tři čtvrtě hodiny budu čekat na autobus, bez jediného náznaku stínu. Vytáhl jsem z kapsy bílý kapesník a rozprostřel ho na lavičku. Sedl jsem si. Čas od času projelo auto. Když už se mi zdála lavička pro sezení únosnější, kapesník jsem si dal na hlavu. Jazyk se mi lepil na patro a za krkem jsem cítil spálenou kůži. Všechno začínalo být na obtíž. Horko, sucho, slunce i čas. Čas, který jsem potřeboval posunout, abych dočista nevyschl. Měl jsem potřebu se strašně rychle z toho místa dostat. Proklínal paprsky slunce ve svém zátylku, cvrčky, ze kterých mě bolely uši, rudý mák bodající do očí a vzduch, jenž se sotva pohnul. Proklínal jsem mravence, kteří se opovážili lézt mi mezi prsty na nohou, a auta, která mě bezstarostně míjela. Příroda mě trestala za mou neschopnost předvídat a nepřipravenost. A já si to začal připouštět. Že za vše, co udělám, jsem zodpovědný. A nejvíc za to, co neudělám.

Jak rád bych se alespoň na chvíli ocitl na té nesnesitelně rozpálené lavičce, nechal si lézt mravence po nohou a rozhlédl se po tom rudém lánu plném rozkvetlých květů máku. Peřinu jsem přitáhl k sobě ještě víc, abych bránil svoje teplo. Nohy se přesto chvěly zimou. Jak rád bych opustil stěny svého domu a vyměnil je za svobodu. Jako ten tulák pes, co se staženým ocasem a povadlými boltci uší běží naší ulicí a hledá potravu k přežití. Jak rád bych...

Ráno jsem se probudil s rukou za zády, brněla, až zdřevněla. V kuchyni v ošatce se choulila patka tvrdého chleba. Poslední sousto dosavadní izolace, na kterém si mohu vylámat zuby. Nůž sjížděl po staré kůrce jako tupé sochařovo dláto. Vzal jsem ji do ruky a zakousl se. V sanici zapraskalo. Pak ještě jednou. Vodou jsem smáčel drobky, abych jim pomohl do útroch svého těla.

S posledním polknutím přišel pocit úlevy. Stál jsem na prahu dvou cest. Sebrat se a jít pro potravu, vstříc starým časům, vstříc nákaze a zkaženým duším. Nebo zůstat, oproštěn od rozkazů, naléhavých proseb, pocitů vin a slizkých potřeb. Nic mezi tím.

Omotal jsem si šálu kolem tváře a navzdory svému slabému tělu, souženému dávnou, leč ne tolik zlou nemocí, jsem se vydal ven. Ve vzduchu byla cítit dezinfekce. Pes sbíhal kopec a klopil ocas. Co by dal za mou kůrku chleba. Zastavil se a nedůvěřivě mi pohlédl do očí. Jeho levé chybělo. Vycenil zuby a zvedl čumák.

Sešel jsem tři strmé schody a zabočil po úzké cestě do civilizace. Lidé v roztodivných rouškách se ploužili ulicemi a já z jejich pohledu nevyčetl nic. Vláčeli tašky plné potravy, sledovali se ve výlohách a vyhýbali se jeden druhému. Uvědomil jsem si, že bude ještě náročnější rozpoznat jejich úmysly, když jim nevidím do tváře. Rozpoznat laskavou nezdvořilost. Cíle a podbízivost. Rozeznat čestnost od nemravnosti. Nevypočitatelnost a krutost. Roztřídit je bezezbytku.

Pekárna v podloubí voněla praženými ořechy. V regálech se leskly čerstvě upečené loupáky, nadýchané croissanty, preclíky a žemle. Pekařka v nevhledném plášti mi zabalila dva pecny chleba, tak jak jsem si přál. V gumových rukavicích je vložila do sáčku z hnědého papíru a posunula si ústenku za uchem. Zpod čepce jí vykukoval pramen vlasů jako pozůstatek dávné krásy. Sledovala dveře, jako by čekala celé procesí. Otočil jsem se a vzal za mosaznou kliku. Po úzké cestě domů jsem šel sám. Rozhodnut, že budu chodit dál. Vzduch, který mi chyběl, chladil zbytek mé tváře a dral se skrz šálu do mých plic. Sundal jsem si rukavice a promnul si ruce. To, co se zdálo složité, stalo se jednodušším, a to, co bylo prosté, vzácnějším, zopakoval jsem si ještě důrazněji. Zastavil jsem se a rozhlédl se po nekonečné aleji. Na větvích každého stromu rašily pupeny. Draly se pracně ven, aby mohly vyrůst v zelenavé listy. Tráva

u cesty se vzpamatovávala ze zimní porážky a kameny usychaly po dopoledním dešti.

Vystoupal jsem tři strmé schody a zastavil se před vraty svého domu. Vyndal jsem jeden pecen chleba, holýma rukama ho natrhal na několik kusů a položil před dveře na travnaté místo neudržovaného chodníku.

Pavla Horáková

Ex oriente lux...

Neboli z východu přichází světlo, říká se od nepaměti. Zda se tím myslí doslovné světlo slunce, které se šíří oblohou od východu k západu, anebo světlo duchovní – v tom nepanuje shoda. Co ale také tradičně přichází z východu, jsou epidemie. A to dokonce z oněch míst, kde se rodila nejstarší duchovní učení lidstva. Naše nejnovější nákaza pochází z Číny, odkud pravidelně migrují viry sezonní chřipky, mezi nimi možná i původce chřipky zvané španělská, která před sto lety po celém světě předčasně vzala život desítkám milionů lidí. Z Asie se šířily i středověké morové rány, které vybíjely až čtvrtinu obyvatel zasažených oblastí, a po několika vlnách černé smrti začala svět pro změnu zaplavovat cholera, někdy také nazývaná asijská, jež přivodila smrt až polovině nakažených.

V polovině 19. století křižovala zeměkouli vleklá cholerová pandemie; putovala světem tam a zpátky čtrnáct a podle některých odhadů až šestadvacet let. Cestou od delty řeky Gangy zahubila v Rusku přes milion lidí, v Londýně jich usmrtila deset tisíc, v Tokiu až dvacetkrát tolik. Vlivem lodní dopravy nakonec zamořila celý svět a byla tou nejničivější ze všech epidemií předminulého století.

Dva roky poté, co zasáhla Londýn a Japonsko,

někdy v době, kdy se rozšířila v Jižní Americe, zavítala cholera i na jižní Moravu. Jestli tam přišla z východu, nebo naopak ze západu, není známo. Příběh, který se vám teď chystám vyprávět, se odehrál před sto pětadesáti lety v Kozojídkách, slovácké vesničky se jménem jako z pohádky.

Pamětníci si po letech už nedovedli přesně vybavit, ve kterém roce ta nemoc koncem léta udeřila. Antonín Vařecha byl tehdy v Kozojídkách pár roků pudmístrem neboli starostou. Od rána byl orat strniště a v poledne přijel k obědu domů. Vrata mu otvírala hospodyně, celá radostná. Rychle je zavřela a objala ho: „Antošku, mamička umřeli před chvílí, už ležá v komoře na slámě. To byla s něma práca, ani sem neměla kdy navařit. Ale tá záhumenica už je konečně naša!“ dodala zvesela.

Antonínovi zatrnulo. Pomyslel si své, nakrmil koně, místo oběda si ukrojil krajíc chleba a jel znovu orat. Ten záhumenek záviděla dcera matce už od svatby. Na dvanáct měřic nejlepšího pole hned za stodolou. Vždycky říkala: „Tam bych vyběhla, než dojdu dál do rolí, už bych měla udělaněj kus práce, vařit bych sběhla; já sa snád téj záhumenice ani nedočkám.“

Večer Antoš přijel z pole, vypřáhl koně, dal jim obrok a zamířil do komory rozloučit se se zesnulou tchyní. Klekl si na kraj rezné slámy, smekl širák a pomodlil se za její duši. Když se žehnal, už uvažoval,

která prkna odveze do sousední Hroznové Lhoty truhláři na rakev. Jen co odhrnul plachtu, aby se na nebožku ještě podíval, vyskočil leknutím a začal se motat, jako kdyby dostal ránu do hlavy. Ležely tam vedle sebe dvě, matka s dcerou, a záhumenek už ani jedna nepotřebovala.

V jizbě plakalo pět sirotků. „Mamička spadli v síni, velice sa krútili a potom přestali. Tož sme ich s Jozefkem položili do komory vedle babičky,“ vzlykal nejstarší Tomáš. Antoš stál a v hlavě se mu pořád opakovalo: „Bože všemohúci, buď ně na svatěj pomoci! Co včil mám první udělat?“

A zařídil a udělal všecko, co bylo třeba, přestože k němu do stavení nikdo nechtěl vstoupit. Byl to totiž v Kozojídkách první případ cholery. Mezi tím se nákaza v dědině i ve farnosti rozšířila. Antoš Vařecha, veliký a silný chlap, oblečený jenom v kopných kalhotách a košili, za níž nosil paličky česneku, který bez ustání chroupal, ustrojil a do rakví z neohoblovaných prken uložil sedmatřicet nebožtíků. Lidé nechávali domy odemčené a utíkali pryč od vlastních mrtvých. Všechny ty zemřelé uložil do země se starým Tomášem Grňou, který byl neustále opilý, protože v kdekterém opuštěném stavení našel slivovici. Vozili je na hřbitov, ani nevěděli, či je kůň a vůz. Tam byla pořád zásoba vykopaných hrobů, pomáhat chodili chlapi z celé farnosti. Kněz a příbuzní se pomodlili jenom z dálky, ani nešli na hřbitov.

Během těch dnů starosta Vařecha vůbec nechodil domů. Báł se, že by tam cholera zavlekl a nedejbože nakazil některé z dětí. Na hospodářství, dobytek a rodinu si vzpomněl, až když už ve vsi několik dní nikdo neumřel a v přesporních dědinách sem tam někdo. Jako kdyby náhle procitl, utrl se a pospíchal domů.

A tam bylo všechno v nejlepším pořádku. Dobytek ošetřený, koně vyhřebelcovaní – to nejstarší Tomášek už začínal pacholčit. Dvě hnízda malých selátek se hemžila kolem plemenic. Děti byly čisté, najezené a z pece právě vytahovala teplé bochníky chleba Verunka Kalábova. Antoš obešel pole. Všechno měl zorané, jetel a otavu posečené a pod střechou. „Bože, co sem sa obudil ze strašného sna?“ mihlo se mu hlavou, nevyspalou několik dní. Už se pomalu začal vpravovat do chodu všedních dnů, ale tížilo ho pomyšlení, co si počne bez hospodyně – bez ženské ruky se hospodářství neobejde. Uvažoval, že si najme služebnou. Verunka bude jistě chtít jít domů a tady stejně nemůže zůstat kvůli lidem.

Ale Verunka se k odchodu neměla. Chvíli něco prala, tu zas po běžné práci umyla okna. Byla to vzdálená příbuzná nebožky Antošovy ženy, první oběti cholery v Kozojídkách. Pocházela z velkého gruntu z Hroznové Lhoty. Děvčica jak malovaná, vysoká, modrooká. Ta by ňa nechtěla, pomyslel si Antoš, když ji sledoval při práci. Až se té myšlenky lekl.

Nakonec to rozhodly děti. Když už se Verunka chystala domů, všech pět se dalo do pláče. „Tatíčku, pravda, nech ju u nás,“ prosily otce i Verunku. Nahlas to vyřkl nejstarší Tomáš, který z toho měl největší rozum: „Vezni si tatíčka a my ti budem říkat mamičko a vy, né ty.“

Svatba byla brzo. Tichá, na ranní mši, děti byly nastrojené za mládence a družičky, protože nevěsta byla svobodná. Každý uznal, že Antoš sám zůstat nemohl, a všichni mu to štěstí přáli. Brzy po svatbě četl pan farář z kazatelny, že pan arcibiskup Fürstenberg děkuje Antonínu Vařechovi, starostovi z Kozojídek, za jeho hrdinství a obětavost, s jakou ošetřoval nemocné cholerou ve své obci a pochovával mrtvé. Antoš ten přípis dostal, založil si ho do knihy Život Krista Pána a opatroval jej jako klenot. Následující rok pobýval na lhotské faře představený kapucínů z Třebíče a ten příběh si nechal vyprávět. Navštívil v Kozojídkách starostu Vařechu, kterému se právě narodila dcera. Nedal jinak, sám ji pokřtil a určil jí jméno Kateřina.

Když se o tom všem v Kozojídkách po mnoha letech vedla řeč, vzpomínala Verunka, že nebožka Antošova manželka jí svého muže vlastně sama odkázala. Onoho roku na jaře přišla jednou v neděli ke svým příbuzným Kalábům ve Lhotě a poprosila Verunku, jestli by nezanesla sousedce látku na sváteční košile pro jejího muže. Její starý prý už nemá nic

pěkného na neděli, tak aby nedělal ostudu, když se v létě chodí bez kabátu. „Za to si ho můžeš vzít, až umřu,“ zažertovala, jak bylo na dědině běžné. A skutečně, Antoš Vařecha měl coby ženich na sobě jednu z těch košil. Verunku prý až mráz obešel.

Kateřina, která by nepřišla na svět, nebýt cholery, vyrostla a měla také dceru Kateřinu, ta měla další dceru, ta jakbysmet a poslední z řady dcer vám ten dávný příběh se šťastným koncem právě teď vypráví. Příběh až mytický, o Božím trestu, ale také odměně, již si nakonec vysloužil Antoš Vařecha, který se zachoval správně, ať už ze své povahy, titulu svěřené funkce, nezbytí, nebo pocitu zodpovědnosti za to, že anděl smrti jako první ve vsi navštívil právě jeho dům.

Jak praví přísloví, všechno zlé je k něčemu dobré, i když se to tak zpočátku vůbec nejeví. Antonín Vařecha prožíval nejčernější beznaděj, když mu nečekaně znovu vysvitlo světlo. Světlo, které přichází z východu, právě tak jako epidemie. Cesty Páně jsou nevyzpytatelné a pohromy a požehnání nezřídka krácejí ruku v ruce, jen člověk se svou omezenou zkušeností to často hned nepozná.

Lidmila Kábrtová

Za oknem

Takhle intenzivní jaro Božena nikdy nezažila, a to těch jar prošlo jejím životem už docela dost. Třiasedmdesát, pokud by to měla říct docela přesně. Pochopitelně si je všechna nepamatovala. Jako dítě neuměla posoudit takové podivnosti, kdy se květena doslova zbláznila, už koncem března rozkvetly meruňky, ze zahrádek voněly hyacinty, narcisy a tulipány, ptáci řvali od časného rána tak, až z toho bolela hlava. Ani z pozdější doby si ale na něco takového nevzpomněla. Bylo někdy takové jaro? Pokud ano, prošlo kolem ní, nebo spíš ona kolem něj, nepozorovaně. Neznepokojilo ji to. *Byla jiná doba, měla svých starostí dost*, pokývala hlavou, když na to pomyslela. *Děti, práce, pak zase děti. Kdo by to za ni udělal. A tehdy pracovat ve fabrice – byly pořád nějaké plány a ty se musely plnit. Pětiletky, závazky! Ne plnit, ale překračovat!* Znovu pokývala hlavou, teď spokojeně. Však také u nich v závodě patřila k nejlepším. Na MDŽ jí vždycky poděkovali a dostala pěknou kytku karafiátů s asparágusem, ta ve váze pokaždé vydržela skoro týden. A taky fotku měla na nástěnce, v prosklené vitrině před fabrikou. Vitrína stála vedle vrátnice, skoro u zastávky autobusu, kudy chodili všichni, takže si jí nemohli nevšimnout. Na té fotce se sama sobě nejdřív nelíbila,

fotili ji narychlo, ani ji nenechali se trochu přičís-
nout. Měla pocit, že jí vlasy trčí do všech stran, že si
toho každý musí všimnout. Ale když se podívala na
ostatní vystavené ženské, řekla si, že vlastně může být
celkem spokojená, že tak hrozné to zas není. Vlast-
ně z nich pořád vypadala nejlíp. Kdykoli pak čekala
na autobus, po očku se dívala, kdo si fotky prohlíží
a jestli se nejdéle zastaví u té její.

Ale to všechno bylo dávno. Nástěnka už roky ne-
existovala, fabrika taky ne a s většinou z těch, které
vídala u autobusu, se rozloučila u rakve.

Dřív čas neměla, ale teď byl tím, co jí nechybělo.
Vlastně ho bylo až moc. Denně jí přebývalo mnoho
hodin, s nimiž si nějak nevěděla rady. Nepřetloukla
je televizními seriály, hledáním receptů na interne-
tu, háčkováním deček, otíráním listů fíkusu v rohu
pokoje či přerovnáváním porcelánu ve stříbrníku.
Dokonce ani kocour, kterého už roky měla doma
a jenž se sem tam přišel pomazlit, jí z toho času ne-
dokázal příliš ubrat.

Možná proto teď cítila tu vůni tak intenzivně. Pro-
tože měla čas ji vnímat. Ale ona o ni nestála. Jen-
že čím víc se od ní snažila izolovat, tím intenzivněji
k ní vůně doléhala.

Izolace. Takové to bylo divné slovo. Dřív by je Bo-
žena vůbec nevyslovila, ani neměla proč. Ani teď ho
říkat nechtěla, bylo jí cizí, odporné. Zvláště když se na

ni valilo odevšad. Slovo, které přišlo náhle, nečekaně, stejně jako ty najednou rozkvetlé kytky. Přiřítilo se prudce spolu s nemocí, o níž všichni zpočátku tvrdili, že je příliš daleko. Příliš vzdálená na to, aby mohla kohokoli tady ohrozit.

Ale teď? Teď byla tady. Byla blízko, byla všude.

Na Boženu nemoc vykoukla nejdřív opatrně. Sem tam zaslechla zmínku ve večerních televizních zprávách, sem tam náhodně zaznamenala nějaký článek na internetu. Mávla nad tím rukou. Takových už tady bylo! A stalo se něco? Nestalo. Tak jaképak co-pak... Jenže potom začalo informací přibývat a taky nemoc už najednou nebyla tak daleko, ale vedrala se do Evropy. Nemoc... jistě, nemoc měla konkrétní jméno, Božena ho znala a pamatovala si ho. Ale vyslovovat ho nechtěla, odmítla ho říkat nahlas i jen pro sebe, protože s jeho vyslovením jako by se nemoc zase o kousek přiblížila, jako by její dech cítila skoro za krkem. Proto jí říkala jen NEMOC.

I tak se začala bát. Nejdřív přepínala z jednoho televizního kanálu na druhý, prohledávala internetové stránky, zjišťovala podrobnosti. Pak už hledat nemusela. Nemoc byla všude, až měla Božena pocit, že z televize neslyší nic jiného, že na internetu o ničem jiném nepíšou.

Televizi dřív mívala ráda, ale teď ji začala rozčilovat. Kvůli strachu z nákazy se nenatáčely nové díly

seriálů a zábavných show, skončily divácké soutěže a kvízy a prázdné místo v programu vyplnily televizní debaty. Lékaři, vědci, psychologové, statistici, sociologové, ekonomové, odboráři, kuchaři, politologové, knihkupci, miliardáři i ti, jimž právě ztroskotal život. Boženu tohle řečnění nebavilo. A pořád všude byli politici. Božena je neměla ráda ani jindy, natož teď. Po revoluci byla u voleb jen jednou, svůj lístek hodila komunistům. Pak už volit nikdy nešla. Tyhle nové pořádky nebyly pro ni, fabrika skončila, nástěnku dali pryč a zásluhy z minula jako by neexistovaly. Ještě teď jí bolely ruce, když si na to vzpomněla. Hodiny dřiny pro splnění pětiletok, dobrovolné směny navíc a kdo ví, co ještě. Vzdechla. Co všechno pro ně udělala... A co z toho... Kašlali na to všichni. I ti komunisti. Tak co by jim dávala hlas.

Na internetu dokázala Božena zůstat o mnoho déle. Když jí syn před pár lety přinesl počítač, skoro ho s tím vyhodila. Co se ona, stará bába, bude učit takovým novotám! Ale když ho zapojil a ukázal jí internet a tisíce receptů, které na něm jednoduše najde, a když viděla ta videa s háčkováním, pochopila, že se jí změnil život. Nejen bruselská, ale i irská krajka! Taková krása! Vzory, postupy, návody, přehozy, polštářky, záclony, svetříky a kdovíco ještě šlo uháčkovat. Zírala na to a skoro tomu ani nechtěla uvěřit. Ale bylo to tam.

S internetem se učila pomalu, bála se, že něco pokazí a nic z těch úžasných věcí už neuvidí, ale přece

jen se sem tam odvážila a někam klikla. Kupodivu se nic nerozbilo a ona objevovala nové a nové stránky. Informace o svých oblíbených hercích, novinky ze seriálů, rady na léčení nemocí, tipy na různé bylinky, roztomilé fotky pejsků a kočiček a pak taky zprávy, které byly o hodně jiné než ty, které slyšela z televize. *Globalisté. Záhuba pro svět. Špehování pomocí technologií. Multikulturizace jako zástěrka. Tajný dovoz migrantů. Záření z mobilních telefonů. Souvisí oteplování s chemtrails? Šokující svědectví, které natočil náš čtenář. Děsivá konspirace. Kdo drží skutečnou moc? Neuvěříte, co jsme odhalili!*

Žádná cenzura, ale zprávy, které vám chtěli zatajit! To tyhle weby vykřikovaly. Ano, weby. Božena si nejdřív myslela, že takový je jen jediný, ale postupně jich našla docela dost. Na všech se přitom psaly úplně jináčí věci, než jaké slyšela v televizi.

Božena zprvu ty zprávy četla jen nevěřičně. Copak to je možné? Copak to jde, aby se zprávy tak lišily? Přepínala v televizi z programu na program, ale na žádném se neříkalo to, co viděla právě teď před sebou na monitoru počítače. Jak to, že se o tom v televizi nemluví? Vždyť přece, když to napsali v novinách – a internet pro ni byly taky noviny –, tak to musí být pravda! Aspoň tak ji to vždycky učili.

Večer ji pravidelně z toho přepínání a přeskakování z informace na informaci bolela hlava. Už nevěděla,

čemu věřit. Vždycky nakonec televizor i počítač unaveně vypnula a na klín si přitáhla kocoura, který obvykle po většinu dne pospával v rohu gauče. Přišla k němu nečekaně, před mnoha lety se najednou objevil v kuchyni a Božena usoudila, že tam skočil oknem za vůní kuřete, které právě pekla. Zase ho tím oknem vyhodila, stejně to bylo jen přízemí, ale mourek byl za chvíli zpátky, ometal se jí kolem nohou a vrněl. Dala mu na talířek trochu masa a šla se poptat po sousedech. Kocour ale zjevně nikomu nechyběl, i když byl vychovaný a kastrováný, jak Božena později zjistila. Tak se rozhodla si ho nechat. Nad jménem nepřemýšlela, byl to prostě kocour. Teď už byl starý, těžkopádný a vděčný za možnost být v teple a spát. Božena netušila, kolik mu je let. Deset? Tolik let byl u ní. Takže víc. Možná dvanáct třináct.

Chovala ho na klíně, kocour se nejdřív trochu nadurděně protáhl, ale pak se zase stočil do klubíčka, za okamžik začal slabounce příst a po chvíli už znovu pochrupoval. Božena ho hladila, pomalu, soustředěně mu dlaní projížděla po srsti od hlavy až ke kořeni ocasu, jeho teplo se jí přelávalo do stehen a do kolen a spolu s ním jako by do ní přecházel i kočičí klid. V takový moment byla konečně schopná zapomenout na všechny ty věci, co přes den četla a slyšela.

Noc byla ale nemilosrdná. Všechno, co Božena z hlavy večer vyhnala, se tam zase vrátilo. Ale kdyby jen

vrátilo. Slova, věty, fráze, které přes den slyšela a přečetla a které by neuměla ani zopakovat, se jakýmsi podivným procesem ve spánku přetvořily, přetransformovaly do podivností, které jí začaly bušit do hlavy, až ji probudily.

Lidé v obchodech rabují regály se zmrzlinou. V knihkupectvích se vyprodal Camusův Mor. V lagunách Benátek se objevili delfíni. Spisovatelé dostávají zakázky na psaní nekrologů. V ulicích Toulonu se lidé začali navzájem zdravit. Z kněží se stali youtubeři. Obezitologové budou předcvičovat v televizi. Důchodci se chopili digitálních platforem, internet se hrouťí. Miliardáři utíkají do bunkerů. Prostitutky pomáhají bezdomovcům. Pekařství krachují, lidé pečou chléb doma. Zcela prázdný vlak do Kjóta přijel na minutu přesně. Nemoc přešla z lidí na zvířata.

Co je pravda a co lež, co je reálné a co jen výplod její unavené hlavy? Všude kolem se valila slova. Božena tiskla víčka k sobě. V pokoji i za oknem zůstávala černočerná tma, ale ona i přes ty pevně zavřené oči ta slova viděla. Žhnula z temnoty jako ty nejkýčovitější neony.

Camus. Mor. Benátky. Delfíni. Kněží. Youtubeři. Spisovatelé. Nekrology. Soukromé bunkry. Prázdný vlak. Nemoc a zvířata.

Zvířata! Že ji to nenapadlo dřív! Božena vyděšeně otevřela oči a zprudka se na posteli posadila. Kolem byla pořád noc. Tma. Ticho. Vlastně ticho úplně ne.

Když se pořádně zaposlouchala, slyšela pokojné oddechování, do kterého se sem tam vloudilo drobné zachrupnutí. Věděla, odkud zvuk přichází. Z křesla. To bylo kocourovo místo.

NEMOC PŘECHÁZÍ NA ZVÍŘATA. Jak jí to mohlo uniknout! Co když je nemoc už tady? Co když je blízko? Co když může přijít každým okamžikem? Co když právě její kocour... A co když se to z kocoura přenese na ni? **NA NI!** Nepsali to někde? Na to nechtěla ani pomyslet!

Odhrnula deku, spustila nohy z postele a vklouzla do pantoflí. Pak se potmě popaměti odšourala přes pokoj ke křeslu. Levou rukou uchopila kocoura za kůži mezi lopatkami a zvedla ho. Překvapeně zdvihl hlavu a podíval se na ni, zamňoukal, noční vyrušení ze spánku ho udivilo. Božena se vracela přes pokoj stejnou cestou, kocoura nesla v natažené paži před sebou. Kocour sebou v úchopu mrskal, tlapkami máchal ve vzduchu, ale Božena ho držela pevně. Došla až k oknu, volnou rukou okno otevřela, zvenčí na ni zavanul chlad, a kocoura vyhodila ven. Pak okno zabouchla a vrátila se do postele.

Ráno ji probudilo škrábání na sklo. Kocour seděl na okenním parapetu a předními tlapkami hrabal po skle. Nešlo to neslyšet. Božena se zdvihla z postele a přešla z pokoje do kuchyně. Kocour se na parapetu kuchyňského okna objevil ani ne za pět

minut. Tlapkami bubnoval do skla a lítostivě mňoukal. *Kšššc*, zavolala na něj Božena od hrnku s meltou a pak to ještě zopakovala, ale kocour zůstal na místě.

Božena došla k oknu a otevřela ho. Kocour zavrněl a otřel se jí o paži. Ucouvla a pak do něj vši silou strčila, až spadl z parapetu na zem. Jenže vmžiku byl na něm znovu. Božena přibouchla okno, kocour zase zabubnoval na sklo. Co teď... Zaváhala jen chvíli. Pak zatáhla za řetízek žaluzie a okno ztemnělo. To samé udělala i s oknem v ložnici a na chodbě. Potom se vrátila do kuchyně a rozsvítila.

Třetí den škrábání na sklo ustalo. Ale Božena nechala žaluzie dál zatažené. Vždyť kdo ví, co je tam venku. Měla nakoupeno hodně dopředu, nikam nemusela. Kuchyni teď osvětlovala stojací lampa a namodralé světlo linoucí se z počítače na stole. Božena u něj seděla, překlíkávala ze stránky na stránku a četla. Zprávu o přenosu nemoci ze zvířat na lidi nehledala. Už to pro ni nebylo důležité.

Venku se schylovalo k večeru. Hyacinty pomalu odkvétaly, ještě pořád voněly. Na sušáku pod oknem povlávalo zapomenuté prádlo. Už začínalo blednout od sluníčka. Po kocourovi se slehla zem.

Pavel Kosatík

Vlak do Leningradu

Bylo to na podzim v roce 1967, když si Pavouk přečetl v novinách článek o vlaku do Lenin-gradu. Přetiskli ho v týdeníku, který tehdejšími čtenářům zprostředkovával výběr ze zahraničního, nejčastěji západního tisku tak, aby lidé získali dojem, že mají možnost ten tisk skutečně číst (což neměli), nebo dokonce že na tom Západě byli (což se splnilo jenom nejnepatrnější hrstce z nich). Záměr fungoval.

Článek, který Pavouk četl, byl převzatý ze západoněmeckého týdeníku Stern; co se na něm zdálo paradoxní, bylo to, že se autor zabýval životem na Východě. Popisoval své dojmy z pobytu v Moskvě, kde se pohyboval zejména mezi mladými lidmi, a líčil jejich životní styl, tolik odlišný od životního stylu mladých lidí na Západě. Pavouk v článku četl o tom, jak se mladí Moskvané a Moskvanky, většinou studenti, scházejí na bytových seminářích, kde si předčítají verše buď zcela, nebo úplně zakázaných básníků, přehrávají si na magnetofonu západní hudbu a oddávají se i jiným činnostem, které čtenářům Sternu zaručeně přišly normální; pro toho, kdo žil v Sovětském svazu, však bylo na cestě k normalitě třeba překonávat nespočetné překážky.

Autor článku se nevyhnul ani líčení, jak vypadá sexuální život mladé sovětské generace. Poctivě

přetlumočil, co ve svých interview slyšel: mladí lidé v podstatě nemají kde se scházet v soukromí, dívky a chlapi žijí na kolejích přísně odděleně a jakýkoli osobní kontakt mezi nimi je zakázán. Protože najmout si či dokonce vlastnit byt bylo zcela mimo jejich finanční možnosti, zbývala párům, které zatóžily po fyzické lásce, jediná možnost: vlak do Leningradu.

Šlo o frekventovanou železniční trať, jednu z mála v tehdejších Sovětském svazu, na které k zakoupení jízdenky nebylo třeba získat zvláštní propustku. Panoval zde i další jev jinde nevídaný: ne všechny vlaky totiž jezdily plně obsazené. Zvlášť to platilo pro spoje noční, a úplně nejvíc pro vlaky v noci ze soboty na neděli, tedy na den, který byl pro sovětské pracující jediným dnem pracovního volna. Drtivá většina lidí si tuto jedinou noc v týdnu, kdy se mohla důkladně vyspat, přála trávit kdekoli jinde než na železnici.

Stačilo tedy koupit dva lístky do rychlíku, který z moskevského Nikolajevského nádraží vyjížděl v sobotu ve 22 hodin. Totožnost cestujících u pokladny ani ve vlaku nikdo neověřoval, nikdo se na nic neptal, a tak oba mladí lidé spolu mohli strávit noc v kupé se dvěma lehátky nad sebou, než je brzy po šesté hodině ráno vlak vyklopil do pošmourného dne na hlavním nádraží v Leningradě. Dál bylo jen na nich, jak stráví ve městě neděli. Často jejich první kroky vedly přes most a dál po nábřeží řeky Něvy k místu, kde od dob

říjnové revoluce kotvil křížník Aurora; ať už si o režimu, který v zemi vládl, mysleli cokoli, Aurora byla jakýmsi jejich poutním místem. Sychravé počasí je pak většinou zahnal na oběd do některé z laciných restaurací, pokud v nich dokázali získat volné místo. Kdo se chtěl ohrát snadněji a nevyhledával přítomnost lidí, ten strávil den mezi obrazy a sochami v Ermitáži. Večerní rychlík zpět do Moskvy vyjížděl opět krátce po 22. hodině, dvojice prožila cestu obdobným způsobem jako tu předchozí do Leningradu. Ráno byl rychlík v hlavním městě právě včas, aby se oba mladí lidé dostali na první přednášku na vysoké škole. Život se vrátil do obvyklé rutiny.

Celá ta četba naplnila Pavouka zvláštním pocitem smutku. Zdálo se mu tak vzdálené a zároveň i tak snadné vcítit se do života těch mladých Rusů, kterým k normálnímu životu nezbyvalo víc než pár hodin uloupených jednou za čas v rychlíku do Leningradu. Přišlo mu, že rozumí, co mu příběh těch mladých lidí říká: že život toho vlastně nenabízí až tak mnoho. Ve skutečnosti může dát mnohem méně, než většina lidí očekává. Jak jim ta skutečnost postupně dochází, začne se v jejich obličejích pomalu, ale jistě usazovat zklamaný výraz. Smrt, pokud jsou při vědomí, bývá za takových okolností dost často obtížná záležitost.

Zároveň se však na ni dá předchozím životem připravit, uvěřil nad převzatým novinovým článkem

Pavouk. Méně chtít a méně čekat a nebýt zklamán, když člověk od života nedostane víc než jednu dvě cesty vlakem do Leningradu. Ten vlak a ta cesta se Pavoukovi, jak dál žil, vybavovaly po celých příštích dvacet let a připomněly se mu také v létě 1988, kdy mu náhoda přihrála do života cestu do Sovětského svazu – veleříše, která v té době už počítala poslední roky své existence, aniž si to však zatím kdokoli uvědomoval. Naopak, nový a charizmatický vůdce státu Gorbačov vzbuzoval v mnoha lidech po celém světě naději, že země, která po desetiletí dodýchávala, snad nakonec nějakým tajuplným způsobem přijde na to, jak svým obyvatelům kromě velkohubých slov dodat také pocit životního štěstí.

V Gorbačova věřil i Pavoukův přítel David, starý svazák, který účast na letním mládežnickém zájezdu do Moskvy získal jako odměnu za dlouholeté služby. Týden před odjezdem však onemocněl, a doporučil tedy Pavouka jako svého náhradníka. Pavouk přijal, sovětské Rusko ho sice zajímalo nejmíň ze všech zemí na světě, zároveň tam však nikdy nebyl. Příjemným zpestřením zájezdu navíc mělo být to, že spolu pojedou, dle původního plánu, Davidova manželka, básnířka Punská, která se Pavoukovi líbila, zvláště když o ní bylo známo, že netrpí nafoukaností a rozťáhne nohy každému chlapovi mnohem dřív, než ji o to požádá. Pavouk byl zrovna uprostřed životního období, kdy ženy tohoto typu vyhledával, respektive

nebránil se, pokud ho vyhledaly ony. Na jejich nedostatek si v žádném případě nemohl stěžovat, ze zásady však neodmítal možnosti získat nový přírůstek, zvláště pokud šlo o ženu kamaráda.

Punská pak v Moskvě svědomitě plnila všechny Pavoukovy často i nevyslovené představy, ten však po pár dnech zjistil, že ho tam zajímá ještě něco jiného. V žádném případě to nebyla účast na akcích, které pro členy zájezdu organizovali pořadatelé: na místě, v Moskvě, se ukázalo, že Čechoslováci jsou pouhou kapkou v moři mládežníků povoláných sem z celého světa, aby se na místě sbratřili a načichli při tom všem Gorbačovem; tento perestrojkový elán pak měli po návratu šířit ve svých domovech. Koncerty sovětských rockových skupin, a už vůbec ne diskusní večery s mladými a zapálenými Kubánci, Angolanými nebo Palestinci Pavouka nelákaly. Když zjistil, že na docházku na akce zde kupodivu nikdo nedohlídí, vybavila se mu jeho stará vzpomínka na vlak do Leningradu a napadlo ho, že osud mu možná nabídl, aby v Gorbačovově zemi, když už zde tedy je, zažil ještě něco jiného.

Druhý den ráno stál u pokladny na Leningradském, dřív Nikolajevském nádraží, a kupoval si noční lístek na vlak do Leningradu. Původní myšlenku, která ho napadla, totiž absolvovat výlet spolu s básnířkou Punskou, zavrhl už minulého večera, když si všiml, jakou pozornost básnířce začali projevovat

mládežníci ze Zimbabwe, Libye a Kambodže, kteří bydleli na stejném patře vysokoškolské koleje jako československá delegace; pozornost byla vzájemná, k navazování družebních styků došlo ještě téže noci. Pavouk, jehož napadlo, že zvláštního smutku vyvolaného vlakem do Leningradu se možná zbaví, napíše-li o něm povídku, během té noci došel k názoru, že nejsprávnější bude pojmout zbytek pobytu jako studijní cestu. Materiál sebraný na cestě do Leningradu a zpět potom použije při psaní; oslní prostě naivnější část čtenářů znalostí reálií.

Později pochopil, že ho v dané věci předběhl Leonid Cypkin, spisovatel a ani trochu gorbačovovec, jehož vlády se ostatně ani nedožil. Zemřel, zahubený komunismem, ve stejném roce jako Leonid Brežněv; ještě předtím však stihl napsat dobrou knihu o petrohradském životě Dostojevského. Část Cypkinovy knihy se odehrávala ve vlaku na trati z Moskvy do Petrohradu a Pavouk při jejím čtení pochopil, že spisovatel jel stejnou trasou s podobným smutkem jenom pár let před ním.

Nic z toho ale onoho rána v roce 1988, kdy si u pokladny bývalého Nikolajevského nádraží kupoval jízdenku do Leningradu, netušil ani tušit nemohl. Myslel jen na jedno: jak co nejlépe zaznamenat všechny své dojmy z cesty. Proto také ještě na peroně začal fotografovat, zvěčnil si vlak zvenčí i zevnitř a cestou do svého kupé se sblížil s prvními pasažéry,

většinou s babkami v širokých sukních, rozesazenými v uličkách mezi ranci s proviantem, jehož podstata rozněcovala Pavoukovu fantazii. Těšil se, jak během dlouhé cesty, až bude čas, s babkami probere, kam jedou a co pod všemi těmi sukněmi vezou. Jak se při celém tom sbližování s trhovkyněmi zanoří do své leningradské melancholie ještě hlouběji. Stalo se však něco jiného. Místo pokračování v rozhovoru ho ještě před nalezením kupé zatkla dvojice policistů, jimž někdo nahlásil, že cizinec fotografuje železniční nádraží, jinými slovy strategický objekt. Podobné dokumentování bylo pod záminkou ochrany před špionáží v Sovětském svazu před Gorbačovem i za něj zakázáno.

Pavoukovi to pak vlídně, a zároveň nesmlouvavě objasnila příslušnice cizinecké policie, ke které ho předvedli. Její úřad sídlil kousek od legendární Lubjanky, kde během předchozích desetiletí bez problémů vytloukli doznání z každého předvedeného. Jak se však ukázalo, Pavoukův osud měl být jiný. Vždycky se ve svém životě snažil v tom, co se mu dělo, hledat hlubší, skrytý smysl a časem se i v tom, s čím hluboce nesouhlasil, naučil nacházet utajené výzvy. Zdálo se mu, že s lety čím dál víc chápe, co tímto jeho osudem doopravdy je, a přestal se mu stavět do cesty tam, kde v tom nenacházel smysl. Rozuměl svému životnímu rozpoložení tak, že prostě přestává pro nic za nic vzdorovat.

Když tedy onoho večera v policejní budově neda-
leko Lubjanky při pohledu na hodinky zjistil, že vlak
do Leningradu už v žádném případě, ani nějakým
zázrakem nestihne, oplakal v duchu peníze vyho-
zené za jízdenku tam a zpět, rozloučil se s předsta-
vou sebe sama jako muže hledícího přes periskopy
křížníku Aurora k Petropavlovské pevnosti a přes ni
dál k neznámé budoucnosti. A pár vteřin poté, co se
tako rozžehnal s tím, co si vysnil, ale co nemělo být,
konečně soustředil pozornost na to, co je.

Policistka, která ho v budově neda-
leko Lubjanky vyslychala, vůbec nebyla ošklivá, jak příslušnice její
profese, zvláště v totalitních státech, podle ustálených
představ bývají. Naopak, zdálo se, že ji víc než sa-
motný předmět výslechu, tedy Pavoukovo nádražní
provinění, zajímá on, Pavouk sám. Pavouk byl dalek
toho, aby vnímal situaci osobně, na druhou stranu
nebylo těžké rozpoznat, že situace, kterou mu osud
nyní zřejmě nabízí, je minimálně stejně zajímavá ja-
ko to, co Pavouk očekával od vlaku do Leningradu.
Ne-li víc. Výslech se protáhl na celou noc, do hodin,
kdy v budově poblíž Lubjanky už zřejmě dávno ni-
kdo další nepracoval, a vyslychající policistka, o kte-
ré Pavouk už dávno věděl, že se jmenuje křestním
jménem Ruslana, Pavoukovi naznačila, že je jí sym-
patický. Dokonce do té míry, že by si ho časem vzala
za muže, klidně jen formálně, život v té gorbačovov-
ské zemi nebyl a nebude, jak Pavouk jistě pochopil,

zdaleka takový, jak si generální tajemník a svazáci v Praze představují.

Proč Pavouk té ženě časem podlehl? Nemělo to zvláštní důvod. Až mnohem později ho napadlo, že té první noci vůbec neřešil možnost, že by ze strany Ruslany mohlo jít o nějakou léčku, o způsob, jak ho po jeho hříchu z vlaku ještě víc zaplést do sítě proviničení, v jejichž vymyšlení byla Ruslana určitě vycvičená. O mnoho let později Pavoukovi přiznala, jak se té první noci ve skutečnosti bála, jestli Pavouk její naprostou upřímnost zvládne vyhodnotit správně. Koneckonců plán, s nímž se mu svěřila, proti ní Pavouk mohl zneužít a prozradit ho jejím nadřízeným, kdyby chtěl.

Pavouk však nechtěl. V tom čase byl stále ještě mladý, už však, jak naznačeno, s vlastními názory na to, co je nebo může být lidský osud. Ta žena se chtěla stát jeho manželkou mnohem víc, než se on, Pavouk, kdykoli pokoušel stát něčím mužem. Intenzita tohoto jejího plánu ho fascinovala, byla tím nejsilnějším, s čím se až do té doby v životě setkal. V dalších měsících si psali, a když na jaře 1990, už po sametovém převratu, Ruslana přijela do Prahy, věděly obě strany předem, že důvodem cesty je především sňatek. Pavouk si stanovil jedinou podmínku, a sice, že ze vztahu nikdy nevzejdou žádné děti, s čímž Ruslana, nyní už bez své slušivé policejní uniformy, ale v neméně slušivém svatebním kostýmu,

který navíc večer s radostí odložila, dala najevo zdráhavý souhlas.

A pak už jen žili a žili, jak nejlépe uměli, mnoho let. Že se manželství nerozpadlo hned poté, co Ruslana získala české občanství, překvapilo většinu Pavoukových přátel, ale nejvíc tím byl ze začátku překvapený Pavouk sám. Stalo se, co neočekával: podařilo se mu získat svou ženu pro vlastní životní koncept, který jejím prostřednictvím, odrazem v jejích očích, slovech a činech, začal dokonce i on sám lépe chápat a v dalších letech propracovávat.

Člověk v životě nemá chtít mnoho. Nejlepší je, pokud nechce vůbec nic. Jde to. Je možné zmenšit sebe sama až do pozice pomyslného bodu, který na nikom a na ničem nezávisí a nic od nikoho nechce. Je naprosto svobodný, protože oproštěný od veškeré touhy. Touha znamená, že člověk, místo aby žil, sní o budoucnosti. Snění se pak stane náhradou za skutečnost. Člověk žije s odkladem, na který ale nikdy nedojde. Vlastně na ten svůj život pořád jenom čeká, a nikdy se nedočká.

Pro Ruslanu to bylo ze začátku těžké, ale časem Pavoukovi s jeho životním konceptem dokázala stačit. Naučila se nelpět na nikom a na ničem, tak jako na nikom a na ničem nelpěl on. Dokonce ani na ní. Svěřoval se jí jen zřídka, stejně jako ona jemu, právě tak jako oba nebyli zvyklí, celá desetiletí, vyznávat si navzájem lásku; v ničem z toho nebyla podstata

jejich vztahu. Když se Pavouk někdy sám sobě snažil pojmenovat, v čem ta podstata tedy je, dospíval k závěru, že Ruslanu zřejmě integroval do své nejvšednější každodennosti. Stejně jako si ve vzpomínkách nevybavoval vůně nebo pachy, vnímal bez nich také Ruslanu. Po dvou desítkách let manželství si uvědomil, že když spolu s ní není, nedokáže si správně vybavit ani barvu jejích vlasů nebo očí. V uších mu přestal znít její hlas. Stejně jako cítil, že ztrácí svou závislost na ní, ztrácela ji také ona na něm. Široko daleko podle všeho nežili jiní lidé, kteří by se cítili tak svobodně jako oni dva, nezávislí na nikom a na ničem, a nejméně ze všeho jeden na druhém.

Když vyvstala ta věc s koronavirem, vyhodnotil ji Pavouk jako potvrzení vlastních teorií. Osud konečně ztrestal lidi za jejich nekonečnou expanzi a pýchu. Když epidemie uzamkla lidi v jeskyních jejich domovů, prožíval to Pavouk jako totální satisfakci. Jen s největším sebezapřením skrýval smích nad tím, když je, ztrestané osudem, potkával na ulicích jako ploužící se stíny – a uvítal povinnost nosit na veřejnosti roušku, která ho zbavila nepříjemné přetvářky.

Že sám mezi prvními novou chorobou onemocněl, ho nepřekvapilo. Léta trpěl chronickými bronchitidami, a když vešlo ve známost, že právě lidé jako on, starší a se zánětlivými nemocemi, tvoří nejohroženější skupinu, cítil se adresně osloven. Když přišly první bolesti, absolvoval cestu do nemocnice

bez odmítání, ale také bez pochopení, k čemu celé to počínání lékařů vlastně vede. Zvyklý na to, že neočekává od života pokud možno nic, uvědomoval si, k čemu jedině možnému tímto způsobem směřuje. Kdo umrtví sám sebe jako Pavouk, tomu nezbyvá jiné východisko než smrt.

Jeho stav se navzdory snaze lékařů rychle zhoršoval. Epidemie byla na začátku, žádný z odborníků, i když to nepřiznal, nevěděl, co s ním má vlastně dělat, jak ho léčit a čím jeho utrpení zmírňovat. Zoufalství lékařů bylo tak velké, že k němu jeho ženu Ruslanu nechtěli pustit dokonce ani v situaci, kdy už bylo zřejmé, že Pavouk zemře.

Když přesto přišla a usedla vedle Pavouka na pelest jeho postele, vybavily se mu rázem zážitky, které s ní souvisely i nesouvisely, včetně toho, o němž jí vlastně nikdy nevyprávěl, o vlaku do Leningradu. Ve vysokých horečkách, jimiž trpěl několik posledních dní, si zvykl na halucinace; přesto musel chvíli přemýšlet o tom, co vidí.

Uvnitř v tom vlaku Pavouk vlastně nikdy nebyl, až do svého kupé v tom roce 1988 nedošel, osud si to tehdy nepřál. Když nyní otevřel dveře svého oddělení, nemohl uvěřit tomu, jaká nádherná podívaná se tam nabídla jeho očím. Stoly prohýbající se pod jídlem a pitím a kolem nich a za nimi spousty lidí. Některé z nich Pavouk znal, protože prošuměli jeho životem, většinu viděl poprvé – a hlavně ti

druzí se na něj smáli, kynuli mu na pozdrav a zvali ho blíž k sobě. Byly mezi nimi ženy tak krásné, jaké Pavouk v životě nepoznal a jejichž nádheru nikdy nebyl schopen si ani představit. Mezi všemi těmi lidmi, jako v ráji, přebývala v klidu a míru zvířata, nad hlavami jim všem společně šuměly koruny stromů a krajina se v hloubce nesčetných horizontů propadala do modravé dáli.

Pavouk žasl. Nikdy předtím v životě nespátril něco podobného. Vteřinu předtím, než zemřel, ho ze snění vyrušil průvodčí, který mu zastoupil cestu, zaclonil výhled a řekl: „Život a svět je vždycky takový, jaký je člověk. Jdi pryč, ty *osude!*“ Zasmál se. „Pro tebe je zde zavřeno.“

Jiří Kratochvíl

Jen host

Vracel jsem se večer z posezení s bývalými spolužáky, límeček zimníku ohrnutý, protože sotva jsem vylezl z tramvaje, musel jsem vzít na vědomí ten únorový nečas, tady na vršku za městem zvlášť vlezlý.

Ne že bych si chtěl stěžovat. Přebývám v jednom z nejmodernějších a nejpohodlnějších sídlišť, vloženém do kouzelné zeleně. Žiju tam ve vysokém paneláku (dvanáct poschodí), jehož dvoupokojové byty slouží spíš singlům než rodinám. Ani to není stížnost, neboť jsem singl a sám tenhle způsob života preferuju. A pokud se stane, že si sem singlové někdy přivedou nějakou družku a ta se případně okotí, mají už vždycky v merku nějaký větší byt a nic jim nebrání si ho opatřit.

Trochu jsem se cestou zadýchal. Od konečné tramvaje je to přece jen do kopce a já si cestou vedu tichý monolog jako takového svého družného psa. Jsem novinář a všechno si hned okomentovat, to už je taková moje profesní záliba.

Řekl bych, že začíná drobně pršet. S tím jsem nepočítal. Ale nic, už jsem doma. Nad vchodem do paneláku je stříška a něco schůdků k domovním dveřím. Několik nájemníků používá dálkový ovladač zámku: jemně to v něm lupne a dveře se pootevrou. Já teda ne,

klíč je pro mě něco důvěrného, o setkání klíče s klíčovou dírkou se nenechám připravit. Už stačí jen šlápnout na první schůdek a pod stříškou se hned rozsvítí.

Mám připravený klíč a nakročeno ke schodům, ale tu se zastavím a možná i trochu couvnu. V té noční tmě totiž zaznamenám příkrčený stín pod stříškou.

Ale pak se vzmužím a došlápnu na první schod. Světlo reaguje jen na pohyb. Když tam někdo jen tak nehybně sedí, jako tenhle vetřelec, tak nesvítí. Řekl jsem vetřelec, ale беру to slovo zpět. Choulí se tam zimou a na první pohled je to bezdomovec, a sice ze stáje těch plachých, neagresivních. O houmlesácích něco vím, právě o nich píšu seriál do víkendové přílohy Deníku. Rozhodně z něho nemám srdce v kalhotách, naopak se rozhodnu mít protentokrát srdce na pravém místě. Pokud tady bude dál sedět, užene si zápal plic.

Nechcete se trochu ohřát? Mám nahoře výborný průduškový čaj, který v tomhle počasí bodne.

Zvedne hlavu a vidím, že jsem se nemýlil. Jeho oči jsou jasné, upřímné. Svlíknu svůj zimník, a když se postaví, přehodím mu ho přes ramena. Poděkuje mi za ten zimník i za nabídku průduškového čaje takovou trochu srandovní úklonou. Vezmu ho dovnitř.

Ve výtahu se s ním pokusím zavést řeč. Naslouchá mi, ale neodpovídá. Začínám mít podezření, že je němý.

Tak tady bydlím. Odemknu a kývnu, aby vstoupil. Počkejte okamžiček, mám tady pro hosty nějaké pantofle.

Uvedu ho do obývacího pokoje a uklidím stoleček, abych mu tam mohl naservírovat ten čaj, a podívám se do ledničky, co by se nám mohlo hodit k večeři.

Ustelu mu potom na gauči, anebo mu navlíknu svůj tlustý svetr a daruju mu ten starší zimník a vyprovodím ho do studené noci? Ještě pořád se nedokážu rozhodnout.

Ohřeju na pánvičce karbenátky a ukrojím dva krajíce. Na závěr se ještě chystám přidat angrešto-vý kompot.

Konečně bych se vám mohl představit. Jsem Ondřej Plavec a přeju vám dobrou chuť.

Děkuju, odpoví. Jsem Štěpán Pátek a taky vám přeju dobrou chuť.

Tím mě ale zaskočí. Fakt jsem si až do této chvíle myslel, že je němý. A najednou mi už taky vůbec, ale vůbec nepřijde, že je to bezdomovec. Ničemu teď nerozumím. Koho jsem to sebral tam na schůdcích pod stříškou? Večeře trvá nějak dlouho, jako bych ještě dostal možnost o tom popřemýšlet a zvážit to. Pak oba položíme příbory. Podívá se na mě.

Vybral jsem si vás. Dále už bude všechno záležet jenom na vás.

Rád bych se zeptal, co to má znamenat, ale zvedne

dlaň, abych ještě mlčel. Jako bychom si teď prohodili role: jako bych já byl hostem v jakémisi jeho příbytku. A nechá mě ještě chvíli čekat, než to konečně řekne.

Takže, lidi se vlastní vinou octli na konci své cesty a vy teď rozhodnete, jak bude ten konec vypadat. Dám vám možnost sehrát se mnou partii šachu, kterou když prohrajete, tak lidstvo postihne morová rána, celou zemi zaplaví černý mor, po němž už nic nezbude.

Ale to už tady bylo, protestuju, vím, že ta partie je předem rozhodnutá. Nemusím si k ní ani sedat.

Poprvé se usměje. Existuje nějaká hra, kterou byste si troufl nprohrát?

To není fér. Kdybych hrál jenom sám za sebe, tak bych si troufl prohrávat. Smím vědět, kdo jste?

Ale to přece dobře víte.

A proč jste si vybral právě mě?

Jen tak náhodou. Stejně náhodně jako to jméno Štěpán Pátek. Můžu se jmenovat zrovna tak Petr Unger, Michal Savara, Richard Murrer, Jules Vatin, Nacume Suzuki. Jsou miliardy jmen, z nichž si můžu brát, a miliardy hráčů, z nichž si můžu vybírat. Takže jste nepoložil tu správnou otázku.

Ale existuje správná otázka?

Samozřejmě že ne.

Tak s vámi nemůžu hrát.

Ale i to je hra.

Vy už nám nedáte žádnou možnost?

Zase špatně položená otázka. Ne, pojdte blíž, něco vám ukážu.

Rozevře dlaň a na ní leží malý laciný prstýnek. Nemůžu ho nepoznat. Ale kdybych se zeptal, jak k němu přišel, byla by to další špatná otázka.

Zavře dlaň a pomalu zavrtí hlavou. Není to ten, co myslíte. Ten dávno zrezivěl, někdo ho rozšlápl a zašlápl. A znova rozevře dlaň. A přece je to ten samý. Všechno zároveň je a zároveň není. Prstýnek, s kterým jste si s Majkou jako děcka hráli na svatbu, existuje v miliardách jiných malých laciných prstýnků. A znova zavře dlaň. Nic není opravdu, všechno jsou to jen kopie z miliardy dalších kopií. V nekonečném vesmíru nejste ani ten nejnicotnější prášek, jenom trapná kopie těch nejnicotnějších prášků. A vidíte, mor teď přichází, aby to napravil, aby to všechno lidsky trapné jednou provždy šetrně přikryl. Měl byste poděkovat té ohleduplné morové ráně.

Mýlíte se, řeknu potom tiše. Mýlíte se, ať jste, kdo jste.

Prosím?

Mýlíte se.

Ale, ale...

Bylo nám přislíbeno...

Ano?

Bylo nám přislíbeno, že nás už nikdy nepostihne žádná potopa v jakékoliv podobě...

Chvilí mlčí. No dobře, zmýlil jsem se. Takže platí,

odvolám tu potopu, tu morovou ránu. Ale to na věci nic nezmění. Vy totiž nepotřebujete žádný mor. Vy nepotřebujete vůbec žádnou další ránu. Vy se zničíte a zahubíte sami. Lidstvo se samo vyhladí. Už se vám to málem podařilo a nakonec se vám to jednou povede. Závist a nenávist je přece vaše lidské krédo. A já zase přijdu. Budu chodit pořád. Nenechám si ujít váš konec. Slyšíte? Jsem váš stálý host. A zvedne se a zasalutuje.

Ráno únorový mráz trochu polevil, ale to jsem měl spíš jen takový pocit. Rozhodl jsem se, že mu dám na cestu ten svůj huňatý svetr. Ale předtím jsme dobře posnídali: topinky s vajíčkem, kafe a zbytek toho angreštového kompotu. Pak jsem ho přiměl zvednout ruce, abych mu mohl navléct ten svetr. Přes něj si oblékl tu svou houmlesáckou bundu. Do kapes jsem mu nasypal trochu štěrchavých mincí a sroloval jsem stokorunu a vsunul do tuby po nějakých vitamínech a přidal k mincím. Poděkoval mi zas tím svým způsobem, srandovně se uklonil. Je opravdu němý.

Svezl jsem ho výtahem a vyprovodil až pod stříšku před vchodem, kde jsem ho včera večer sebral. Neprší, obloha je jasná, slunko je už na svém místě, kupodivu nás čeká krásný zimní den. Chvilku se za ním dívám, jak jde dolů ke konečné, kde těsně za sebou stojí dvě ranní tramvaje.

Panelák se probudil. Singlové už vylézají ze svých

pelechů. Někteří jdou vyvenčit psy, a když čekám v přízemí na výtah, vyvalí se z něho dva bernardýni a jejich teď už docela ochlupacený singl.

Asi to nebyli bernardýni, v psech se moc nevyznám. Ale na psacím stole mě čeká rozepsaná studie o bezdomovcích do víkendové přílohy Deníku...

Alena Mornštajnová

Ošklivá sobota

Valašské Meziříčí, březen 1954

Zvonění budíku mi pronikalo do hlavy a hučelo v lebce jako roj vyděšených včel. Převalila jsem se na bok, natáhla ruku, popaměti budík zaklapla a rozsvítila lampičku na nočním stolku. Víčka jsem měla těžká, a tak jsem oči nechala zavřené. Přesto světlo pronikalo dovnitř růžovou clonou a vypalovalo do mozku bolestivé skvrny.

Postel mě tlačila a peřina tížila. Kdybych ji sama nenapěchovala kachním peřím, myslela bych si, že je plná olověných pilin. Ale ani přes veškeré nepohodlí, které mi postel skýtala, jsem neměla nejmenší chuť posadit se, přehodit nohy přes pelest a vstát.

Jasně. Včera jsem se namohla. Už nevydržím tolik jako dřív. Že by se ozývaly roky? To snad ne, vždyť mi není ani čtyřicet.

Opatrně jsem se protáhla, s námahou jsem se přece jenom posadila a položila bosá chodidla na studenou zem. Už aby bylo jaro, březen je nejhorší měsíc. Vlhký, vlezlý a nekonečný.

Můj muž na druhé straně postele hlasitě zachrápal. Přehodila jsem si přes ramena pléd a odšourala se do kuchyně, abych nám všem připravila snídani.

Zatopila jsem v kamnech, postavila vodu na meltu – kafe nepiju, na to jsem si nikdy nezvykla – a šla jsem probudit děcka. Otupělost mě pomalu přecházela. *Bude to dobré*, utěšovala jsem se v duchu, *to rozchodím. A zítra je neděle, Andula mi dopoledne pomůže s obědem a odpoledne si odpočinu.*

Voda už začala vařit. Nasypala jsem do hrnku meltu a zalila ji vodou. Když jsem hrnek zvedala, abych ho přenesla ke stolu, znavený dlouhými roky poctivé služby praskl a horká melta se rozlila po kredenci, šplíchlá mi na noční košili a polila mi bosé nohy.

„Krucí, krucí, krucí!“ vzlykla jsem, ale melta našťástí už trochu vychladla, a tak kůže na opařených místech jen zrudla a nepříjemně pálila, ale puchýře se neobjevily. Honem jsem opláchla začervenalá místa studenou vodou a namazala sádlem, jak to dělávala moje babička. Na pořádný úklid nebyl čas. Nahrubo jsem otřela kredenc a podlahu a pospíchala se převléct. Bylo mi jasné, že snídani nestihnu, ale co už, sezobnu něco v práci.

Vrátila jsem se do kuchyně pro tašku – cestou z práce se vždycky stavuju na nákup – a houkla jsem ještě jednou na děcka, aby vstávaly. V sobotu mají školu jen dopoledne, to přece není tak hrozné, ale dostat je z postele dá zabrat.

Najednou mi podjela noha na mokré dlaždici. Zavrávala jsem a svalila se na bok.

To snad není možné, zatracená smůla, pomyslela

jsem si. Bolest z naraženého stehna mi vystřelovala až do zad. Opatrně jsem se překulila na záda, pak jsem se chytila stolu, posadila jsem se a pohnula nohou, abych překontrolovala, jestli nemám něco zlomené. Teprve potom jsem se pomalu postavila.

Co se mi přihodí do třetice, napadlo mě.

Ne že bych byla pověřčivá, ale kdybych mohla, zalezla bych zpátky do postele a zůstala tam až do pondělka.

Vyrazila jsem do tmy. Ulicemi města pospíchaly desítky lidí schoulených do kabátů se zvednutými límci. Čepice a šátky měli hluboko stažené do čela. Tuhé únorové mrazy už polevily, chodníky a cesty pokrývaly zbytky rozměklého sněhu. Ze všech stran se ozývaly čvachtavé ozvěny kroků, občasné pozdravy a tichý hovor. Stejně ulice, ti samí lidé, které jsem potkávala každé ráno, ale já jsem se nemohla zbavit pocitu, že je něco jinak. Cesta se mi zdála delší a namáhavější a vítr pronikavější.

Výloha cukrárny byla ještě tmavá, prodávat se začínalo až v devět, ale vzadu ve výrobně se už svítilo. Do šatny jsem dorazila mezi posledními. Pověsila jsem kabát, přezula se a navlékla si bílý pracovní plášť. Před zrcadlem jsem si stáhla vlasy do culíku a překryla je sítkou. Otočila jsem vodovodním kohoutkem a sáhla po mýdlu, abych si umyla ruce. V potravinářských provozech se na hygienu dost dbá

a naše mistrová je obzvlášť důsledná. Kdyby se něco semlelo, bude to na ni. Ale stejně mě dost naštvála, když v týdnu poslala čtyři cukrářky domů jenom proto, že trochu pokašlávaly. Zrovna před MDŽ, když je nejvíc práce. Zatímco ony se válely ve vyhrátých peřinách, my ostatní jsme museli dělat za ně. Obvykle jsem jenom obsluhovala za pultem, ale teď jsem musela do práce hned na ráno, abych vypomohla ve výrobě, protože podniky si pro své zaměstnankyně objednávaly celé krabice zákusků.

„Nezdá se ti, že ta voda smrdí?“ Zdena si čichala ke konečkům prstů a nos měla znechuceně nakrčený. „Všimla jsem si toho už včera a dneska mi to připadá ještě horší.“

Nabrala jsem vodu do dlaně. Opravdu trochu zapáchala. „Nezdá,“ zalhala jsem. Zdena byla vždycky zbytečně choulostivá. Ještě by s tím běžela za mistrovou a ta by po nás s tou svou přehnanou opatrností mohla chtít, abychom všechnu vodu převažovali, nebo zavolá hygienu, a ještě cukrárnu pro jistotu rovnou zavřou.

Mistrová mě poslala, abych byla k ruce Antonínovi. Dokončoval věnečky. Plnil je vanilkovým krémem a já jsem vrchní část polévala cukrovou glazurou a odkládala na mřížku. Když poleva zaschla, skládala jsem zákusky do krabic a připravovala k expedici do jiných provozoven. Zdálo se mi, že je ve výrobě přílišně příšerné horko, a nemohla jsem se dočkat, až

bude po osmé a budu se moct konečně přesunout na prodejnu. Jen jsem doufala, že mě mistrová nepošle na mytí nádobí. Dvě umývačky se hodily marod, ty mladé holky prostě nic nevydrží, nedokážou se ani trochu zapřít, všechno pak odedřeme my starší. Jako kdyby i mě nebolelo celé tělo.

Konečně se přiblížila devátá. Se Zdenou jsme naložily tácy a nanosily je do skleněných vitrín v prodejně. Mokrým hadrem jsem utřela pult a stolky a oblékla si čistý plášť.

„Tak prý tu vodu máme raději převařovat,“ řekla Zdena. *No to jistě*, pomyslela jsem si. Jako kdybych už tak neměla práce až nad hlavu. A ta opařenina na noze asi byla vážnější, než jsem si ráno myslela. Od čeho jiného by mě co chvíli přepadala slabost a ty vlny horka?

„Podívej, Helerka,“ šťouchla do mě Zdena.

Fakt, byla to ona. Tu jsem u nás v cukrárně ještě nikdy neviděla. Chodila jen do obchodu s potravinami a prý málokdy koupila něco jiného než chleba a brambory. Ve městě se o ní říkalo, že nosí smůlu, a děcka, když ji potkaly, pro jistotu křížily prsty, jako kdyby to byla čarodějnice. Byla tak trochu blázen, ale neškodná. Za špatnou pověst si mohla sama. Pořád se oblékala do černého a držela se stranou. S nikým se nebavila a koukala jako kakabus. Prostě cvok.

„Co to bude?“ zeptala jsem se jí, když přišla na řadu a jen stála a mlčela.

Ukázala prstem na věnečky za sklem vitríny.

„Věnečky?“ ujistila jsem se.

Přikývla.

„Kolik?“

Zaváhala. „Šest.“

Překvapilo mě, jak mladě ten hlas zněl. Zadívala jsem se na Helerku pořádněji. Nakřivo uvázaný šátek přes bílé vlasy, svraštělá pusa bez zubů. Propadlé tváře. Shrbená ramena. Ale když ke mně zvedla oči, uvědomila jsem si, že je to docela mladá ženská, možná i mladší než já. Co se jí asi...

„Do krabice?“ zeptala jsem se.

Podívala se na mě, jak kdyby mi nerozuměla. Prázdný pohled těch hnědých očí mě znervózňoval.

„Zabalit?“ zeptala jsem se znovu.

Přikývla. Kleštičkami jsem nabrala šest věnečků na tácek, zabalila je do papíru a přisunula balíček přes pult. „Šest šedesát.“ Nemohla jsem se dočkat, až ta ženská bude pryč.

Dívala se na mě, jako kdyby mi nerozuměla.

„Šest šedesát,“ zopakovala jsem trochu netrpělivě.

Vytáhla ruku z kapsy a ze sevřené dlaně na pult položila zmačkanou papírovou pětikorunu. Nespouštěla z ní oči. V duchu asi přepočítávala, kolik má ještě připlatit. Pak znovu zalovila v kapse a natáhla ke mně ruku s několika mincemi, abych si vybrala. Kostnaté prsty s nateklými klouby se jí chvěly. Opatrně jsem z hubené dlaně zvedla korunu a tři

dvacetníky obalené chlebovými drobky a černými žmolky. Bylo to nechutné. *Půjdu si hned umýt ruce, umínila jsem si v duchu. Do třetice všeho dobrého i zlého, tak se to přece říká, a tohle setkání s Helerkou a nechutným obsahem její kapsy je ta třetí směla.*

Strčila jsem peníze do pokladny, kývla na Zdenu, že si musím odskočit, a šla jsem dozadu do umývárny. Z pohledu na Helerčinu nechutnou dlaň se mi udělalo nevolno. Polilo mě horko, nohy se mi chvěly jako novorozenému hříběti, a tak jsem se pro jistotu přidržovala stěny. Opřela jsem se o umyvadlo, natáhla ruku ke kohoutku, ale v tu chvíli se mi zatmělo před očima a víc už si nepamatuju.

Z nemocnice mě propustili po třech týdnech. Když mi řekli, že mám tyfus, byla jsem přesvědčená, že mě nakazila Hana Helerová. Proč by mě jinak Helerčiny hnědé oči a kostnaté ruce pronásledovaly ve snech? Doktor říkal, že jsem se nakazila vodou, ale já jsem věděla svoje.

Jenomže po návratu do města jsem našla cukrárnu zavřenou. Už nikdy ji znovu neotevřeli. Po čase na jejím místě zahájila provoz prodejna s textilem.

Únorové mrazy prý poškodily odpadní potrubí a do studny na dvoře se dostaly splašky. Byl březen, měsíc, kdy všem teče z nosu, pokašlávají a uléhají s teplotou, takže nikoho nenapadlo, že holky z provozovny nemají obyčejnou virózu, ale nakažlivý tyfus.

Když se konečně zjistilo, že zdrojem nákazy je cukrárenská studna a tyfus šíří zákusky z naší cukrárny, a ve městě byla vyhlášena karanténa, bylo skoro pozdě. Nemocných už byly stovky a lidé v těžkém stavu začali umírat.

Březen roku 1954 byl pro Meziříčí smutný měsíc.

Jan Němec

**Krátká eseje
o nenapsaných
povídkách**

Dnes je to přesně měsíc, co byla vyhlášena celostátní karanténa. Je zřejmé, že čas plyne v různých oborech různě: epidemiologická opatření se zavádějí ze dne na den, ekonomické důsledky vystávají v řádu týdnů a společenské změny se projeví v následujících měsících. Čas literatury se přitom zdá být ještě pomalejší: pochopíme teprve z odstupu několika let, co pro nás zkušenost globální pandemie vlastně znamenala.

Přistihuji se tedy, že nemám chuť psát povídku. Málokdy jsou přitom postavy tak po ruce: oběti v podobě pacientů, hrdinové v podobě lékařů, nepřítel v podobě koronaviru. Možná právě to mi vadí, jak jednoznačně jsou teď karty rozdány. Hrát s nimi mě neláká, raději bych před vašimi zraky provedl jen pár jednoduchých karetních triků.

Kdybych nějakou povídku přece jen napsat chtěl, její hlavní hrdinkou by nejspíš musela být tygřice Nadia z newyorské zoo. Když jsem se ve zprávách doslechl, že tygřici nakazil ošetřovatel a nebohá teď trpí suchým kašlem, pomyslel jsem hned na slavnou novelu Williama Saroyana *Tracyho tygr*. Kolem hlavního hrdiny se tam motá imaginární tygr, který je ve skutečnosti navíc černý panter. Můžeme si myslet, že ten tygr je Tracyho živelnější a méně bojácné já, a nejspíš

na tom bude část pravdy. Saroyan však celou novelu končí zcela explicitně: „... a tygr, jenž je láska.“

Představa tygra, který ztělesňuje horoucí city, se mi vždy líbila. Povídka o tygřici Nadie z newyorské zoo by však v těchto dnech musela končit takto: „... a tygřice, jež je strach.“ Když to promyslíme nikoli do důsledku, ale k příčině, většinu opatření, která zavádíme, motivuje naše historicky bezprecedentní ohodnocení individuálního života, úzce spojené se strachem ze smrti.

Mě osobně by však nejvíc lákalo popsat, jako to vypadá, jestliže tygřice dostane suchý kašel. Možná se to trochu podobá tomu, když se obyčejná kočka chystá zvracet a v první chvíli jen tak suše dává.

Možná se už celá civilizace potřebuje vyzvracet a zatím jen tak suše dává.

Pokud by se vám nelíbila povídka o tygřici, mám v záloze ještě námět o těch dvojčatech, co se na sklonku března narodila v Indii. Rodiče je pojmenovali Corona a Covid. To mi zase připomíná román *Děti půlnoci*, v němž Salman Rushdie vypráví příběh dětí, které se narodily v den, kdy Indie získala nezávislost. Ty děti vykazovaly různé mimořádné schopnosti, tím silnější, čím blíže půlnoci přišly na svět, především telepatii. A telepaticky se také v tom románu po celém indickém subkontinentu našly a utvořily zvláštní společenství.

Představuji si, že rovněž mí hlavní hrdinové, dvojčátka Corona a Covid, by byla nadána mimořádnými schopnostmi. Mohla by třeba ovládat lucidní snění. Já sám jsem to chvíli uměl, zhruba v době, kdy jsem poprvé četl *Tracyho tygra*, tedy v pubertě. Věděl jsem, že sním, a že si tedy ve svých snech mohu dělat, co chci, protože ráno se vše smaže. Má dvojčata by však dokázala nejen řídit své vlastní sny, ona by v těchto snech uměla i probouzet všechny ostatní snící, takže by nakonec vytvořila zcela nový snový svět bdělých bytostí.

Corona a Covid by se tedy na rozdíl od nás už nebáli. Dokázali by jezdit na tygrovi, přesněji řečeno na tygřici, samozřejmě mám na mysli Nadiu z newyorské zoo. Úplně je vidím: holčička Corona sedí tygřici za krkem a svými malými ručkama se jí drží za varhánkovitou kůži na krku; chlapeček Covid se zezadu lepí ke Coroně a objímá ji v pase jako spolujezdec na motorce. Nadia je přitom pořádná kubatura: když vyrazí vpřed, nezve se žádný suchý kašilek, ale řev jako na lesy. Corona a Covid se k pruhované tygřici tisknou jako Bastian k létajícímu psovi Falkovi v *Nekonečném příběhu* a vydávají se na svou spanilou cestu za spásou.

Dosud však tygřice Nadia zkrocená není. Pandemie nám dovolila zažít něco čím dál vzácnějšího: společnost, která hledí jedním směrem. Za normálních okolností nám už zbývají jen náhražky rituálu

v podobě sportovních utkání národních týmů či náhražky religiozity, jako když nás ohňostroje nad městem přimějí, abychom společně pozvedli zrak.

Žijeme ve světě těkavých pohledů, nikoli upřeného zraku či soustředěného pozorování. Pandemie svým způsobem znovu utvořila společnost, přesněji řečeno učinila ji na čas viditelnou, jestliže ji promořila hrozbou. Ukázalo se nejen to, jak snadno lze občany aktivizovat, aby všeho nechali a začali šít roušky, ale také kolik vazeb mezi námi navzdory důrazu na individualismus dosud existuje.

Společnost se tedy zjevila pod kouzelným práškem strachu. Semkli jsme se jenom proto, že kolem nás prošla nakažená tygřice a my jsme se začali bát, že nás pokouše. Heslo „Moje rouška chrání tebe, tvoje rouška chrání mě“ velmi názorně vystihlo, že v případě pandemie neexistují žádná individuální řešení.

Individuální řešení ovšem neexistují v mnoha jiných, a nejspíš ještě závažnějších případech. Klimatická krize má tu smůlu, že ekosystémy nám nikdy nebudou tak blízko jako vlastní tělo. Když dostaneme teplotu, cítíme se mizerně, a když jsme v hořečce, voláme záchranku a rozčilujeme se, jestliže do pár minut nedorazí. Je to přitom jen pár stupňů navíc, stejně jako v případě globálního oteplování. V komplexních systémech, ať jde o tělo, nebo korálové útesy, to není tak, že by se teplota musela zvýšit dvojnásobně, aby se ocitly v krizi. Člověk umírá

zhruba při 42 °C a s mnoha ekosystémy je to podobné: k fatálnímu rozrušení rovnováhy stačí 5 °C navíc. Záchranku pro planetu jsme zatím přesto vůbec nevolali. I když moc dobře víme, že do pár minut rozhodně nepřijede.

Nejspíš proto se v této krátké eseji o nenapsaných povídkách vyskytují ta dvojčata Corona a Covid. Nejenže jsou to děti – děti přece vždy značí začátek nového života. Jde o něco víc: jsou to děti, které jezdí na tygřici, a na tygřici mohou jezdit proto, že se zbavily své snové nevědomosti a spolu s ní i strachu. Jsou to lucidní děti. A bez zajímavosti nejspíš není ani to, že holčička Corona – žena s korunou – sedí pro jednou vepředu.

V euroamerické civilizaci už uběhlo celé půlstoletí od doby, kdy se alespoň část společnosti naposledy cítila být sjednocena něčím jiným než strachem. Šedesátá léta se dnes často traktují jako období květinové naivity, ale pravda je i to, že díky své nekritické bezstarostnosti otevřela témata, z nichž žijeme dodnes. Nemohlo by se nám stát nic lepšího, než kdyby děti narozené během pandemie cítily stejnou vzájemnou sounáležitost a stejnou odpovědnost za mimolidský svět, až dospějí, jakou do veřejného diskurzu vnesly květinové děti. Jestliže šedesátá léta minulého století nikoli pouze promyslela, ale skutečně prožila otázky rovnosti ras, emancipace či pacifismu,

před dětmi pandemie nejspíš stojí úkol prožít rovnost nikoli ras, ale živočišných druhů, emancipaci od vlastního ega a v důsledku toho skutečný *pacem in terris*.

Nebude to snadné. Matka dvojčat Preeti Verma ostatně uvedla, že ani porod se neobešel bez potíží. Problematická byla už cesta do porodnice v době, kdy v Indii platí přísná omezení pohybu. Samotný porod pak proběhl císařským řezem, neboť běžné porodní cesty byly dvojčatům příliš úzké.

Víme, že mytologické příběhy se neodehrávají v čase, ale čas se rodí z mytologických příběhů. Corona a Covid tak možná nemají zase tak daleko k Adamovi a Evě – přestože Covid nebyl stvořen z hlíny a Corona už vůbec nebyla stvořena z žebra Covidova. Díky té schopnosti lucidního snění, jíž jsem je vybavil, je pro ně zahrada ráje znovu přístupná. Zkřížené meče cherubů střežících vstup do Edenu Corona a Covid nadzvedávají jako roušku, která odhaluje skutečnou tvář světa. A vstupují do ráje společně s tygřicí z newyorské zoo. S tygřicí, jež – opět – byla láska, ne strach.

Jiří Padevět

**Tráva se mu pletla
pod nohy**

Tráva se mu pletla pod nohy a vypadalo to, jako by se chtěla seznámit, nebo možná jen ukázat cestu. Sklonil se a pohladil ji, až zašuměla. Možná údivem, možná se trochu bála. Řeka na něj po pár krocích zasvítla odlesky slunce o hladinu a tekla tak líně, že vypadala jako slepé rameno. Její klid se vyléval z břehů jako laskavá povodeň.

Došel na břeh a chvíli pozoroval vlny, jak jedna za druhou tečou světem až k obzoru. Z křoví poplašeně vylétli vodní ptáci, asi vyplašení jeho kroky, nebo jen jinou vůní ticha, kterou sem přinesl. Jejich stín skákal po vlnách jako oblázek, hozený ze břehu. Sehnul se pro kámen a poslal ho po hladině. Napočítal pět žabek, pak se kámen utopil mezi stíny ptáků. Sundal si plášť. Sedl si a zul si jednu botu. Druhá nechtěla nohu propustit, tkanička žila svým vlastním životem a stavěla prstům do cesty jeden uzlík za druhým. Nakonec ji přemohl a bota pustila na svobodu i druhou nohu. Ponožky neměl, bylo teplo a stejně už ho všechny opustily. Zahýbal prsty na nohou a kuří oko na levém malíčku se na něj zašklebilo.

Ohrnul si nohavice a vstal. K vodě to bylo asi pět kroků. Při posledním málem uklouzl po kameni, obdařeném tmavozeleným vodním slizem, který

nestačil na slunci vyschnout. Zamával u toho rukama, jako by chtěl vzlétnout a dohonit vodní ptáky, ale nakonec neodstartoval. Voda objala jak kotníky a nártý, tak lýtka. Jako kluk se v téhle chvíli vždycy bál, že mu rak uštípne klepetem malíček, nebo že ho staletý sumec stáhne pod hladinu a uloží mezi ostatní utopence, aby si na něm za pár měsíců pochutnal. Někdy ho ten sumec a ostatní utopenci budili ze sna. Hladina obtočila kolena a na levé noze namočila srolovanou nohavici. Byl asi dva metry od břehu a chodidlem nahmatal ostrý zlom dna. Kdyby noha včas neupozornila tělo, zmizel by při dalším kroku pod hladinou, mezi stíny vodních ptáků, raků a sumců. Otočil se a opatrně se vydal ke břehu. Vysoká tráva zašuměla, jako by se na něj těšila. Když vylézal z vody, zase musel trochu zamávat rukama, ale ani tentokrát neodletěl. Podřepil na hraně sucha a vody a položil dlaně opatrně na hladinu, aby nevyplašil měkké vlny. Pak si položil mokré ruce na obličej. Studilo a hřálo to zároveň. Tenké pramínky vody se rozběhly vyděšeně po obličejí, a nakonec našly úkryt za límcem košile. Některé ale vyschly cestou jako řeky v letním žáru.

Posadil se do trávy a otočil hlavu zpátky k městu. Nebylo vidět, ale jeho zápach se plazil trávou, mezi stromy a nejspíš i po nebi. Lehl si do trávy a stébla ho obklopila, jako když se zavírá hrob. Zkoušel na nebi najít stopy zápachu a strachu. Byla tam jenom modrá

barva, slunce a dva mraky. Jeden z nich se nesměle schovával za korunou stromu, druhý okusoval obzor na druhém břehu řeky. Na celém nebi ani stopa po zápachu z města. Ze silnice se odrazil zvuk motoru a vyplašil další ptáky. Za chvíli tady bude úplně sám. Zavřel oči. Zakručelo mu v břicho a řeka se tomu zasmála. Přes víčka se snažilo prodrat slunce, ale nešlo mu to. Vypadalo to spíš, jako by mu do tmy pod víčky někdo cpal oloupanou pomerančovou kůru. Oranžové plátky světla. Otevřel oči, ale zaclonil si je hřbetem ruky. Ještě tak patnáct minut a slunce se skloní za starý mohutný strom a světlo změkne mezi listy. Rozhodl se, že si na to počká.

Třeba mu to měkké světlo vyžene z hlavy nápis z cedule u silnice a lebku, kterou pod ten nápis namaloval někdo s výtvarnými vlohami tříletého dítěte. Asi měla lebka příchozího odradit, ale vypadala spíš jako smutný Kašpárek, co ztratil čepičku s rolničkami. Třeba mu to měkké světlo vyžene z hlavy všechny lidi z města, mrtvé i živé, třeba mu vyžene z hlavy kyselý vzduch zmaru a strachu, co se motá po městě v každé uličce, na každých schodech, mezi trámy na půdách. Otevřel oči a dal si dlaně mezi obličej a slunce, paprsky se snažily se přes nenadálou překážku dostat, ale prsty a dlaně většinu z nich zastavily. Mrkl na slunce a nechal toho. Posadil se a obětoval řece další oblázky. Od silnice se ozvaly hlasy, co vypadaly, že se neshodnou. Pomalu přecházely

do křiku, který čeřil hladinu a řeku evidentně zneklidňoval. Otočil hlavu po hlasech, ale přes stromy nebylo nic vidět, jen mezi listy se pasírovala slova plná vzteku, strachu a zřejmě i žluči. Pak to najednou přešlo a ozval se zvuk motoru. Listí se otřepalo a řeka se uklidnila.

Zvedl ruku a snažil se dosáhnout na nebe. Sám nevěděl, jestli ho chce pohladit, nebo štípnout, aby se vzpamatovalo, v každém případě nedosáhl nikam. Nebe bylo dál, než město. Nechtělo se mu měnit polohu a začal vleže šátrat v kapse kalhot. Krabička cigaret vypadala i po hmatu, že co nevidět pojde na úbytě, ale jednu cigaretu, napůl vysypanou, ještě vydoloval. Cigaretu zavoněla hrubým tabákem a nechala se ochotně spálit. Zapalovač si postavil na břicho a čekal, kdy ho zvedající se tělo položí. Vydržel docela dlouho, ale pak se skácel jako podřtátý. Škubnul břichem, a to odhodilo zapalovač až do trávy. Nesmí ho tady zapomenout. Vyfoukl kouř k nebi a bílý mrak, co nesměle vykukoval zpoza koruny stromu, upjatě zakašlal.

Přes řeku přeběhly další hlasy, tentokrát ne od silnice. Zvedl se na loktech, cigaretu přilepenou na spodní ret. Na louce za řekou se pohybovala podivná skrumáž těl. Chvíli mu trvalo, než se zorientoval. Pět chlapů ve směsi uniforem, dva z nich s puškami. Tři mávali pistolemi okolo sebe, jako by šlápli do hnízda sršňů. Mezi těmi pěti dva v civilu, s bílými páskami na

rukávech. Jeden měl na zádech saka namalovanou bílou barvou svastiku, co se marně snažila zaseknout svoje ramena do země a celé to zastavit. Asi tam byly krtince, muž se svastikou škobrtl a málem se poroučel k zemi. Jeden z uniformovaných si ho přizvedl, poodstoupil a přetáhl ho pažbou pušky přes tvář. Úder poslal přes řeku cákanec krve a možná o hladinu cinknul zub a udělal dvě, tři žabky. Nevěděl, jestli má na uniformy zařvat, nebo to nechat být, je jich přece jen pět. Než se rozmyslel, starý strom na jeho břehu vrátil přes řeku ozvěnou dva výstřely a muži s páskami na rukávech zmizeli v trávě. Ozbrojenci se otočili a kráčeli zpátky k pevnosti. Cigareta tiše dohořela a spálila mu ret. Vztekle se po ní ohnal, ale jenom si na citlivé místo připlácnul žhavý uhlík. Mrak se zasmál a řece to bylo úplně jedno.

Bude muset zpátky. Sroloval nohavice, uvěznil nohy v botách a oprášil si bílý plášť, co už dávno nebyl bílý. Pohládl trávu a pěšinou došel k silnici. Lebka na ceduli pořád vypadala jako Kašpárek bez čepičky a bylo na ní napsáno Tyf. S epidemií tyfu se s ostatními lékaři a sestrami perou v Terezíně už dva týdny a jednou skončí. Epidemie zloby a násilí na druhém břehu asi neskončí nikdy.

Druhá polovina května 1945.

Iva Pekárková

Do který země patříš?

Někde začít musím, tak proč ne v severní Indii v létě roku 2000? Všechny děti ve státě Harijána se zřejmě učily anglicky ze stejné učebnice, prolezlé chybami tak jako většina učebnic, ale dbající na správnou skladbu frází, aby se žák po pouhých měsících či letech studia mohl domluvit s cizinci univerzální světovou řečí.

„Which country you belong?“ byla otázka, kterou na vás vybaflo každé dítě, které se vám na tržnici připlेतlo pod nohy. Byla to věta gramaticky nepřiliš dokonalá, ale to mi nijak zvlášť nevadilo. Lezla mi na nervy filozoficky. Co to má znamenat, „Do který země patříš?“ Mám si to vysvětlit tak, že všichni „patříme“ do země, kde jsme se narodili, a pokud z ní přece jen vytáhneme paty, potom jsme špatně umístění v zemi, kam nepatříme, dokud se nevrátíme do svého rodiště? Mám si to vysvětlit tak, že jsme zařazení do registratury, uspořádaní do beden osudu, ze kterých smíme vystrčit nos jen na chvílku, a to ještě bůhví jestli? Mám si to vysvětlit tak, že...

Ale vy jistě chápete, co mám na mysli.

„No, jak bych ti to...“, řekla jsem prvnímu usoplenci v krátkých kalhotách a dlouhé haleně, ohozu, který zřejmě býval školní uniformou, když se mě na to zeptal. „Rozhodně nemyslím, že do nějaké země

patřím. Narodila jsem se v jedné zemi, dlouho jsem žila v jiné, a i když svou vlast miluju, samozřejmě, neznamená to, že nemůžu milovat i jinou zemi. Jistě, svět je svázaný pasy a vízy a povoleními k pobytu, ale to neznamená, že někdo může svévolně určovat, do které země já – nebo ty nebo kdokoli jiný – patříme. Ovšem, já vím, Indie a ty její kasty: když ses narodil jako zametač, celý systém bude usilovat o to, abys byl nadosmrti zametačem. A aby tvoje děti a jejich děti zůstaly zametači. Spousta lidí podlehne téhle představě a ostatně ani nemá jinou možnost. A takhle je to padesát let po tom, co byly kasty oficiálně zrušeny! Kasty, to byly – vlastně jsou – jen takové škatulky, bedýnky, do kterých tě zavřou, a když se z nich pokusíš vylézt, hned jsi podle nich rebel a hochštapler a oni se tě pokusí zdeptat a zabít. Ale pamatuj si: ani tobě, ani mně nemá nikdo právo diktovat, do který země nebo kasty nebo vesnice *patříme*. Patříme tam, kam chceme patřit. Můžeme dojít tam, kam chceme dojít, dosáhnout toho, čeho chceme dosáhnout. Možná ti to tak nepřipadá, jsi ještě malý a nemůžeš znát svět, ale věř mi, že je to tak. Někdy to není snadné, já vím, ale možné to jistojistě je. Chce to jen trochu zdravé rebelie. Ty to určitě dokážeš.“

Kluk mě pozorně sledoval hlubokýma černýma očima, spodní ret mu pomalu klesal a pod nosem se prodlužovala nudle. Potom se, stále ještě vestoje, podrbl pravou nohou na levém boku, nevěřícně

zamrkal a trochu zmateně si ověřoval právě získanou informaci. „Pakistan? You belong Pakistan? Yes?“

Tohle bylo v roce 2000. Od té doby jsem poněkud přeorganizovala svůj pohled na věc. Pořád věřím, že každý z nás by měl mít právo najít si svou zemi, ve které chce žít, ale chápu i komplikace s tímhle právem spojené. Ze Spojeného království, kde já a můj přítel, původem z Nigérie, podle téhle patřící teorie vlastně taky nemáme co dělat, poskytujeme pomoc a informace Nigerijcům, kteří zůstávají ve své domovině, tedy v zemi, kam „patří“, ale rádi by zkusili štěstí v zahraničí. Tak jako mnoho, přemnoho lidí ze socialistického Československa mají i Afričané značně pomýlené představy, co je v emigraci čeká. Díky kombinaci finanční pomoci na vzdělání, na založení byznysu a tak dál a neustálého vysvětlování, jak to chodí v Anglii, se nám podařilo snížit počet lidí, kteří ve vidině lepší budoucnosti chodí pěšky přes Saharu a pak se v nafukovací loďce pouští přes moře, o mnoho stovek, možná dokonce několik tisíc. Zvěst, že v Londýně jezdím s taxíkem, odradila půlku čtvrti Benin City od pokusů získat vízum do Evropy. Ogidou se rozneslo, že ta Anglie musí být šíleně chudá země, když tam ženská musí jezdit s taxíkem. Můj drahý rád připomíná, že by nás xenofobové v Británii, Česku i jinde měli nosit na rukou, neboť úspěšně snižujeme počet takzvaných ekonomických migrantů.

Ale to už odbočuju. Chci vlastně říct jen to, že patříím k lidem, kteří po většinu života porušují jakési vžitě pravidlo, že člověk, když už se jednou někde narodil, by tam měl celý život zůstat. Zároveň uznávám, že tohle pravidlo má svůj praktický význam. Nemůžeme všichni pořád trajdat po světě. Ovšem pokud já po světě trajdám, bylo by ode mě pokrytecké žádat po jiných, aby netrajdali. A tak se, jak se svět čím dál víc globalizuje, za své trajdání čím dál víc stydím.

Naše cesta do Norska ale sotva byla nějaká svévolná výprava za lepším životem. Po skoro půlročním plánování jsme se my, osm ženských, vesměs ve středním či pozdně středním věku, vypravily do jedné z nejdražších zemí světa, abychom spatřily polární záři a poklonily se Severu. Za pouhé čtyři dny jsme se hodlaly vrátit zpátky do Česka, tedy tam, kam většina z nás „patřila“. Sedm z nás duší, všech osm občanstvím.

Vyrazily jsme dvanáctého března. Ano, v den, kdy se jak Česko, tak Norsko rozhodly zavést přísnou karanténu a v případě Česka navíc téměř neprodyšně uzavřít hranice. To se ovšem stalo až někdy kolem druhé hodiny odpoledne a my jsme to v jedenáct, když jsme nastupovaly do letadla, ještě nemohly tušit. Vím, že si to mé spolence po návratu do Česka vyžraly od sousedů, spolupracovníků i internetových trollů, kteří je obviňovali z nezodpovědnosti

a sobectví. Ale my jsme skutečně žádné pravidlo neporušily. Sledovaly jsme pečlivě zpravodajství a podle toho, co jsme četly a slyšely, to vypadalo, že jak Česko, tak Norsko se snaží dopátrat všech nakažených a izolovat je, nikoli nastolit plošná opatření. A samozřejmě: kdybychom se samy rozhodly 12. března do Norska neodletět, přišly bychom o všechny peníze do naší výpravy investované – bylo by to jen naše rozhodnutí, žádným nařízením neposvěcené.

Nebojte se, nebudu podrobně popisovat, co všechno jsme v Norsku zažily a jakými protivenstvími si prošly. Řeknu jen, že jsme podle všeho seděly v prvním letadle, které v Tromsø přistálo od okamžiku, kdy tvrdá opatření začala. Zatímco pasažéři, kteří přiletěli po nás, měli šanci si vybrat buď tvrdou čtrnáctidenní karanténu, anebo okamžitý návrat, „kam patří“, my jsme tuhle možnost neměly. Zdravotnice ve fungl nových pláštích, tak nových, že se na nich puky od mandlu ještě nestihly rozvěsit, nás pouze informovaly, že musíme jet přímo do hotelu, který máme zaplacený, tam pobýt tak dlouho, jak jsme plánovaly, a pak se zase vrátit. V tom okamžiku se naše karanténa nezdála tak hrozná: směly jsme si dojít na nákup a směly jsme chodit po přírodě, pokud se nebudeme přibližovat k lidským bytostem.

Majitel domku, který jsme si pronajaly, to viděl jinak. Přišel za námi hned první večer v chirurgických rukavicích a mezi dveřmi nám vysvětlil, že máme za

povinnost dodržet karanténu a zůstat v domku celých čtrnáct dní. Samozřejmě ne zadarmo. Pronajatá auta taky nebudeme moct vrátit, jak bylo plánováno, vždyť se v nich po čtrnácti dnech budeme muset vrátit do Tromsø. Pokud nám uletí letadlo a celá výprava nás přijde na mnohokrát víc peněz, než jsme počítaly, je to naše věc. Když se nepodrobíme, bude nucen nás předat policii.

Polární záři jsme viděly. Ale protože bylo v noci zataženo sněhovými mraky, spatřily jsme ji jen díky moderní technologii a umu naší velitelky, která ji dovedla vyfotit a ukázat nám ji na displeji fotoaparátu – takový mlhavý zelený závoj. Zažily jsme i severské slunce a omamné, mnohahodinové severské rozednívání a stmívání a prohlédly si pár nádherných, divokých fjordů. Většinu času jsme ale strávily debatováním, co si počneme.

České zastupitelské úřady nevěděly, co s námi. Nejdřív nám doporučily, ať zůstaneme někde poblíž Tromsø a vyčkáváme, až pro nás česká vláda vyšle autobus. Pak se na velvyslanectví zřejmě někdo podíval na mapu, a tak začali vymýšlet, jak nejlépe se dostaneme zpátky. Jedna cesta vedla přes Finsko, které prý bylo dosud otevřené, a pak trajektem do Tallinnu, to byla takzvaná východní cesta. Další možnost byla dojet v autech do Kiruny ve Švédsku, vždyť je to pouhých 1800 kilometrů, a z Kiruny letět letadlem. Ani Švédsko zatím přísná opatření nezavedlo.

To byla severní cesta. Kdybychom se byly řídily pokyny českého velvyslanectví, byly bychom nejspíš dosud na cestě. V polovině dubna, měsíc po našem dobrodružství, trčí několik českých výletníků v severním Norsku a marně čeká, až je někdo odveze.

Zdá se, že jsme situaci vyřešily. Z neustále se měnících informací jsme si vybraly ty správné, třeba tu, že od pondělka 16. března bude letiště v Tromsø zavřené. Koupily jsme si nové letenky a odletěly z Tromsø v neděli odpoledne. Přenocovaly jsme na letišti v Oslu a odtud se rozletěly do svých domovů.

Nakonec žádné potíže nenastaly. Silnice do Tromsø byla průjezdná, přestože přes noc napadla spousta sněhu. Na letišti v Tromsø ani v Oslu na nás nečekala policie, aby si nás podala za porušení karantény. Naše lety nebyly zrušeny. Měly jsme, jak se říká, z prdele kliku.

Holky se vracely do země, v níž nečekaly srdečné přivítání. Jejich obavy se zčásti vyplnily, ale když i po čtrnácti dnech zůstaly zdravé, slovní útoky ze strany spoluobčanů vesměs pominuly. Mě v severním Norsku dostihla stará známá věta „Which country you belong?“, vyslovená s tím houpavým, tak snadno napodobitelným indickým přízvukem.

Kam patřím? ptala jsem se sama sebe. Jsem česká občanka s českým pasem a českým občanským průkazem, žijící už dlouhá léta legálně v Británii. České úřady si s mým statutem nevědí rady, tak jako se

statusem několika set tisíc českých občanů, kteří už dlouhá léta žijí v zahraničí. Zdá se, že pro nás v registratuře nemají foch. Jako českou občanku by mě podle všeho dopravily do České republiky (těžko říct, jak dlouho by jim to trvalo), ale měla bych na tuhle službu jistý nárok. Pak už bych se ovšem z Česka nedostala, dokud se zase neotevřou hranice a nezačne fungovat mezistátní doprava.

Vybrala jsem si Británii, zemi, na jejíž pomoc, pokud uvíznu v zahraničí, nárok nemám. Mám tu své zázemí, místo k bydlení, své místní kamarády, a hlavně svého partnera. I v mém případě všechno proběhlo hladce a já se po čtrnácti dnech dobrovolné karantény (cesty letadlem poskytují vynikající příležitost k nákaze virem) mohla znovu zařadit do procesu. Obyvatelé Británie jsou ke svým sousedům zřejmě shovívavější, a tak mi nikdo slůvkem nevyčetl, že jsem si dovolila v téhle době cestovat.

Ale koronakrize mě dostala po filozofické stránce. Zdá se, že jsme si zvykli – já, můj přítel, miliony dalších – cestovat, kdy se nám zachtělo a kam se nám zachtělo, vybudovat si domov ve dvou nebo více zemích, bydlet v jednom a pracovat v jiném státě, nebýt ochotní a snad ani schopní odpovědět, když se nás umolousaný desetiletý rošťák zeptá, do které země patříme. Zkrátka, jak říkával můj dávný kamarád Bob, hrát si s glóbusem jako s barevným nafukovacím míčem. Je možné, že je to úplně špatně?

Že to není známka kosmopolitismu, ale jistého sobectví, a hlavně neschopnosti a neochoty si vybrat, kam patříme? Zvolit si jeden život, jednu sadu přátel, se kterými se můžeme vídat, protože jsme si fyzicky nablízku, a všechno ostatní znát pouze virtuálně? Že mermomocí odmítáme otázku, gramaticky nedokonalou, ale přitom tak důležitou: „Which country you belong?“

Markéta Pilátová

Poslední lidé

José mě každé ráno chytí kolem pasu a políbí. Vyskočím za něj na koně a vydáme se závějemí popela na pastviny. José je kovboj, takový, jací už jsou jenom ve filmech a tady v Chaiténu. Jeho košile, kterou každé ráno vyžehlím, je drobně kostičkovaná a za pasem má nůž s rukojetí z umělé hmoty v koženém pouzdře. Na nohou nenosí špičaté boty s ostruhami, ale gumáky značky Bata.

Ani já nejsem taková, jak byste si možná představovali, kdybych vám řekla, čím jsem se dřív živila. Jenže já vám to neřeknu. Tady mám obchůdek s potravinami. José byl můj zákazník. V obchůdku s potravinami! Taky byste nemuseli hned myslet na to jedno!

José je jako lesní zvíře. Moc toho nenamluví, ale jeho úsměv, ten širokánský úsměv, do kterého se vejde pastvina, lesy, telata, já a celé nebe, vydá za všechny řeči světa. Když se soustředí a míří kulovnicí na vlka, co přišel sežrat právě narozené tele, tuhne jako socha indiánského stopaře. Celý se napne, úplně stejně jako těsně před tím, než se rozplyne ve sladké řece orgasmu. Je to pořád dokola, muži si mě omotávají kolem prstu a já je. Jenže s Josém jsme tady už jen my dva, poslední lidé, kteří zbyli v Chaiténu. Všichni totiž odešli. I ti, kteří přísahali, že zůstanou.

Starosta, jeho žena, řezník, kořenářka, hrobník Pepe, o novinářích ani nemluvím, jsou pryč.

Když sopka vybuchla, všichni jsme věděli, že se na nás rozzlobil podzemní had z indiánské legendy, který pohybuje zemskými deskami, a svět pak připomíná starou rozskřípanou kolébku. Nenávidí lidi, a když se probudí, chce, abychom odešli z jeho říše. Já jsem už odcházela tolikrát! Tolikrát jsem odcházela ze čtvrti na kopci velkého města, z plechových chatrčí, v nichž se spí v zimě na hliněné podlaze a děti mezi nimi bloumají v mrazu bosky. Sopky jsou ale v naší zemi všude. Jsou i na obzoru velkého města, jsou u mořských pláží, tyčí se nad fjordy a nenávidný had je dokonce rozesel pod mořskou hladinou. Žijeme v jeho říši a nedá se nic dělat.

Moje útéky skončily tady, v městečku pod další sopkou, na konci světa. Ve středu říše mocného hada podzemníka. Nevěřila jsem, že se probudí, že se jeho geologický čas protne s mým, lidským. Narodila jsem se na lepkavých svazích kopce velkého města. Co bylo dál, si každý dokáže představit. Živí vás, jak se dá, a vy se pak taky živíte, jak se dá. Číst a psát mě naučili misionáři letniční církve, kteří rozdávali lízátko. Měli černé obleky, uhrovaté tváře a takové malé cedulky se jménem na klopě saka. Můj starší bratr, jediný, který občas nosil domů peníze, musel utéct. Zapletl se, zadlužil, neplatil výpalné, něco zvorál, a tak musel rychle pryč. Vybral si Patagonii,

zapadákov, kam nikdo nepáchne, když nemusí. Krásné to tady je. Ledová jezera, hory jako z pohlednice, křišťálové řeky, bílé kamení, hustý zelenkavý mech a fialkové hortenzie, které byste mohli vozit na výstavu a vždycky byste vyhráli první cenu. Když ale dostanete zápal plic, rakovinu nebo zánět slepého střeva, musíte se hodně modlit, protože doktor jezdí jen každé první pondělí v měsíci. Naštěstí se modlit umím dobře. Brácha teda vyměnil naši páchnoucí čtvrt' za studený prales. A po čase mi napsal, jestli prý nechci přijet. Dodal: chlapů je tu dost! Blbec.

Když jsem dorazila lodí z Puerta Montt, myslela jsem, že se mi to zdá. V moři si hráli lachtani, bylo vidět hřbety delfínů a na bělostné pláži odpočívaly velké mořské želvy. Brácha vypadal zdravě, měl nový sestřih a práci na pile. Zavedl mě do svého pronajatého dřevěného domku a řekl, ať si proboha sundám ty velké náušnice. Prošla jsem se po malém nábřeží, vítr mi zvedal minisukni a všichni muži v kostkovaných košilích a pončech se za mnou otáčeli. Ze zvyku jsem vyšpulila zadek a odhodila vlasy obloukem dozadu.

Štěstí mě chytlo za šos, jak se říká. Přilepilo se na mě od první chvíle. Jako bych sem odjakživa patřila. Všechno tady na mě mrkalo a přátelsky mi dávalo na srozuměnou, že jsem doma. I José na mě takhle mrkl, když mě poprvé uviděl. Má dvě děti a žena mu umřela na anginu pectoris. Místní doktor jí předepsal kapky proti průjmu.

Den za dnem vítr zvedá sopečný prach. Dýcháme ho a v našich plicích se tvoří tiché závěje. Utržené plechy ze střech poletují ulicemi jako šedá křídla obřích netopýrů. Všude je ticho, jen hladoví psi, kteří bez pánů zdivočeli, občas vyjí. Nakupovat jezdíme na koni. Projedeme horami a na noc rozděláme stan u jezera Yelche. Cesta trvá tři dny. Tři dny tam a tři zpátky. Nevadí mi to. Myslím na ty, kteří se sem přeplavili kdysi dávno z ostrovů na jihu a měli s sebou měděnou kávovou konvici, sirky, svíčky, nože, sekery a jednu krávu. Postavili si domy a nevšimli si, že za zády jim doutná hadí vztek. José mi vyprávěl, že jeho dědeček byl jedním z těch prvních lidí. Umývali se v ledové vodě jezera Yelche, chytali pstruhy, vypalovali les a pěstovali malé vodnaté brambory. A umírali ve čtyřiceti. Když jsme tady teď sami, v sopečném prachu a tichu vidím jasně před sebou jejich stíny. Chodí se mnou k řece a doprovází mě na cestě k farmě.

Pak přijela vládní delegace. Mluvčí prezidentky – taková copatá mladá holka v šik kostýmku, bývalý starosta Chaiténu, doktoři, geologové. Ani nevěděli, že jsme tady zbyli jen my dva. Nejdřív se divili. Pak začali vyhrožovat. Řekli, že tady zůstáváme na vlastní nebezpečí, jen a jen na ně. Kvůli nám prý nebude žádný záchranář riskovat život. Museli jsme jim na to podepsat papír. A ještě kupu dalších. Jinak by nás násilím evakuovali. Doktor, malý kulatý mužík

v nejlepších letech s dvojitou bradou ve sportovní bundě, nám zdlouhavě vysvětloval, že nám hrozí silikóza. Teď už víme, za jak dlouho ji dostaneme, když tady zůstaneme a budeme polykat plnými doušky sopečný prach. Prý to půjde rychle. Ta silikóza. José zdvořile všem poděkoval, pak se k nim otočil zády, vyhoupl se na koně, podal mi ruku... ohlédla jsem se za těmi lidmi z velkého města, dalšími stíny, tentokrát z mého světa. Vyskočila jsem na koňský hřbet a odjeli jsme.

José se mě taky často ptá, jestli nechci odejít. Ví, že jsem až doted' neměla nikde dlouho stání, ví, kdo jsem byla a kdo asi ještě někde ve vybledlé vzpomínce pořád možná jsem. On neodejde. Četl dědečkův deník, v němž se prý píše o tom, jak starý pan Ramón ztroskotal na říčním ostrově. Skoro týden neměli spolu s ostatními pěti trosečníky co jíst. Chtěli zabít toho nejtlustšího. Starý pan Ramón byl ale proti, a protože měl jediný pistoli, tak ho poslechli. Hned další den se objevil v řece velký strom, na kterém se mohli přeplavit na břeh. Ramón mi to vyprávěl několikrát. Nemůže zklamat rodinnou památku a jen tak odejít za pohodlím do města. Já žádné takové deníky ani rodinné příklady nemám. Moji rodiče pořád křičeli, rvali se a mě mlátili taky. Neměli práci. Neměli žádnou školu ani žádnou představu o tom, co by měli chtít a jak by to asi tak měli udělat. Dokonce ani misionáře s lízátkem nikdy

nepotkali. José nedokáže pochopit, že já jsem tady ve zničeném Chaiténu šťastná. Mám co jíst. Je tady ticho, nikdo nekřičí a nerozbíjí prázdné lahve o zeď. Když s Josém spím, nemusím se oblékat do latexových oblečků a říkat mu sprostárny. José neví, že štěstí je tady s námi. Nechci mu to říkat, aby se nevyděsil. José je totiž plachý obyvatel lesa, který nikdy nepoznal smutek velkého města. V objetí hor a Josého nemám strach. Deště popel semelou na bláto, pastviny budou zase zelené a co na tom, že to s Josém už nevidíme. Štěstí se může brodit popelem, vézt se na ocasu podzemního hada a hlasitě se smát troskám domů.

Silikózu jsme možná měli, usadila se spolu se sopečným prachem a udělala si z našich plíc útočiště. Dočasné. Nebylo to tak zlé, jak nás varovali. Prach se vzdal deštům, zúrodnil zemi. Nikam nejezdíme a nikoho nepotřebujeme. Máme sami sebe.

Ale po patnácti letech přijeli zase. Z vlády. Ouredové. Měli na sobě roušky, jako by se chystali vyloupit banku. Nečteme noviny, neposloucháme rádio a nemáme televizi. Netušili jsme, proč jsou tady. Možná hrozí další výbuch. José sedí na koni a míří na ně flintou. Za těch patnáct let nějak zostražitěl. Už uctivě nesmeká před každým panákem. Ptali se, jestli nekašleme a nemáme teplotu. Udiveně se na sebe podíváme a já řeknu, že silikóza nás dávno netrápí a nekašleme a nemáme teplotu. Říkají něco

o nějakém viru. O lidských obětech. Couvají a říkají, že kdybychom náhodou nebyli v pořádku, že máme nárok na lékařskou péči ve velkém městě. Ale že nám nezaručují žádnou pomoc, protože stejně nemají lék. Strkají nám pod nos další papíry, tak podobné těm před patnácti lety. Mají latexové rukavice. Zase popo-
depisujeme (i my si musíme natáhnout ty rukavice a roušky), že tady zůstáváme na vlastní nebezpečí. Nedokážou pochopit, že nemáme telefon. Nespadáme tak do jakési chytré karantény, a proto přijeli až sem. Prý jsme pravděpodobně úplně poslední vi-
rem nezasažení. Říkají promoření. Jako bychom byli hmyz. Takže podzemník si teď našel novou hračku. Musím smeknout před jeho vynalézavostí. Tentokrát se země neotřásá jeho vztekem. Tentokrát vypustil do vzduchu něco jedovatého a těší se, až bude konečně sám.

Včera, když slunce žhnulo polednem, dívala jsem se na sopku. Už z ní dávno nestoupá hustý dým. Na prašné cestě se v horku tetelí stín starého pana Ramóna. Stojí tam, čepici naraženou do čela, jeho starodávné oblečení slabě čpí dávnou sopečnou sírou. Projdu kolem něj. Uctivě smekne, přitočí se blíž a řekne mi, že život nemáme před sebou. Život prý ne, ale štěstí ano.

Martin Sichinger

Kouzelné okénko

Už nedokážu vysedávat doma, brát telefony a vysvětlovat, že nemůžu učit, protože mi to zakázala vláda. Ale displej se stejně rozzáří, volá můj mexický student Ricardo, protože si nemůže dovolit platit další lekce; právě zbankrotoval.

No co, půjdu ven a přestanu si lámat hlavu s budoucností.

Stejně mi nikdy k ničemu nebyla, vždycky vypadala úplně jinak, než jsem si ji vysnil.

Je krásně, slunce svítí a ulička mezi bohnickými statky vede přímo k blázinci. Nad kmínky stromků vystupuje věž bohnického kostela a nebe září pohádkovou modří. Náměstí ve Starých Bohnicích je opuštěné, hospoda U Kaštánku zavřená, na zastávce stodvojky nečeká jediný cestující, ve vánku se jen třepotají plakáty na koncerty a festivaly, které letos nebudou.

Na vedlejším vchodu do léčebného ústavu visí čtvercový papír

VEŘEJNOSTI VSTUP ZAKÁZÁN

a pod ním

ZÁKAZ NÁVŠTĚV

Vždycky jednou týdně jsem se chodil mezi pavilony uklidnit a teď stojím před zavřenými dveřmi s pocitem naprosté bezmoci, který jsem vždycky cítil na branných cvičeních a v kasárnách, a tak nějak jsem doufal, že už jsme s ním skoncovali. Co je horší, přímo u vchodu leží oranžová plastová lopatička, kterou tu v záchvatu zlosti pohodilo nějaké ubohé dítě, které si chtělo jít hrát do blázince nebo šlo na návštěvu za tatínkem. Skrz mříže plotu vidím, že restaurace je prázdná, vysoké, krásně vymalované tmavě červené stropy září mezi korunami lip, na dveřích visí cedule, tuším jaká – letos na jaře vyrašily jenom ty, kterými se všechno zavírá.

Když jsem tu byl poprvé, obsluhovali v restauraci chovanci, jenže oblečení v civilu. Seděl jsem u stolu asi dvacet minut a žádná obsluha se neobjevila, tak jsem vyšel ven, kde kouřilo pár mladíků, a zeptal se jednoho, jestli bych si u něj nemohl objednat pivo. On na mě krátce pohlédl a pak dostal záchvat vzteku: *Za koho mě máš? Myslíš, že jsem mešuge?* Byl to jen další host, frustrovaný tím, že nedokáže poznat, kdo je obsluha, a já radši šel domů a ani si pivo nedal.

Ano, bývalo to krásné, když se tu točovalo, i když jste pivo nedostali, alespoň jste mohli jít dovnitř. Po cestičkách tu chodíval primář Nešpor a procvičoval svou terapii smíchem, při které se hlasitě nepřirozeně chechtal, ale s tím je také konec, jak bude léčit smíchem pacienty v rouškách?

Takže mě nohy nesou zpátky z nevyvedené procházky, zpátky na náměstí, plakáty na hudbu, která pod širým nebem nikdy nezazní, se dál třepotají a v tu chvíli se to stane: v hospodě U Kašťánku se otevře okénko, z okénka se vysune ruka s prázdným plastovým kelímkem, na kterém je napsáno Svijany 11, a já jdu úplně fascinovaně k ní a hlas zevnitř, hlas někoho, koho vůbec nevidím, se ptá:

„Nedáte si pivo?“ a já říkám ano, skoro to ani nedokážu vyslovit.

„Třicet korun.“

Naštěstí mám aspoň drobné, položím je na parapet, ruka je sebere a zmizí.

Je po všem, napadne mě, je to jenom sen.

Pak se kelímek objeví, plný pěny a zlata, pivo září ve slunečním světle jako pochodně.

„Děkuju.“

„Jo, ale nestůjte tu.“

„Prosím?“

Stojím tam přirozeně dál jako opařený.

„Tady nemůžete stát.“

„Proč ne?“

„Kvůli epidemii.“

„No jo vlastně,“ vykóktám, protože jsem na epidemii úplně zapomněl, a pohnu se.

Náměstí se úplně proměnilo. Lidé sedí na lavičkách, na zídkách, v trávě, všichni mají roušky a vedle sebe

pivo z kouzelného okénka. V parčíku vedle kostela vysedávají bezdomovci, vypadají ustrašeněji a tak nějak zvědavěji než obvykle, nemají roušky, ale šátky, nad kterými vykukují bezdomovecké oči a rozhlížejí se v obavě, kdy přijede policie a kouzelné okénko se zavře. Jako vždycky, když mívám bezdomovce, přemýšlím, jaké to bude, až se stanu jedním z nich, a dnes je to přemýšlení na místě, když jsem naprosto bez práce a učení je postaveno mimo zákon.

Bohnické bezdomovce znám, v neděli odpoledne chodí k nám na hřiště pod okny hrát nohejbal a mě poprvé napadne, jestli mě nechají zahrát si s nimi. Nejspíš ne, protože hraju o dost líp, bezdomovci neumí hlavičkovat a to nebudu umět zamaskovat, hlavičky mi vždycky šly a jak přikážu hlavě, aby nehlavičkovala, když ví, že hlavičkovat umí? Takže mě mezi sebe nevezmou a taky jsou to možná bezdomovci dobrovolníci, možná se dali na bezdomovectví sami od sebe jako dobrodruzi, měli tolik odvahy, že se do toho vrhli, kdežto já se na něj dám, protože nic jiného než učit neumím. Najednou mi dojde, že tohle je jen sen, za chvíli se probudím, žádná nákaza existovat nebude a já půjdu do práce učit své studenty. Ale ne, kdyby to byl sen, bezdomovci by tu neseděli tak tiše, ti naši na sebe obvykle dost pokřikují, ne, že by se hádali, ale nejsou tak tiší jako teď, když jim vláda zakázala nohejbal, najednou jsou z nich nejtišší bezdomovci na světě a ani jejich psi neštěkají, protože

když se nastolí diktatura karantény, lidé a psi jsou náhle tiší jako uschlé stromy.

Sedí a dívají se střídavě na mě a do kelímků, jako by to byly studánky se živou vodou, která jim brzy dojde, a já jdu dál, nemůžu jít domů, musím na výlet tam, kam mě nasměruje kelímek z kouzelného okénka jako proutek, který hledá hluboký skrytý pramen.

Cesta mě vede okrajem zahrádek nad Starými Bohnicemi, piva už trochu ubylo a teď na něj ještě útočí osamělá včela, dost brzký posel jara, je teprve březzen, to ještě včely nelítají, ale možná ji probudilo kouzelné okénko. Pěšina se stáčí k ústavnímu hřbitovu, kterému se říká hřbitov bláznů nebo také italský hřbitov, protože sem pohřbili duševně choré italské zajatce z první světové války, kteří u nás zemřeli na epidemii španělské chřipky. Hlavní brána hřbitova je zavřená, visí na ní těžký řetěz opatřený zámkem, takže kráčím podél zdi, dokud na ní neuvidím stejný kelímek, jako mám já. Dokonce je v něm přibližně stejně piva. Přes zeď není vidět, ale napadne mě, že ji někdo přešel a něco na hřbitově hledá. Ujdu asi třicet metrů podél skoro dva metry vysoké cihlové zdi k místu, kde se najednou příznivě snižuje. Položím kelímek na její okraj, vyšvihnu se, chvilku nahoře balancuju a pak seskočím.

Všechno je tu porostlé břechťanem, země, kmeny, větve, náhrobky i zdi. Je tu ticho, jen kmeny divoce

vržou a ptáci vesele trylkují a listí v břechťanu na zemi je tiché, jako by napadalo do sněhu. Ale i v té zelené džungli jsou k rozeznání zarostlé hroby, kterým se táhnou úzké vyšlapané cestičky. Tu a tam tu zbylo pár náhrobků, na tom prvním není ale ani jméno, ani datum, je to jen omlácený kámen, nic víc, s uraženým křížem. Vzpomenu si, že naposledy se tu pohřbívalo, když Miloš Forman natáčel Mozartův pohřeb. Předě mnou teď stojí břechťanem porostlá rozbořená kaple. Podle stop si sem někdo chodí rozdělovat oheň a pije přitom Braník z plastu a tajně tu jí jogurt. Cestou od kaple objevím náhrobek se slovy

MUTTER
MARIA TUMA REISER
1883–1921

a o kousek dál leží v trávě povalený další, je na něm jméno

CARLO T...

zbytek jména je otlučený, datum narození také, ale vidím datum úmrtí

22. 3. 1920

V tom okamžiku za mnou cosi zašustí, na pěšince stojí kluk, černá mikina, ošoupané světlé kalhoty, modré tenisky, černé vlasy a rouška stažená na krku. Pivo na zídce je jeho a v tu chvíli pochopím, že on myslí na to, na co já, oba se otočíme ke kelímkům, které září na zdi, třicet metrů od sebe, září jako svíce, protože ve skutečnosti to svíce jsou, kouzelné okénko nás sem oba poslalo zapálit je všem nebožtíkům, které před sto lety sklátila španělská chřipka, a ten kluk se na mě podívá a otočí se a jde dál po cestičce a já jsem zase sám.

Když přelezu zeď a napiju se piva, jde zase tak třicet metrů přede mnou zpátky do města a taky dopíjí pivo. Slunce zapadá, naše svíce dohořívají. Když dopiju pivo, je mi najednou strašně smutno, všechno to na mě padlo, chtěl jsem přítomnost a dostal úplně bezútěšnou minulost se zajatci a španělskou chřipkou.

Musím něco dělat, abych se nezbláznil, nasadím si sluchátka a poslouchám o muži, kterého trefil blesk a on zázračně přežil. Jmenoval se Antonio Cicoria a už dva týdny po zásahu začal trpět touhou poslouchat klavírní hudbu a poslouchal ji bez ustání, pak se rozhodl, že se naučí hrát na klavír, a jeho sousedka mu zrovna další den volá, že se stěhuje, nechtěl by si u ní pobrat nějaký nábytek?, a samozřejmě je tam klavír. Antonio se naučí hrát a ve snu se mu zdají symfonie, které pak skládá a hraje lidem,

a jsou to krásné procítěné skladby. Ano, to je krásné, ale člověk hned zase myslí na všechny ty ostatní Italy, které prostě usmažil blesk a bylo po nich a už si ani nebrnkli, a je mi zas tak smutno, potřebuju povzbuzení, jenže se už setmělo, okénko hospody U Kaštánku je zavřené, nikde nikdo. Jsem zpátky ve Starých Bohnicích mezi zahradami a statky, na nebe se vyhoupl srpek měsíce a nad obzorem i první hvězdy, na pískové cestě proti mně jde muž se ženou, tak kolem čtyřiceti, nemají roušky, ale mají kelímek a v něm ještě pořád trošku piva, drží se za ruce a to je přítomnost, kvůli které jsem šel na procházku, dva lidé, kteří kráčí ruku v ruce do noci na své cestě od kouzelného okénka, a já můžu jít spát a aspoň trochu snít.

22. března 2020

Mark Slouka

Malý bratr

z angličtiny přeložil Josef Monik

Většina emigrantů neodolá pokušení srovnávat svůj nový domov s tím, který opustili. Je to hloupost. Předně země nejsou auta – nedají se dost dobře porovnávat. Zadruhé přistěhovalci mají ve zvyku obdivovat všechno, co vidí; jsou asi tak objektivní, jako moucha na pikniku. Výsledkem je, alespoň zpočátku, že často vnímají věci chybně – něco přeslechnou, něčemu nerozumí, přeceňují maličkosti a přehlížejí zásadní věci. Úsměv prodavačky zevšeobecňují jako národnostní rys.

Kéž bych mohl říct, že jsem se této pasti vyhnul, ale nejsem si jistý. V roce 2017, kdy jsme se s manželkou přestěhovali do České republiky, jsem dychtil si zemi zamilovat a nejspíš jsem některé věci přecenil, jiné zas přehlížel. Měl jsem sklon zveličovat chyby Ameriky (poměrně snadná věc v Trumpově éře) a omlouvat nedostatky Česka (obtížné za časů Zemana s Babišem). A byť jsem si vedl lépe než jiní – třeba než čeští přistěhovalci, které jsme poznali v New Yorku, z nichž mnozí se stali tak zarytými Američany už ve chvíli, kdy přistáli na Kennedyho letišti, že by se pustili do každého, kdo by se odvážil jejich novou utopii kritizovat –, jsem si jistý, že se mi podařilo mým nadšením naštvat až neúměrné množství místních lidí.

Nicméně uplynulo několik roků a časy se mění, abych parafrázoval Boba Dylana. Leccos se vytříbilo. A mohu říct – zejména s ohledem na to, čeho jsme svědky za ty tři měsíce koronavirové pandemie –, že umím některé věci ve svých dvou vlastech posoudit novými očima. Tady mi dovoluňte, abych se zastavil u něčeho, co americké televizní stanice označovaly dřív jako „stacionární totožnost“.

Jsem Američan. A předpokládám, že už jím tak nějak vždycky budu. Narodil jsem se tam, vystudoval jsem a oženil se; s manželkou jsme tam vychovali naše děti. Zním silné i slabé stránky Ameriky stejně jako ty svoje – její až dětinskou velkorysost i vrozený sklon k násilí, její demokratickou otevřenost i provinční nesnášenlivost, její schopnost porozumění i bohorovnou namyšlenost, její velkolepou tradici svobodomyšlného vzdoru i její ochotu obětovat tuto tradici ve jménu kdejaké pokleslé ortodoxie, která je zrovna v módě.

Chci tím říct, že jako si nevybíráme rodinu, do které se narodíme (a z které se někdy můžeme zbláznit, i když ji milujeme), zrovna tak si nemůžeme vybrat rodnou zemi. Ameriku jsem si nevybral. Amerika v dobrém či zlém – a nepochybně v obojím –, to jsem prostě já a nemohu si ji odoperovat, stejně jako se nezbavím genetických dispozic, zelených očí a sklonu k plešatění. Jazyk Ameriky, od povídacích bagážistů na Kennedyho letišti až po recepčního v Motelu 6 v Shawnee v Oklahomě, je můj jazyk. Od scénérie,

nad kterou se zvedá opona pár hodin cesty na západ Texarcany, až po vůni naftových vrtů a citrusovníků za horkých nocí v Bakersfieldu – její místa jsou mými místy. Nevybral jsem si je – byla mi přisouzena už při narození.

Prahu jsem si vybral. Tuto zem, její dějiny, řeč, lidi, tu jsem si vybral. Po životě stráveném v Americe – tedy každopádně jeho velké části – jsme prodali, co se dalo, pronajali jsme náš dům a odjeli. Syn už tady byl; dcera následovala krátce po nás. Stěhování nám zabralo půl roku – půl roku gruntování, malování, oprav, zatímco se dům týden po týdnu vyprazdňoval. Poslední noc jsme proseděli na převrácených kýblech a v ozvěně holého obýváku jsme jedli čínu koupenu přes ulici – všechno ostatní už bylo zabažené a prodané – a ráno nás dcera odvezla i s naší kočkou a zavazadly na letiště. A bylo.

Nehledali jsme žádnou Utopii a také jsme žádnou nenašli. Místo toho jsme našli kulturu, která nás přes všechny své problémy a navzdory neblahému politickému vývoji nadchla, kulturu v zásadě obdivuhodnou či když už nic jiného, méně dysfunkční a podstatně vlídnější, než byla ta, kterou jsme opustili.

Výhody života v Česku byly zřejmé na pohled a přátelé, kteří přijeli na návštěvu z Ameriky, to obvykle potvrdili. Jediní, kdo s námi nesouhlasili, byli Češi.

—

Jeden příklad za všechny. Koncem podzimu se pračka v našem činžovním bytě v Holešovicích rozhodla odejít na odpočinek, a tak jsme s Leslie odnesli špinavé věci do prádelny v suterénu kavárny u Strossmayerova náměstí. Sedli jsme si a čekali tam ještě s jedním člověkem. Byl to chlap jak hora. Kývl na pozdrav s milým a zároveň smutným pohledem. Dali jsme se do řeči – prozradil, že zápasí v soutěžích MMA, ale nedávno se zranil – a po chvíli se zdvořile zeptal, odkud jsme.

Řekli jsme mu to. On na to, že prý chtěl vřdycky do Ameriky – nejlepší zápasníci MMA jsou Američani – ale nemůže si to dovolit. A jestli je tohle naše první návštěva v Praze?

Vysvětlil jsem mu, že tu žijeme, že jsme se přistěhovali před dvěma roky.

Ale jste Američani, řekl on.

To je pravda, já na to, a začal jsem mu vysvětlovat, že jsem se sice narodil v New Yorku, ale rodiče že byli Češi a jak se to všechno seběhlo.

Pokýval hlavou a bylo vidět, že si to v ní vše srovnává. Můžu se zeptat, proč jste se sem přistěhovali?

V Praze se nám líbí, řekli jsme mu. A přijde nám, že je to stejně dobré místo jako jakékoli jiné, dokonce lepší než většina jiných.

Pokýval znovu hlavou. Řekněte mi, snažil se vyjádřit co možná delikátně, měli jste vůbec možnost Čechy pořádně poznat?

Byla to reakce, kterou jsem dobře znal – směs nepochopení a lítosti, takové to obrazné pokyvování hlavou nad tím, jak můžeme být tak hloupi. Vy jste se sem přestěhovali? Z Ameriky? Je ironií, že tohle mají Češi s Američany společné a neslouží to ke cti ani jednomu: jako průměrný Američan (namátkou můj švagr) nemůže pochopit, proč někdo může chtít opustit Ameriku, tu nejlepší zemi na světě, stejně tak to nemůže pochopit průměrný Čech.

Někomu, kdo poslouchal šedesát let své krajany holedbat se svou nadřazeností nad světem – Amerika je číslo jedna! –, se česká pokora může zdát osvěžující; svědčí o dospělosti a nějakou dobu jsem se snažil to tak vidět. Ale ne dlouho. Zjistil jsem, že to, co poslouchám, není pokora nebo zmoudřelá sebekritika (obojí by bylo znakem vyžralé osobnosti), ale forma heroizace, mýtus Ameriky exportovaný do Evropy a přijímaný jako evangelium, zčásti náboženství, zčásti Hollywood.

Amerika znamená příležitost, vysvětlovali mi Češi – copak to nechápu? Jsou to ulice na Manhattanu. Je to pouštní vítr ve vlasech, když jedeš po highway 66. Namítal jsem, že jsem se narodil a vyrostl v New Yorku a u highway 66 jsem dokonce žil, hned vedle zabedněného rozpadlého baráku, kde se prodávaly drogy, ale nijak je to nepřesvědčilo. Věděli své. Copak vám tady nechybí svoboda? zeptal se mě zas jiný člověk ve Stromovce, když jsme pozorovali naše psy,

jak si hrají, a já jsem se pokusil představit si svobodu, kterou si on představuje, že jsem měl v Americe a kterou teď postrádám: svobodu strachu z toho, jestli zůstanu zdravý, kterou má naše kamarádka Beth, jež si nemůže dovolit zdravotní pojištění? Svobodu zemřít v mladším věku, než je světový průměr v každé rozvinuté zemi? Svobodu nechat se zastřelit tím debilním sousedem, co vlastní devět pistolí, ale jenom dvě ruce?

Nechci vyloženě kopat do Ameriky (i když je toho spousta, co bych dnes mohl znectít, a jako Američan si takové právo vyhrazuji), tím méně omlouvat jakoukoli formu českého nacionalismu nebo hurá vlastenectví v americkém stylu (tím bych jako český občan opovrhoval). Snažím se jenom být objektivní a zachovat minimum rovnováhy.

Nevím, do jaké míry se mnou budete souhlasit, ale vztahy mezi Čechy a Američany mi připomínají vztahy mezi bratry. Vztahy nepříliš dobré. Velký bratr dostane vždycky, co chce; ovládne každý rozhovor, má vždycky pravdu – a malý bratr ho obdivuje. Nosí po něm odložená trička, chodí a mluví jako on a napodobuje ho, jak jenom může; sní o tom, že bude jako on, protože, no zkrátka protože velký bratr je dokonalý. Co se velkého bratra samotného týče, ten ani neví, že malý bratr existuje, a tomu se to zdá normální. Chápe to.

Dal bych malému bratru s chutí na zadek. „Zvedni se,“ chtěl bych mu říct, „a svlíkni si to blbý tričko. Pánbůh ví, že nejsi nijak dokonalý, ale seš dobrej. Seš lepší než dobrej, když uvážím, čím vším sis prošel. Tak už přestaň vzhlízet k velkému bráchovi – ten má co dělat sám se sebou – a važ si sám sebe ve chvíli, kdy máš proč.“

Porovnat rasově a etnicky různorodý národ, který má tři sta šedesát milionů obyvatel, s poměrně homogenním desetimilionovým národem (populace srovnatelná s oblastí velkého New Yorku) je dost nesoúměrný úkol. To je mi jasné. Abychom si rozuměli, Amerika není jednotné číslo. Je to množina tisíce navzájem se překrývajících podskupin, definovaných svou etnickou, regionální, politickou a náboženskou příbuzností, z nichž každá bojuje o své místo na slunci, a přitom se snaží nějak vegetovat v obtížném stavu rovnováhy. O jaké Americe tedy mluvíme?

S touto výhradou chci říct, že česká reakce na koronavirus v uplynulých dvou měsících byla tak úžasná – mluvíme o ní s Leslie jako o zázraku –, že se nemůžu ubránit širšímu posouzení reakce obou národů na krizi. Srovnání – a dopředu se omlouvám každému, koho by se to mohlo dotknout – vychází jednoznačně ve prospěch Čechů.

První, co nás udivilo, bylo chování samotných českých lidí, kteří se vypořádali se stavem obležení

s pozoruhodným klidem, dá se říct dokonce s noblesou. Někaké výjimky samozřejmě byly.

Zanedlouho byly roušky všude, vydávaly se v každém bstru, lidé je šili a rozesílali videa, na kterých ukazovali ostatním, jak si je mohou udělat sami. V našem domě někdo vyvěsil oznámení, že bude chodit nakupovat lidem, kteří sami nemohou, případně jim bude venčit psa; jiný zas vydezinfikoval výtah a vyvěsil rozpis služeb, na který se hned zapisovali další lidé. Při každodenních vycházkách do Stromovky jsme viděli stovky lidí, jak leží na dece, čtou si nebo spí na sluníčku, rodiče s dětmi chytali v řece ryby nebo si hráli s míčem, starší, důchodcovský pár si zkoušel golfové údery, všichni dodržovali patřičné rozestupy, všichni měli roušky a bavili se po svém. Udivovalo nás, jak ukázněně a rozumně, ba přímo v dobré náladě se společnost umí s novou situací vypořádat. Žádné rvačky, žádné hádky, žádné reptání. Nikomu se to nelíbilo, ale koneckonců líbit se vám to nemusí. Tak to prostě bylo a za dané situace to bylo nutné. Rozdíl oproti Spojeným státům nemohl být zřejmější.

Při vši úctě k nepopiratelnému hrdinství zdravotníků (ti jsou ostatně hrdiny ve všech zemích postižených pandemií) a nehledě na zločinnou neschopnost Trumpovy administrativy při zvládání situace spočívala všeobecná reakce mých krajanů v tom, že krizi nejprve ignorovali, načež se rozutíkali do padesáti

různých směrů. Zavřeme se do karantény. Nezavřeme. Budeme nosit roušky. Nebudeme. Poslechneme odborníky. Pohrozíme jim smrtí. Shromáždíme se v našich velechrámech a tam budeme v bezpečí u vědomí koupele v krvi Kristově. Vykoupíme obchody se zbraněmi a budeme v klidu; protože když na to přijde, odpráskneme sousedy.

Nic z toho mě nepřekvapilo. Ani omračující tvrzení fundamentalistů, že „zachraňovat život je evangelium ďábla“, ani on-line bláboly blouznivců, že za všechno může deep state, který rozšířil pandemii, aby znemožnil Trumpa, ani ten mládenec, který se holedbal ve své skupině na chatu, že radši nacpe babičku do drtiče větví, než aby se vzdal svých občanských svobod. Tuhle písničku znám. V běžných časech by to byla součást folklorního úpění ve stylu „Mámo, honem, strejda Lester rozstřílel auťák!“ Ale tohle nebyly běžné časy. V záplavě stupidity, arogance a chamtivosti se ztrácely hlasy uvážlivých, slušných Američanů, kteří chápali, co je třeba dělat – a výsledkem byly tisíce umírajících.

Zatímco Češi drželi basu a výsledky se dostavily.

Epidemie ještě neskončila a kdoví, možná se ještě Čechům podaří celou věc zbabrat, ale nemyslím si to. Drží se dobře. A řekl bych, že jestli těch pár posledních měsíců něco dokazuje, pak to, že malý brácha se hned tak z něčeho neposere. Možná by se od něj ten velký mohl pár věcí naučit.

Petr Stančík

Kar v karanténě

Třeba nausea,“ pravil Egon Alter.

„Lepší příklad bych sám nevymyslel,“ přikývl komisař Durman bezmyšlenkovitě a pak sebou trhnul. „Cože?“

„Přemýšlel jste, zdali existuje nějaká ošklivá věc, která má hezké jméno. Proto jsem řekl ‚nausea‘. Zní to jako štíhlá loď s bílou plachtou, ale znamená to nevolnost.“

„U všech ďasů, jak jste na to přišel?“ divil se Durman.

„Nejprve jste se podíval na fialku ve své klopě a bezhlavně vyslovil její jméno. Vzápětí jste se usmál, neboť ona květina je stejně půvabná jako její název. Přírozeně vás pak napadlo, zdali je to pravidlem. V tu chvíli přinesla sklepnice na stůl další sklenici piva, přičemž se vám opřela o rameno svým bujným poprsím. Ovšem, sotvaco dosvědčuje Stvořitelův vybraný vkus tak přesvědčivě jako bradavky ženských ňader, přestože muže poněkud matou tím, že rozkvétají vzrušením i chladem. Zamračil jste se, neboť jméno ‚bradavka‘ se k označení tak luzného výběžku dámského těla vůbec nehodí. Mimochodem, z toho důvodu jim říkám ‚vyhrotinky‘. Nakonec už zbývalo najít jen příklad věci hnusné s pěkným jménem. A v tom jsem vám laskavě vypomohl.“

„Měl byste se živit čtením myšlenek,“ zabručel komisař rozladěně.

„To nemohu ze dvou důvodů – zaprvé to umím jen u vás. A zadruhé živit se čímkoliv je proti mým zásadám. Jsemť profesionální povaleč.“

Durman odfoukl pěnu a zhluboka se napil piva. Ne, že by mu chutnalo, ale aby se mohl skrze jeho kalnou hladinu nenápadně podívat ke stolu utopenému ve stínu v rohu lokálu. Seděli tam dva muži a o něčem se dohadovali. Jeden vysoký, s hrbem na zádech skrytým pod sametovým pláštěm, střiženým s démonickou elegancí, měl na oku nasazený monokl s čočkou vybroušenou z krystalu čistého růženínu na dlouhém zlatém řetízku. Byl to zvrhlý litevský kníže Kazimieras Grupello, otec středoevropského zločinu, který se již dlouhá léta skrýval před spravedlností kdesi v bludišti uliček pražského ghetta. Komisař ho po nebezpečném pátrání vystopoval až sem, do neblaze proslulé krčmy Jedová chýše a chystal se ho zatknout. Ten druhý byl od pohledu rváč a lupič nejnižší kasty, s nosem přeraženým do placky a hrbolatou holou hlavou, připomínající klíčící bramboru. Jednání skončilo. Brambora podal Grupellovi malou krabičku napuštěnou černým šelakem a na oplátku se k němu po desce stolu přikoulela rulička stříbrných florinů.

Komisař vstal a nadechoval se, aby zvolal zatýkácí formuli. Vtom sálem prosvištěla sklenice plná piva, strhávala za sebou tabákem zakouřené povětrí

v šedivých vírech a roztránila se o čelo harmonikáře zaníceně hudoucího píseň „Wach auf du Deutsches Reich“. „Přes držku dostals za to, že hraješ německy!“ zařval na něj jakýsi český pobuda-vlastenec.

V odpověď povstal buršák s nezbytnou jizvou od seknutí šavlí na tváři, strhl ze zdi zarámovaný kalendář parostrojního pivovaru a narazil jej vrhači püllitrů na hlavu. Rozpoutala se hospodská bitka. Vrchní nacvičeným pohybem stáhl mříž na okénku oddělujícím výčep od sálu a schoval se pod stůl.

Durman s Alterem vyrazili směrem k rohovému stolu, než se tam však prodrali davem rváčů, kníže Grupello i Brambora z hospody zmizeli jako bájná Atlantida v hlubinách oceánu.

Komisař byl rudý vztekem: oba podezřelí mu vyklouzli. A co hůř, teď se bude mučit nekonečným přemítáním o tom, jaké tajemství skrývá ona černá krabička. Aby si maličko zchladil žáhu, rozkopl dvířka od kamen a zarazil do nich až po ramena hlavu nejbližšího buršáka. Naštěstí se už netopilo.

Když se pak vraceli z Jedové chýše domů na Malou Stranu Viničnou ulicí, na temné noční obloze právě začínalo svítat. Na křižovatce u kostela svaté Kateřiny narazili na hlídku četníků v černých kloboucích zdobených kohoutími pery, tmavozelených kabátčích a šedých pantalonech. „Jménem zákona, dál ani krok!“ zvolal velitel a stráž na ně namířila pušky.

Durman jim ukázal svůj služební odznak. „Jsem komisař Leopold Durman z pražské kriminální policie. Co tady šaškujete?“

„Je mi líto, pane komisaři,“ velitel četníků mu zaslutoval, „ale musíte zpátky. Ve zdejší okrsku vypukla epidemie cholery a pan purkmistr rytíř Bělský vyhlásil karanténu. Mám příkaz nikoho bez výjimky nepustit ven. Od dnešního rána je neprodyšně uzavřen obvod ohraničený na jihu a východě městskými hradbami až ke Slepé bráně na začátku Ječné ulice, dále na severu po linii ulic Zahradnické, Kateřinky a Benátské a na západě po ulici V Slupích až k hradbám. Všude okolo jsou rozmístěné patroly. Dokud nákaza neskončí, máme střilet ostrými na každého, kdo by chtěl utéct.“

Ze tmy vyšla parta zedníků a začala zazdívat cihlovou zdí všechny východy z uzavřené zóny, stejně jako okna a dveře domů po jejím obvodu. Durman chvíli pozoroval, jak zeď rychle roste. Pak se obrátil a spolu s Alterem vyrazili Apolinářskou ulicí dolů ke špitálu v klášteře alžbětinek. Velitel četníků nelhal. Na křižovatce s ulicí V Slupích stavěli zedníci další zeď a zelenokabátníci na koních po nich bez varování začali pálit z karabin.

„Ti hovadní četníci si myslí, že když oni mají v hlavě piliny, platí to pro všechny,“ nadával funivě Durman, když utíkali zpátky do kopce, „prostřelili mi zánovní klobouk!“

—

Celí uondaní se spíše doploužili než došli na policejní strážnici v ulici Na Bojišti. Uvnitř kontoáru voněl rum a nadstrážník se pokoušel ukrýt sklenici plnou grogu mezi hromadami spisů na stole. Komisař jen mávl rukou: „Nechají toho schovávání a uvařejí mi taky, kořalka je nejlepší medicína na každou nemoc.“

Nadstrážník se jmenoval Alois Močálovec, měl červený nos a o karanténě už věděl. „To na nás ti nahoře zase něco uvalili. Za mých mladých let se na cholera prostě mřelo a bylo.“

„Nežijeme přece ve středověku, kolego Močáloveče. Píše se rok 1865, Spojené státy americké zrušily otroctví, parníky pokládají mezi Evropou a Novým světem podmořský telegrafní kabel a major Franz von Hruschka vynalezl medomet. Hrome, ten grog ale píše!“

Komisař Durman se jakožto nejvyšší přítomný orgán státní moci ujal vlády nad uzavřeným okrskem. Ze všeho nejdříve jménem císaře zabavil půvabný Michnův letohrádek, vystavěný ve stylu francouzského baroka věhlasným stavitelem Kiliánem Ignácem Dientzenhoferem, a v dlouhá léta opuštěném velkém sále v prvním patře, odkud byl překrásný výhled na Prahu, založil hlavní stan. Z nedalekého Zemského ústavu pro choromyslné v Kateřinkách si sem nechal zavést telefonní i telegrafní linku. Po začátku úředních hodin zavolal na policejní ředitelství

v Bartolomějské ulici a nechal si k aparátu přivolat svého nadřízeného, vrchního komisaře Dederu. Stručně mu vylíčil situaci.

„Kolosální pechfógl, že jsi tam uvízl,“ pravil Deder do mluvítko. „Dobře mě poslouvej, Poldi. Musíš tam vzít chod věcí pevně do rukou a udržet pořádek stůj co stůj. Nikdo neví, co cholera způsobuje a jak se šíří, ale před jedenácti roky během epidemie v Londýně jistý lékař jménem John Snow objevil, že nákazu šíří znečištěná studně. Proto nesmíš nic jíst a pít jediné pivo nebo kořalku. Žádná voda, to je rozkaz, Poldi!“

Durman zjistil, že v blázinci mají za účelem léčby prací dobře vybavenou tiskařskou dílnu, takže nechal vytisknout letáky, které pak strážníci vylepili na nárožích po celém okrsku:

CHOLERA!!!

Zde v jihovýchodním koutu Nového Města pražského vypuklo zamoření nakažlivou nemocí zvanou cholera. Až do odvolání nikdo nesmí dovnitř ani ven. Příznaky cholery jsou: křečovitá bolest břicha, úporné zvracení a vodnatý průjem. Nakažení budiž neprodleně dopraveni do špitálu u alžbětinek. Tímto vyhláshuji zákaz nočního vycházení. Veškeré zločiny budou okamžitě potrestány stanným soudem.

Policejní komisař Leopold Durman, vlastní rukou

Ze zahradní restaurace Amerika, zabírající celé přízemí letohrádku, si nechal donést džbánek piva a láhev tuzemského rumu. Teprve když zaklonil hlavu, aby do sebe obrátil proud pěnivého moku, všiml si podivných maleb na stropě sálu.

Na té první stál muž s třírohým kloboukem na hlavě a bílou koženou zástěrou kolem pasu, v rukách držel rozevřenou knihu s černými stránkami. Na levé stránce bylo cosi napsáno bílým inkoustem, na pravé bylo namalováno veliké rudé srdce. Krásná dáma v rokokových šatech a s vysokou bílou parukou zabodávala zlatou jehlici do srdce v knize. Od hrotu jehly po stránce stékala kapka krve.

Na druhém obrazu stejná žena klečela v pláči u křesla, v němž seděl urozený pán, a z rány v srdci mu po bílé kraje prýštila krev.

Na třetím mladý muž házel černou knihu do plamenů v krbu. Řada mužů v bílých zástěrách se kolem dlouhého stolu svíjela v bolestech a jejich srdce se prohořivala skrze hrudi ven.

Durman se zeptal výčepního, co ty děsivé výjevy znamenají.

„Vašnosti, já vím, jen co se povídá mezi sprostým lidem,“ pravil ten bodrý muž. „Majitel zdejšího letohrádku hrabě Michna se prý kdysi dal ke svobodným zednářům. Později toho litoval a chtěl vystoupit, jenže bratři ho nepustili. Jeho manželka přišla za velmistrem a prosila, aby jejího muže

osvobodil. Velmistr jí tedy ukázal černou knihu, kde byl na každé dvojstraně podpis jednoho člena a namalované srdce. Pak řekl, ať najde podpis manžela a probodne srdce zlatou jehlicí. Jakmile to hraběnka udělala, papír poskvrnila kapka krve a z dále zazněl srdceryvný výkřik. Nešťastnice po návratu domů našla svého manžela mrtvého se srdcem probodnutým stejnou zlatou jehlicí. Hraběnka přísahala pomstu. Převlékla se za muže a přihlásila se k zednářům. Na závěr přijímacího obřadu velmistr otevřel černou knihu, ať se prý podepíše. Hraběnka knihu vmetla do ohně a všem zednářům v lóži shořela srdce.“

Durman dopil pivo i rum a šel spát. Vzhledem k tomu, že v celém letohrádku nebyla žádná postel, ustlali mu na kulečnickovém stole. Kolem půlnoci ho vzbudilo vytí šílenců, a tak si šel si na balkon vykouřit doutník.

Na nízké střeše sousedního patologického ústavu se v měsíčním svitu cosi libě lesklo. Přinesl si z kabátu skládací dalekohled. Byly to vypreparované lidské kostry, které se tu sušily po bělení v peroxidu vodíku.

Druhý den ráno s Alterem odešli Apolinářskou dolů k alžbětinkám. Průčelí špitálu tvořilo okraj uzavřené zóny, takže všechny dveře i okna vedoucí do ulice V Slupích byly zazděné a do budovy se teď muselo chodit zadem přes zahradu, kolem čerstvě vykopané

jámy vysypané nehašeným vápnem. Kolem hromadného hrobu.

Všechny pokoje byly přeplněné nemocnými. Někteří křičeli bolestí, další se jen tiše zmítali, vysílení nekonečnými záchvaty křečí. Třebaže se sestry snažily udržovat pacienty v čistotě, všude strašlivě páchly zvratky a výkaly.

Durman vyhledal primáře. Doktor Kvak byl asi čtyřicetiletý muž oblečený do pláště kdysi bílého, nyní však ušpiněného jako prapor pluku po bitvě. Měl chraptivý hlas – aby neusnul vestoje, kouřil jeden doutník za druhým a pil vědra černé kávy. Komisař zmínil Johna Snowa, který při epidemii cholery v Londýně rozmlátil kladivem nakaženou studnu, jenže Kvak jenom odmítavě mávl rukou.

„Snowa znám, ale tam byly jiné okolnosti. Londýn stojí na rovině, studny jsou tam mělké a prosakují do nich fekálie z kanalizace. Tady jsme v kopci, studny máme vrtané hluboko do skály a stoky vedou jinudy. Četl jsem taky nejnovější práce profesora Pasteura z Paříže. Ten tvrdí, že nakažlivé nemoci, jako je cholera, způsobují maličké živé organismy neviditelné prostým okem. To je všechno hezké,“ rozčílil se najeďnou dosud apatický Kvak, „ale čím ty potvůrky hubit? Mám si na ně vzít nějakou prostým okem neviditelnou flintičku nebo snad kladívečko?“

Udeřil pěstí do stolu a přitom shodil láhev hnědočervené kyseliny karbolové, kterou tu nedávno

truhláři natírali okenní rámy proti hnilobě. Láhev se roztránila o podlahu a místností se rozlil protivně sladký zápach.

Primář Kvak na rozloučenou Durmana požádal, aby pro špitál obstaral nějaké jídlo. Zásoby pomalu docházejí a úřady, jak se dalo čekat, jim do karantény nic nedovážejí. Durman to doktorovi slíbil, popravdě však nevěděl, kde brát. V uzavřeném okrsku nebyly žádné sklady a těch pár kupeckých krámů už dávno vykoupily hospodyně a po nich vyrabovala lůza.

Z hlavního stanu v letohrádku rozeslal telegramy s naléhavou žádostí o dodávky potravin na pražský magistrát i české zemské místodržitelství. A do Vídně na všechny instituce, které ho napadly, včetně ministerstev války a orby. Sám tomu ale nevěřil.

Veden náhlým popudem mysli prodral se napříč trním a hlozím zarostlou Kateřinskou zahradou z kopce dolů do pokusné zahrady České společnosti pro zvelebování zahradnictví, obehnané vysokou zdí se zazděnými skleněnými střepy. Její ředitel, botanik Pestík, mu rukoudáním slíbil, že bude do špitálu každý den dodávat čerstvou zeleninu a vůbec všechno jedlé ze štědré náruče bohyně Flóry.

Cestou zpět jej zastihla další dobrá zpráva: nadstrážník Močálovec se svými chocholatými zabavil stádo koz, pasoucích se na travnatých bastionech barokního opevnění nad osmibokým kostelem svatého

Karla Velikého. Pasáček sice tvrdil, že si spletl bastiony s pastviony, ale nebylo mu to nic platné – zavřeli ho do obecní šatlavy. Totiž to stádo, ne pastýře.

Komisař rozhodl, aby až do odvolání kozy pásal nejmladší člen sboru, kozy se policejně dojily každé ráno i večer a čerstvé mléko se zdarma rozdělovalo všem dětem v karanténě.

Večer se u něj přihlásil stařec v livreji, představil se jako komorník továrníka Velen a odvedl Durmana do vily v Benátské ulici, kde jeho pán ležel na smrtelném loži.

René Velen byl asi padesátiletý muž, vyhublý na kost potaženou popelavě šedivou kůží. Nad jeho nijak zajímavou tváří se od kořene nosu vzhůru zvedala hluboká rýha, rozdělující čelo vedví. U jeho postele seděla mladá dáma v kloboučku podle poslední pařížské módy, svůdně vonící jasmínovým parfémem – továrníkova choť Julie. A také starší muž výrazně akademického vzhledu, s dlouhým vousem na prsou rozděleným do dvou pramenů, totiž rodinný přítel profesor Reichgard Krankengang z nedalekého anatomicko-patologického ústavu v Kateřinské ulici.

Továrník se namáhavě napil vody, načež požádal manželku a profesora, aby jej nechali s komisařem o samotě. Jakmile odešli, začal překotně mluvit hořečnatým hlasem: „Slyšel jsem o vás, Durmane, jen to nejlepší a zároveň nejhorší. Prý jste přes své mládí nejschopnějším kriminalistou v Praze. A zároveň

nenapravitelný požitkář holdující všemožným rozkošům ducha i těla. Obé je impozantní. Je neuvěřitelné, že jsme se tady sešli, zřejmě vás určila Prozřetelnost, abyste vyřešil mou vraždu.“

„Vaši vraždu?“ podívoval se Durman. „Dokud ještě žijete, může to být nanejvýš pokus o vraždu.“

„Nehádejme se o slovíčka, opravdu umírám,“ ohradil se vyčítavě Velen. „Dokonce jsem si už koupil rakev. Naštěstí mne Julie s profesorem Krankengan- gem nezištně ošetřují.“

„Promiňte, mea maxima culpa,“ kál se Durman. „Povězte mi tedy, kdo, jak a proč vás chce zavraždit.“

„Kdo ani proč nevím,“ odpověděl továrník. „Trpím úporným zvracením a průjmem. Vypadá to přesně jako cholera, jenže vrah netuší, že se nemohu chole- rou nakazit. Před několika lety jsem ji už totiž pro- dělal v Mexiku. A kdo jednou cholera přežije, je vů- či ní už navždy imunní. Bezpochyby jsem byl tedy otráven jedem, který má stejné příznaky jako chole- ra, patrně arzenem. Svědčí o tom i bělavé pruhy na nehtech.“ Velen Durmanovi ukázal ruce a nehty měl opravdu pokryté světlejšími čarami. „V tomto stadiu otravy je smrt již neodvratná. I kdybych už nedostal ani trochu, mám jedu v těle už příliš. A žádný účin- ný protijed dosud lékařská věda nezná.“

Komisař vytáhl z náprsní kapsy svůj kriminalistic- ký zápisník, nalistoval v něm nejbližší čistou stránku a naslinil si špičku tužky: „Máte nějaké nepřátele?“

„Spoustu, pane komisaři. Mnozí dokonce usilovali o moje bezživotí. Například Eman Černodol – nyní výčepní v hostinci Amerika, dříve také továrník, jehož přivedla konkurence mých výrobků k úpadku.“

„Kdo bude vaším dědicem?“

„Všechn můj majetek zdědí manželka. S jedinou výjimkou – svou hlavu jsem už jako mladík prodal za rovnou stovku zlatých do sbírek anatomicko-patologického ústavu. Vyznačuje se totiž vzácnou anatomickou zrůdností zvanou metopismus – moje sutura frontalis čili lebeční šev uprostřed kosti čelní, který obvykle mizí již v dětství, dosud přetrvává. Třebaže asi před rokem mi začal srůstat. Oněch sto zlatých jsem tenkrát investoval do výzkumu v oboru noční ochrany kníru a od té doby se mi již vrátilo stotisíckrát.“

„Jakže,“ užasl Durman, „vy jste *ten* René Velen, vynálezce noční pásky na knír? Těší mě, že vás poznávám. Vždyť vaše patentní pásky používám i já. Jedině s nimi mám jistotu, že se můj knír ve spaní nepomačká!“

„To mě těší,“ pousmál se Velen, „výzkumu pásky jsem věnoval doslova nadlidské úsilí. Dokonce jsem za tím účelem vystavěl pokusnou laboratoř v Mexiku, zemi těch nejmužnějších knírů na světě.“

„Ještě mi prozradte, kdo přesně z anatomicko-patologického ústavu tehdy vaši lebku koupil.“

„Přece profesor Krankengang. Je vášnivým sběratelem preparátů lidských abnormalit. A teď už prosím běžte. Budu zvracet a nechci, abyste mne tak viděl. Sbohem, komisaři Durmane, rád jsem vás poznal. Věčná škoda, že jen tak krátce.“

Třetí den Durman marně trápil telefonický i telegrafní aparát prosbami o pomoc. Zdálo se, že na výběžek města uzavřený v karanténě všichni zapomněli.

Navečer dorazila delegace pracovníků z místního nevěstince „Děvín“, nazvaného podle hradu bojovných dívek ze starých pověstí českých. Kněžky lásky si hlasitě stěžovaly, že vinou epidemie i nočního zákazu vycházení k nim do bordelu nikdo nechodí, takže začínají být notně neukojené, a ať s tím komisař okamžitě něco udělá.

Durman je trpělivě vyslechl a pak prohlásil: „Holky, když je vás tu sedmero jako krkavců z pohádky, nemůžete čekat, že vás každou zvlášť odvedu do ráje. To bych byl brzy schvácen. Obzvláště když vás vidím poprvé. Uděláme to takhle: vy samy si budete dělat navzájem dobře. Ta šťastná, která se bude blížit vyvrcholení, se přihlásí a já jí na závěr jako mistr Leonardo v ateliéru přidám pár mistrovských tahů vlhkým štětcem.“

Jak pravil, tak učinili. Zavládl pořádek, na každou se dostalo a nakonec byli všichni spokojení.

—

Čtvrtého dne komisař sotva stačil posnítat pivo se zazděným rumem a už tu byl komorník továrníka Velen. Přinesl smutnou zprávu: jeho pán v noci zemřel.

Durman se tázavě podíval na Altera: „Už víme, kdo je vrah?“

Alter přikývl a zašeptal příteli cosi do ucha.

Komisař užasle stočil oči v sloup. Komorníkovi pak přísně nakázal, aby tělo za žádnou cenu nepohřbívali, nýbrž ho uložili do sklepa k ledu. Vdova ať na dnešní večer připraví ve vile kar čili smuteční hostinu. Na kar ať určitě pozve následující hosty. Durman na útržek papíru napsal seznam, na prvním místě samozřejmě paní domu:

paní továrníková Julie Velenová

nadstrážník Alois Močálovec

profesor Reichgard Krankengang

On sám přivede ještě další dva, takže u stolu buď prostřeno nejméně pro šest hodovníků. Kar začne přesně se slunce západem, necht' jsou všichni dochvilní.

S odcházejícím komorníkem se ve dveřích minula skupinka lidí. Uctivě smekli klobouky i čepice a poklonili se před komisařem až po pás. Jejich vůdce, mistr krejčí Řehoř Luskl, v dlouhém a květnatém proslovu vysvětlil, že jsou poselstvo loajálních občanů, kteří jej přišli ujistit o své bezvýhradné

poslušnosti. Aby pomohli vládním úředníkům v boji s cholerou, jsou ochotní vzdát se všech občanských práv a svobod. Jinými slovy, prosí pana komisaře, aby v karanténním okrsku zavedl přísnou diktaturu.

Durman povstal tak prudce, že přitom povalil křeslo. „Takové – zdráhám se říci lidi – jako jste vy, dobře znám. Jste schopní zahrabat se třeba po krk do hnoje nebo spáchat sebeodpornější zločin, jen abyste zachránili své trapné životy. Svobody své ani jiných si nevážíte, protože nepřináší jen výhody, ale také odpovědnost. Bojíte se poznat sami sebe, nemáte v životě žádný vyšší cíl než vyrábět výkaly, proto o sobě nechcete rozhodovat sami. Jen se ve křoví něco šustne, hned zapomínáte, že rovnováha mezi společenským řádem a osobní svobodou je podmínkou lidské civilizace. Pro kus žvance jste ochotní vzdát se všeho, za co cedili krev naši předkové – svého boha, své vlasti i své svobody. Život bez svobody stejně jako bez řádu postrádá smysl, tak už přestaňte sami strkat hlavu do chomoutu. Teď si běžte po svých a vzpomínejte na své předky, před nimiž se třásla celá Evropa, když jim nad hlavou vlál černý prapor s rudým kalichem.“

Zbabělci schlíple odešli a Durman, jemuž zdravé rozčilení rádně rozproudilo tělesné šťávy, sešel do přízemí a požádal výčepního, aby jej doprovodil do Velenovy vily. Eman Černodol pokrčil rameny, hodil přes pípu utěrku a šli.

—

Starý komorník je odvedl do salonu a usadil k jídelnímu stolu. Komisař zacinkal lžičkou o skleničku, povstal a slavnostně pronesl: „Dámo a pánové, nyní mezi vámi odhalím vraha pana továrníka Velen. Soudě podle úžasu ve vašich tvářích nevíte, že to byla vražda. Až na pachatele, samozřejmě.“

Durman se rozhlédl a zkoumal výrazy přítomných. Julie Velenová po jeho levici hrála nevinnou holčičku, přitom však nejen že neshodila ruku, kterou jí pod stolem položil na kolínko, ale ještě si s ní vášnivě propletla prsty.

Dál tu byl profesor Krankengang, tvářil se lehce znuděně, avšak zradila ho buršácká jízva po šavli na tváři, potlačovaným rozčilením zbarvená doruda.

Nadstrážník Močálovec nenápadně zadřímł, což v podobných situacích bývá buď znamením viny, nebo hlubokého nezájmu.

Eman Černodol bloudil očima po luxusně zařízeném interiéru vily s viditelnou závistí až záští, jako by měl na čele napsáno zlatými písmeny „Tohle všechno mělo být moje!“

„Následujte mne prosím,“ vyzval komisař společnost. Sešli po schodech do sklepa, kde mezi krychlemi ledu, nařezaného v zimě na zamrzlé Vltavě, ležela rakev. Durman odklopil víko a pod ním se objevila továrníkova mrtvola.

„Domnívám se, že René Velen byl zavražděn zatloučením jehly do mozku. Teď se ukáže pravda.“

Komisař se rozmáchl nad umrlcovou lebkou kladivem.

„Zadržte!“ vykřikl profesor Krankengang. „Hlavně nepoškozte lebku. Přiznávám se, Velen jsem usmrtil podáváním malých dávek arzenu.“

„Já vím,“ usmál se Durman. „Aby to vypadalo jako cholera. A motiv? Velenovi nedávno začala srůstat sutura frontalis. Kdyby se mu čelo úplně zacelilo, byla by jeho lebka normální, a tudíž pro sbírku abnormalit bezcenná.“

„Jsem rád, že to chápete,“ zaradoval se Krankengang. „Musel jsem zachránit vzácný exponát pro anatomicko-patologický ústav. Obětoval jsem život jedince pro blaho celku. Navíc život podřadný, protože Velen byl Čech, a tedy nepatřil mezi německou panskou rasu.“

Komisař přiklopil víko rakve zpět, rozloučil se a s Močálovcem odvedli zatčeného profesora Krankenganga do šatlavu. Nedá se svítit, dnes budou muset kozy spát jinde. Cestou v kapse nahmatl cosi tvrdého. Byl to klíč od továrníkovy vily, ovázaný růžovou stužkou, svůdně vonící po jasmínovém parfému.

Zavřeli vraha do cely a Durman poslal nadstrážníka vařit grog. Jakmile osaměli, sedl si před mřížce naproti Krankengangovi a nabídl mu doutník. Oba si zapálili.

„Tuším, že je v tom něco víc, pane profesore,“ začal

opatrně. „Přiznal jste se k úkladné vraždě, čeká vás hanba a šibenice, přesto jste úplně klidný.“

„Žádná šibenice mě nečeká, milý komisaři,“ usmál se vrah. „Zato vás čeká ztráta služební hodnosti a přeložení někam hodně daleko, tipoval bych Sedmihradsko.“

„Pročpak?“

„Víte, kdo je to ‚tichý přenašeč‘?“ odpověděl profesor otázkou.

„Člověk, který třebaže onemocněl nakažlivou chorobou, vyhlíží úplně zdravě a tím je mnohem nebezpečnější než nemocný s příznaky, protože si ho zdraví lidé pustí k tělu.“

„Celkem slušná definice na medicínského laika,“ vypustil Krankengang v oblaku tabákového dýmu. „Právě takovým tichým přenašečem cholery jsem já. Pokud si ovšem svléknu rukavice. S panem ministrem vnitra jsem připravil experiment: na malém, dobře ohraničeném území vyvolat epidemii cholery a pak otestovat, nakolik jsou lidé ze strachu před smrtí ochotní vzdát se svých občanských práv ve prospěch vlády.“

Durmanovi se kousky mozaiky začaly skládat do celkového obrazu: „Rozumím. Záměrně jste si vybral tento odlehlý kout Nového Města, aby v rámci vašeho experimentu zemřel i továrník Velen a vy jste zachránil jeho rozpolcenou lebku do své hnusné sbírky. On ale jako naschvál ne a ne onemocnět...“

„... i když jsem ho celou noc držel za ruku,“ doplnil profesor. „Musel jsem pomoci přírodě arzenikem. Ovšem nejvíc jste nám uškodil vy, Durmane. Pomohl jste lidem, aby si pomohli sami. Dal jste jim naději. Teď budeme muset náš experiment zopakovat někde jinde.“

„Zkuste to v pekle,“ doporučil mu Durman, tasil služební pistoli a střelil Krankenganga mezi oči.

Ve dveřích se objevil nadstrážník Močálovec se dvěma kouřícími sklenicemi grogu a jednu podal Durmanovi. Zrak mu padl na mrtvého profesora. „Jak vidím, ten darebák se pokusil o útěk.“

Komisař zhluboka usrkl horkého nápoje. „Povahou byl cholerik a navíc měl cholera. To je úplně vražedná kombinace.“

Olga Stehlíková

Je to o šoupuť vedle

Je to teď trochu nešikovný,“ odeslal jsem po delším zaváhání. Nechci vypadat jako srab, ale „kdo ví, z jakýho ta holka pochází prostředí, jestli třeba nepracuje za kasou nebo nedej bože ve špitále, s kým se stýká, jaký dobro kde páchá. Nepřestanu se proklínat, že jsem ji nekontaktoval v únoru. Nebo v lednu. Nebo před Vánoce, neměl jsem se toho setkání tolik bát. Třeba bychom spolu touhle dobou už bydleli a nějaký nákazy bych nemusel řešit. Teď se prostě nemůžu setkat.

„No je, no. Ale chodíme přece stejně do práce, mezi lidi, tak už je to fuk, ne?“ napsala ona a připojila asi čtyři smajlíky. Nesnáším je, je to parta hnusáků, který zhyzdí každou dobrou výměnu, obydlí ji jako vši a ukusují z případný oduševnělosti. Já píšu tečky, čárky a konec – i vykřičníků se střežím. Ale řekl jsem si, že na ženský nebudu tak přísnější. Že ty smajly budu brát, jako by si na sebe oblíkla nevkusný sáček. S flitrami. To bych taky nějak přežil. Asi. Do práce pochopitelně nechodím, ale to ona neví. Uvedl jsem se tam jako realitní makléř, zřejmě si mě představuje s rouškou a v laciném obleku, kterak vychvaluju developerský projekt Arboretum Style Lužánka se sérií bytů 1kk za pět mega nebo něco takovýho.

„Tak to odložíme?“ vyťukám.

„Na kdy?“ Padesát osm smajlů.
„Červen?“
„To už bude po zájmu, nebude?“
„Tak vydrželi jsme tři měsíce, teď už se to nezblázní,“ opravím to „nepo-“.
„A co když se zblázním já? Už tě chci moc vidět. Vyčerpali jsme psatelný témata.“
„Nedáme teda videohovor? Skajp?“
„Myslíš konferenční seznámení?“
„Vezmu si diplomatku a budu jenom trochu nervní, slibuju.“
„Co je to diplomatka? Obleču si něco pěknýho.“
„Já ne.“
„Tak ne. Obleču si, co bych si oblíkla i tak.“
„Tepláky?“
„Oteplováky.“
„Kazajku?“
„Čabajku.“
„Ok, já pokrájím čabajku, ty otevřeš víno. V kolik a kdy?“
„Dneska v devět. Jestli tou dobou už nespinkáš.“ Je-
žiši, ona ještě zdrobňuje. To předtím nedělala. Asi v ní
představa konferenčního hovoru vyvolává něžnost.
„Nespinkám. Jsem úplně vzhůroučku.“
Tři sta smajlíků plačících smíchy. Tak se aspoň
neuráží.
„Bude to trochu... odtažitý,“ dorazí do vteřiny.
Zasměju se nahlas. Vyměníme si skajpový jména,

připadám si u toho směšně. Tenhle prastarej nástroj teď zažívá renesanci. Svý skajpový heslo si už ani nepamatuju. „Ale lepší jak si jenom brnknout,“ přijde ještě po chvíli. Jak! Brnknout! Cinknout! Písnout! Měl jsem se přihlásit jako překladatel nebo akademik. To by si dala na takový ujetiny možná bacha. Na Tinderu jsme se k sobě proswajpovali hned první den mýho přihlášení. Blondýna, asi vysoká, tak akorát při těle, působila chytře a normálně. Nechci vědět, s kolika chlápky se už sešla, tak se jí na to zeptám. Odpoví, že mi do toho nic není, ale že teda s žádným. Jen si s nima píše. Vložil jsem tam fotku, kde vypadám o deset let mladší, veselej, štíhlej, sportovní a bezstarostnej, v tričku s nějakým obrázkem, o nic nejde, pohodinda. Jen jako pokořit nudu, jinak by se takovej samec jako já seznamkou nepokořoval. Poradila mi to ségra, fotku starou asi desetiletí jsme spolu potunili v nějakým fotošopu. Jsem tam z profilu, aby mě nikdo ze známých nepoznal. A zvolil jsem falešný uvěřitelný jméno, profesi, žejo, a napsal si smyšlenej medailonek. S takovým chlápky bych se klidně seznámila, pravila sestra a pochvalně zamlaskala. Já bych teda takovýho rozkochance, co se navíc jmenuje David, nechtěl potkat ani v kanclu. Ale je fakt, že svý skutečný jméno jsem vždycky nesnášel. Dušan, proboha! A taky jsem vždycky nesnášel seznamky. Napsal jsem jenom týhle Lucii, a to ještě jenom proto, že se nepředstavila jako

Lúca, lucinka_micinka nebo Luciášek. A taky proto, že jedna z prvních zpráv, který mi napsala, byla: „Pohlížejte na to jako na flirtovací hru, a přesto se ujistěte, že si vybíráte ty, se kterými se budete chtít setkat. Bavte se, udržujte vaše očekávání realistická a možná se stane, že si domluvíte rande s budoucím panem nebo paní dokonalou.“ Ta příšerná čeština, kterou citovala, mě pobavila. Řek sem si, že je asi chytrá. Že s touhle to nebude ztráta času.

Tak jsem si našel, odkud ten citát zkopírovala, a pokračoval v jejím stylu: „Mnoho uživatelů si s Tinderem vytvoří vztah mezi láskou a nenávistí. Potenciální partner je jen o šoupnutí vedle, ale většina lidí se začne topit v povrchním flirtování a opakujících se konverzacích a to může začít rychle skřípat. Nicméně nezávisle na tom, jak otravným toto shledáte, většina lidí se stejně načapá při přihlašování do Tinderu pokaždé, když mají trošku volného času. Co se týče zábavy...? Obrázek si budete muset udělat sami!“ Geniální překlad.

Nezkazila hru a odepsala za půl sekundy: „Obrovský počet nezadaných zaznamenal úspěch díky stahování aplikace na své telefony a hledání těch, kteří zasáhli jejich srdce. Ve velkých rušných městech, jako je Praha, bylo prokázáno, že je velice snadné najít nová spojení, přestože stále existuje určitý odpor těch, kteří považují Tinder za povrchní způsob hledání nových známostí.“

„Stejně tak existuje určité množství neupřímnosti od uživatelů aplikace, se kterou je třeba počítat,“ udělal jsem svý výběrový ctrl C, ctrl V.

„Vždy se snažíme doporučit, abyste první den dělali něco zábavného, něco, co vás oba baví – touto cestou necháte zářit vlastní osobnost a dost možná začne kvést něco speciálního.“

Jdu si dát vanu, aby teda vykvetlo něco speciálního v záři mé osobnosti, mastný vlasy se poznají i na kameru nořasu. A oholit bych se taky mohl. Je fakt, že už jsem tři týdny neopustil byt a vlastně mi to ani nevádí. Děsí mě ta nemoc a to okolo, všechno mě to šíleně děsí. Projíždím zahraniční studie, britský zpravodajství, poslouchám BBC, hledám si souvislosti. Je mi jasný, jak to s náma všema dopadne. Já hodlám zůstat co nejdýl v bezpečí bytu, ostatně nic mi tu nechybí. Dezinfekci jsem si vyrobil vlastní. I doma používám gumový rukavice. Někdy se štítím sáhnout sám na sebe. Namířím kameru tak, aby mi na ruce neviděla. Koupu se jenom někdy, protože není vhodné se v tuhle chvíli zbavovat ochranných vrstev na kůži. Přes vlasy mám síťku nebo si narazím kšiltovku. Okno neotvírám, virus se drží v ovzduší několik hodin a informace o tom, jestli stoupá s aerosolem nahoru, nebo klesá dolů, se různí, takže nebudu riskovat, že by doputoval z ulice až sem do čtvrtého patra. Nejsem blázen. Do schránky nechodím, to bych musel chodbou, což je naprosto zbytečný hazard, sousedi

chodí dnes a denně na nákup, do práce a zpátky, haranti řvou za dveřma, že si chtěj hrát aspoň na dvorku, když jim zavřeli hřiště. Jsou všude. Jejich infikovanéj dech přímo hmatám skrz dveře, jejich kroky jako by směřovaly rovnou k mý posteli, kde se na mě samozřejmě vykašlou, jejich pazoury jako kdyby hrabaly v mý lednici. Jejich mocný pšíkání proráží sádráč a v kapénkách dosedá na můj pracovní stůl. Když mám sílu, dělám kliky, ale poloviční, jenom aby mi úplně neochablo svalstvo. Celý dny čtu. Někdy poslouchám Mahlera a Stravinskýho, ale to musím mít silnou chvílku. Moc jich nemívám. Ráno zkouším pozdravy slunci, ale těžko ho zdravit přes zavřenéj okno, když navrch moc nesvítí. A hodně píšu, rozhodně ne o koruně. Vůbec se nemám špatně.

„Kousek vtipu má dlouhé nohy a přidává unikátní charakter. Za každou cenu se vyhněte klišé a kopírování informací odjinud.“ Poslala o měsíc později. Smáli jsme se tomu asi půl hodiny.

Nákup mi po deseti dnech v izolaci přinesla máma, nepustil jsem ji ale dovnitř. Nechala mi tašky u vchodu, sjel jsem si tam výtahem, až když jsem si byl jistej, že je pryč. Uvařila mi taky mý oblíbený dětský jídla. Jak jsem ji tak pozoroval oknem, připadala mi shrbenější než jindy. Boloňský špagety. Nastrouhanej sýr ve zvláštní krabičce. Dvě doma šitý roušky hovnově béžový barvy. Bramboračka v šroubovací dóze. Buchty s mákem, celej pekáč. Vlhčený

kapesníky. Nealko pivo v plechovkách. Hrozny, jablka, sekaná. Hodná máma mlela maso. Máma má Dušana, ale spíš Dušan má mámu.

„Jakmile zjistíte, kolik je tu nezadaných, pouhé číslo ukáže, jak je těžké dosáhnout závazného vztahu, který zde není příliš lákavý.“

Ona to máma pochopí, že je pro mě nebezpečná. Já vycházet nemůžu, jen na to pomyslím, už mě bolí na hrudi, všechno se mi tam sevře, začne mi bušit srdce, mám pocit, že se udusím. Ségra tomu říká úzkostná porucha, ale já samozřejmě vím, že to je fyzickýho rázu, ta bolest je něčím způsobená, je úporná a vždycky dopředu cítím, že to na mě jde, že se hlásí o slovo. Začne se mi špatně dýchat. Jen na to teď myslím, už zas mi není dobře. Taky mi divně skřípe v zádech. Něco tam přes sebe překřupává, to není normální, já vím, že to nemusí být jenom nějaký kloubní výrůstky, to může bejt víme co. Nebudu na to myslet, nebo mě ještě rozbolí hlava a udělá se mi mdlo. Dělá mi starosti, že mám málo vitamínu D. Znovu mrknu na její profil na Tinderu. Hezká je. Každý realitní makléř Bc. David Vohrázský by si dal říct, natož spisovatel. Spisovatel Dušan Drábek. Takže ta čabajka. Čabajku mi ovšem máma nezabalila. Nakrájím tu sekačku.

Počítač jsem natočil tak, aby kamera zabírala jenom moji hlavu a ramena plus kus stolu, na kterej jsem rozložil na dva talířky tu nakrájenou sekanou.

Víno měla obstarat Lucie. Ještě je čas, tak si čtu, jaké je aktuální stav nakažených a mrtvých v jednotlivých sousedních státech. Ty čísla mě fascinují. Mluvěj jasnou, nekompromisní řečí – takhle jsem chtěl vždycky umět psát. Jsme na tom slušně, ale z V4 zase ne nejlíp, protože nejhůř, aspoň to tu píšou. Skoro tři sta mrtvých, ale já mezi nima teda nebudu. Nikdo si nedává takovej pozor jako já. Nakladatelství jsem odeslal tři povídky, ať si s nima dělají, co uznají za vhodné, teď se rozhořely pokusy o záchranu tržního světa literárního, tak ať vzkvétá knihotrh, i videa, kde čtu svoji prvotinu a vypadám dobře, jsem jim nahrál. Jedno v obevák, jedno u kuchyňského stolu. Musím to tu nějak zatmavit, aby mi nebylo vidět do obličeje. Mám vrásky, který jsem před deseti lety ještě neměl. A taky dvojitou bradu, ani tu jsem dřív na profilovce neměl.

A už se ozývá známá melodie vyzvánění skajpu, tu jsem dlouho neslyšel, přesně načas. Prohrábnu si vlasy a zkontroluju se v zrcadle, přijmu hovor. Ahoj, usměju se. Ozve se skřípění, hučení, rozmlženej obrázek, na kterým není nic vidět. Pak ticho.

„Zapni si mikrofon, Lucie. Vidiš mě?“

„Vidím, vidím,“ ozve se rastrované ženské hlas.

„Ale já tě moc nevidím. Nemáš rozbitou kamerku?“

„Ne, kamera je ok, já se tady vidím normálně. A tebe taky vidím... normálně. Sluší ti to.“

„Ale já bych tě taky rád viděl. Nemáš na kameře nějakou zakrývací nálepku?“

„Co to je? To rozhodně nemám.“ Smích. „Vzala jsem si elastický minišaty, kvůli tobě, a teď mi tu mrznou ramena.“

„Já vidím jenom mlhu, ale třeba ti to taky sluší.“

„Mám rozpuštěný vlasy.“

„Nakrájel jsem sekanou.“

„Ty pečeš?“

„... jo.“

„A co k tomu máme?“

„No to víno, cos obstarala.“

„Jo, naleju ti.“ Zvuk tekutiny dopadající do vysoké sklenice. Cinknutí. Vidět nic.

„Připíjíme si teďka, že jo?“ ptám se mlhy. „Vynikající ročník.“

„Má takovej citronovej buket, že jo?“ usrkne.

„Ovocnej, ovocnej dojezd.“

„Trochu květinovej taky.“

„Luční kvítí ale.“

„Sekaná je vynikající. Můžu si přidat?“

„Zkusíš trochu naklopit víko toho noťasu?“

„Já to mám v mobilu, bejby.“ Bejby.

„Tak možná když ho trochu otřeš tam, kde je objektiv?“

„A kde je objektiv?“

„Tam, kde na sebe míříš.“

Mlha se rozmlží nějakým pohybem, ale vidět není ani potom nic.

„Tak co, už mě vidíš? Představoval sis mě takhle?“

„Ne, vidím mlhu. Děláš to schválně?“
Začne kašlat, je to dlouhej, dávivej kašel.
„Já to totiž mám, víš.“
„Jako měsíčky?“ Proč mi to vykládá?
„Ne, jako ten virus. Není mi moc dobře.“
„A jak jako? Ty ses se mnou chtěla sejít, když seš nemocná?“ Je blbá nebo co? Adrenalin cítím v krku. Usadí se mi tam v podobě knedlíku. A taky vztek. Já jsem to věděl. Věděl jsem to.
„No však jsme se domluvili, že se raději nesejdeme, tak neplaš. Do pár dní z toho budu venku.“
Záchvat kašle, smrkání.
„Máš horečku?“
„Už ne.“
Špatně se mi dýchá. Čelo mám orosený potem.
„Seš v pohodě, Davide?“
„Co?“ popadnu dech.
„No nevypadáš dobře.“ Kašel. Kašel.
Buší mi srdce. Nemůžu už vypustit ani slovo.
„Davide?“ Mlha na obrazovce zní empaticky.
„Davide? Je ti dobře?“ Kašel.
Pak se mlha rozmlží. Na obrazovce se ukáže nějaká paní. Dusím se.

Jan Štifter

Jemnými tahy

*Kdo bydlí tam nahoře, babičko?
Úplně nahoře pánbůh.
A v tom domě pod ním jeden
opuštěný muž, jmenuje se Silvio.*

Jemnými tahy ji vymaloval s bílým čepcem na hlavě, zlatým náhrdelníkem a velkým nose, takovým, jaký u nich ženy mívají. Pro šaty zvolil růžovou a na límec nanesl kousek hnědé. Přizvedl její levé obočí, hleděla pak na něj víc šibalsky – jako by věděla něco, co on ne, o něčem za rohem, kam on nedohlédne.

Barva se vpíjela do omítky a Silvio vyhlédl z okna. Obýval přízemí vily, kterou před první světovou válkou vystavěl jeho dědeček, hladkou fasádu ozdobil vystupujícími kameny, aby už od začátku dům vyhlížel starší, zdivo prolomil štíhlými okny a nad vstupem vytáhl k nebi věžičku, takže vila připomínala malý hrádek. Ve strmém svahu nad městem patřila k nejkrásnějším, a protože byla vidět z velkého i malého náměstí, od řeky i od mlýnského náhonu, objevovala se na všech pohlednicích a děti si na ni ukazovaly prstem – rodiče jim vysvětlovali, že tam nahoře bydlí Silvio.

Branku nezamykal, dům přesto působil nepropustně: pámelníky vrostly do litinového plotu, ve větvích se ztratily motivy květů a amfor. Už před časem zrušil denní donášku novin, znamenala pro něj cestu k poštovní schránce, do které se pomalu stěhoval břečťan. Zbavil se všech povinností, které ho odtrhávaly od toku myšlenek, a přestal vnímat svět, jemuž stejně nikdy nerozuměl, protože ten, který na okamžik pochopil, už za pár chvil neplatil, přišly nové noviny a v nich bylo všechno trochu jinak a málokdy lepší.

Když ještě dokázal přehlédnout živý plot a viděl na dětské hřiště na kraji městského parku, všímal si, jak přirozenou cestu hledají děti k jiným dětem – i v davu se vidí, jdou za sebou jako za světlem, jedno je přitahováno druhým. Stejně tak dospělí, kdykoliv cítí samotu a doléhá na ně mizérie opuštěnosti, seberou se a jdou někam za dalšími lidmi, do hospody nebo divadla. V tu shodnou chvíli, ovládaný identickým pocitem, otevírá Silvio knihy. Noří se do své hlavy a hledá v ní emoce, které pak zhmotňuje, maluje nebo kreslí, a dnes od rána ho zaměstnávají jen oči téhle ženy: jestli budou hnědé nebo černé, tmavě hnědé, s leskem nebo bez. Zmítaná životem, nebo už opečovávaná smrtí?

Když barva zaschla, přešel přes malbu prsty, neulpělo na nich nic. Žena vypadala starší, popraskaná omítka vložila do její tváře příběh. Chyba, Silvia to

zneklidnilo. Rozmíchal bílou barvu a jemně ji nanášel na ženin obličej. Stejnou temperou pak doplnil krajku na růžových šatech, ozdobu nebo snad spodničku, a bílá barva na omítce hned získávala šedý nádech. Stín pod nosem vyvedl tvrdě, s odstupem působil jako knír a musel jej přetírat. Nos se mu zdál nakonec příliš baňatý a brada se zostřovala do špičky, ale celkově žena vyhlížela dobrácky.

Nahlédl do knihy, prolétl své výpisky, aby se ujistil. Vypadá takhle dívka, která při morové epidemii v roce 1720 ztratila během jediného týdne manžela i tři syny? Je až příliš poklidná. Její milí skončili v hromadném objetí, naházení v díře za městem. Dnes už nikdo neví, kde ty stovky těl leží, všechno zarostlo a zaprášilo se, krajina se posunula a město se zvětšilo. Ne, tohle nemůže být ona. Mohla se tvářit zádumčivě, ale on jí chtěl do očí vložit spíš naději než lítost, naděje tam být musela, protože jí morové běsnění nesebralo všechno, přece jen jí zůstal jeden chlapec, ten nejmenší, nejslabší. Nezemřela úplně, kus z ní zůstal, žila pak pro něj? Tohle tam musíš dostat, Silvio. Bud' všechno, nebo raději nic.

Silvio namočil hadr a smyl její tvář ze stěny. Nebyla to ona. Dívala se na něj příliš nezúčastněně, jako by to všechno jen proběhlo okolo ní, jako by ten pohřební vůz s manželem a syny neviděla. Byla u toho, když zemřeli, nechala poslat pro faráře a stála přítom stranou? Tiskla k sobě nejmenšího,

nebo ho raději poslala daleko na venkov? Složil hlavu do dlaní. Když to ona dokázala přežít, proč by to on teď nedokázal nakreslit? Musí začít znovu. Ještě jednou, třeba desetkrát. Silvio smyl její tvář opatrně, aby nerozmazal ostatní malby, růžová, bílá a černá se spojily v jednu temnou skvrnu. Tohle po ní zbylo, teprve teď to bylo pravdivé.

Začal s tím, když odešla Tina. V jeho paměti zůstaly z toho rána jen zlomky vět:

... odreagovat...

... odpočinout...

... prostě toho na mě už bylo strašně moc...

... pět let a nic...

a pak jedna věta, zbyla celá, často na ni myslí:

... je těžké být jen s tebou, Silvio, když jsem s tebou, jsem vždycky napůl sama.

To ráno spolu naposledy seděli na terase ve stínu věžičky a ona mu řekla, že už na něj nebude čekat. Chtěla mu obšírně vyprávět o služební cestě, na které ji měl Silvio původně doprovázet, a ona ho na poslední chvíli požádala, aby zůstal doma. S někým se tam sblížila a její vnitřní navigace jí položila otázku, zda má všechno dosavadní přepočítat. Věděl, že tahle chvíle přijde, a věděl, že toho musí využít. Požádal ji, aby odešla, zavřel se v obývacím pokoji, dýchal na sklo a pár tahy na něm vymalovával ukazováčkem sebe, ženu a dítě, dítě, ženu, ženy. První podzimní vítr odnesl z terasy neuklizený porcelán, všiml si

polámaných hrnků a podšálků, když nasedal do auta, aby ve městě obstaral to nejnnutnější. Nerozhlížel se po lidech, aby v nich náhodou nerozpoznal Tinu.

Proč bydlí ten pán sám, babičko?

*Kdo říká, že je sám? Zavři oči, děvenko, co cítíš?
Jsi snad sama?*

Jemnými tahy vymaloval subtilní ženu v modrých šatech, zdobených zlatými hvězdami. Úzkou v pase a širokou v bocích, jako by se pod nimi skrývaly tři takové ženy. Zadívala se kamsi dolů, uhýbala pohledem, černá kadeř jí padala do čela, rty držela v tom zlomku vteřiny, kdy člověk otevírá ústa, aby začal něco vyprávět. Je možná někým rušen, čeká, až druhý dohovří, ale už neposlouchá, nevnímá, je zaneprázdněný svou vlastní myšlenkou, tou, která nesmí utéct, sedí na připravených rtech. Tak mi to řekni, zašeptal Silvio, jsi to ty?

Poodstoupil a hleděl na vymalovanou jabloň s popraskaným kmenem, zachumlanou do hustých listů a obsypanou plody: jmény a portréty. Dohledal snímky svých prababiček a pradědečků, v dalších generacích už jen využíval výrazných rodových rysů a tvořil podobizny podle toho, co se o předcích dočetl. Kočí byl ošlehaný větrem, opálený od slunce a silných mrazů, kovářovi svěřil silné paže a u písaře předpokládal intelekt, snad i povýšenost nad těmi, kteří dřou

vlastníma rukama. Ale co ona? Přičichl k ní, voněla po modré a zlaté. Neměla by spíš vonět po kytkách a trávě, po právě odbyté lásce, po milování? Přitiskl dlaň k chladné stěně, vyčkával. Schovávala se ve tmě.

Když děti ukazovaly prstem na vilu v kopci, také slýchaly příběh, ale nevybavovaly si tvář. Jméno vybízí k představám, samo o sobě nemá tvar. Jméno je jen legendou a klíčem k příběhu, ozvěnou, pobídkou pro fantazii. Kdyby o ní nic nevěděl, maloval by volně, byl by s ní už dávno hotový. Ale on zabředl do skutečnosti a nedokázal z ní najít cestu. Hleděl na ni a nepoznával ji. Byla příliš sebevědomá. Nadmíru rafinovaná. Jistá si sama sebou. Tou kadeří snad zakrývala lstivost a mazanost. Mohla být taková? Co když byla, Silvio? Čemu uvěříš?

Silvio tušil, že do její tváře patří spíš prchavost, mírnost, jakási nepatrnost, vždyť nad hrobem svých tří dětí stála teprve ve čtrnácti letech. Hleděl na ni a zase pochyboval – zakolísal ve všem, co si o ní zjistil. Vdávala se v jedenácti, nerozuměl jí, nechápal, jak se to stalo, zda chtěla, nebo se podvolila, viděl ji jako někoho výjimečného: zatímco ostatní ještě nemohou, ona chce. Chtěl ji takovou vidět. Dívku, která se mění v ženu, a je to žena vítězíci, protože jedno z dětí uchránila od černé smrti. Smála se pak ještě? Kdy naposledy voněla po lásce? Chodila pravidelně za město, aby s nimi byla, nebo oni chodili za ní, stačilo jen zavřít oči?

Sebe sama vymaloval Silvio podle odrazu ve vodě. Nechtěl tu být absolutně. Věděl, že i to málo, co ze sebe přenesl na oprýskanou zeď svého letitého domu, o něm sdělovalo víc, než by dovolil jinému. Ve vodě spatřil muže kolem padesátky a v něm muže kolem třicítky i chlapce, nad jehož výkresy se sklánějí učitelé a říkají, že tady je talent od pánaboha. V bublinkách vzduchu stoupajících na hladinu viděl Silvio mladého muže, kterému pokoj ve věži s okny ze všech stran proměnili v ateliér, a on tvořil, čas a prostor zaplňoval obrazy i živými ženami, maloval na plátno, dřevo i ženská pozadí, přemalovával svět. Odhaloval místa, na která už stvořitel neměl čas nebo trpělivost, a vydržel u nich vždy tak dlouho, dokud si nemohl říct, že teď je to krásné, teď teprve. Retušoval tam, kde ostatní neviděli chybu. Doplnoval vynechané. Cizeloval dokonalé.

Tina vnesla do jeho světa chaos. Pracovala jako bytová designérka a přivydělávala si jako realitní makléřka. Ukázala mu, že není jenom jedna cesta. Tina byla osvěžení, vzpruha a nová příležitost. Barvy a štětec vyměnil za fotoaparát. Tina aranžovala a Silvio fotil domy a byty do katalogů. Bylo to krásné, i když pomíjivé – hodinové práce vedly k jedné sérii snímků, lopotili se za půvabem a líbezností. Posouvali nábytkem, prostírali na jídelních stolech, do skříní uklízeli všechno zbytečné harampádí a jako značku, podpis, jako nepatrný

žert umiřoval Silvio do každého interiéru na okamžik svůj obraz. V tom, co dělal s Tinou, hledal něco vyššího, tvořil umělecký cyklus. Tvořit – zachytit – pustit a odejít od toho. Díky Tině našel ve zranitelnosti světa zalíbení.

Ale Tina chtěla tvořit ještě něco navíc: rodinu, toužila po dítěti. Silvio to rozhodnutí oddaloval, zatímco Tina procházela domem a promýřlela, co všechno je potřeba změnit, aby byl prostor vřtřícný pro děti, aby se v něm každý z nich cítil dobře. Podvědomě tuřil, že Tina nevpadla do jeho života proto, aby se v něm zabydlela, Tina ho doprovázela na cestě za uměním, do kterého lze fouknout a ono odletí. Rozpadne se při každém dotyku, nelze ho přenést, zhrouť se v rukou. Měla ho naučit, že všechno přichází a současně mizí, rozkvete jen pro tuhle chvíli. Že život i smrt jsou jen dvě podoby téhož. S Tinou si uvědomil, že je zbytečné svět spravovat, protože svět bere sílu z chybovosti a dočasnosti.

Vycítili to oba. Nakonec prošla brankou, kterou nikdo nezamykal, a ztratila se dole ve městě. Když Silvio postával u okna, věděl, že tam někde je, v tom hemžení na náměstích, na nábřezích a v parcích, a snad obrací oči k vile na kopci bez výčitek.

*Kudy vede cesta nahoru, babičko?
Právě po ní kráčím, děvenko.*

Proti budoucnosti začal stavět štít z minulého. V nastalé samotě maloval po zdech. V obýváku vytvořil rodokmen – vymaloval strom, jabloň. Zaměstnal se tím na řadu měsíců. Teprve teď zjišťoval, kým vlastně je. Obtěžkal svou mysl studiem matričních knih, soupisů duší, obdivoval estetiku starých rukopisů, četl si a maloval. Tvořil v klidu, dokud nenarazil na ni: jedenáctileté dítě, děvče provdané za dospělého muže, dítě rodící další děti, čelící epidemii, přicházející o manžela i většinu svých potomků. Její tvář mu vstupovala do snu, ale neuměl si ji podržet. Měl ji v sobě, někde v něm vězela.

Smazal ženu v modrých šatech, zdobených zlatými hvězdami, se zprávou na rtech, protože to, co chtěla říct, nebyla pravda. Tohle nebyla ona. Kolik možností mu ještě zbývá? Znovu a znovu...

Náhle uslyšel branku a vyhlédl z okna.

Na kraji pozemku stála dívka. Se zakloněnou hlavou si zkoumavě prohlížela starou vilu, její zrak ulpěl na věži. Měla dlouhé plavé vlasy a výrazné oči – tak velké, že by se je Silvio bál namalovat, aby nepůsobily nepřírozeně. Oči Silvia zachytily, ústa něco špitla v neslyšném pozdravu. Vyšel jí naproti. Udělala krok k němu a až pak se zeptala, jestli může dál. Měla slabý dětský hlas, byla útlá v ramenou a trochu se třásla, Silvio poznal, že něco silného prožila. Zeptal se jí, jestli se něco děje ve městě, a ona odvrátila pohled k pámelníkům a odpověděla otázkou, jestli by

za nimi mohl zamknout branku. Všichni stoupají k nebi a mě to dovedlo k vám, doplnila. Uvaříte mi čaj? Ukázal ke svému domu a vybídl ji, ať vstoupí. Upřeně hleděl do jejích očí. Kolik je jí let, dvanáct, třináct? Uvedl ji do svého domu. Přizval ji na návštěvu pod rozkvetlou jabloň, zachumlanou do hustých listů a obsypanou plody.

Miloš Urban

Krátká perspektiva

Nejhorší je ta strašně krátká perspektiva,“ řekl do mikrofonu ve svém notebooku.

„Tak ať je zase o něco delší,“ odpověděla a přes Skype si přitukli s displejem, oba předem dohodnutí na zeleném veltlínu z Wachau; zatímco on měl v láhvi od vinařské rodiny Richterových už jen slabou polovinu, ona sehnala ročník 2017 vinařství Jerabek v kabinetu, o poznání žlutější a hustší, ale teklo do ní mnohem pomaleji. Doteď someliérsky jeden druhému svůj vzorek přechutnávali a zkoušeli ho co nejpřesněji popsat, ona celkem vážně, zatímco on už se nad jejími výmysly a nesmysly dvakrát rozchechtal a dlouho nemohl přestat, ostatně byl opilejší a ona byla ráda, že ho na dálku umí takhle pobavit. Znali se dlouho, měli spolu dítě.

Teď oba zvažněli a jejich trhavý, na okamžik mizející obraz je nějak už rozveselit nedokázal. Zlomová fáze, jakou umí jen víno a špatné zprávy; když si je v sobě nosíte, ono je z vás vyplaví.

„Tobě nemusí karanténa zase tak vadit, ne?“ řekla, v jejím hlase byla úzkost.

„Prej se to na podzim bude opakovat – nová vlna infekcí, nový karantény.“

„No a ty budeš sedět na prdeli a psát.“

„Ale,“ namítl, „já už neměl co psát, ještě než to začalo.“

„A pak tě televize a rádia žádaly o karanténní povídky a napsal jsi jich hned pět.“

„No jo, ale to je dočasná záležitost a tu poslední jsem si tahal až někde z paty.“

„Třeba tě to inspiruje pro něco většího.“

„Neinspiruje. A i kdyby, až se to začne všechno zavírat znova a nakladatelství zas budou stát jak vodní mlejn, kterému vyschnul náhon, už mě ani nebude chtít nikdo vydat, respektive nebude moct, i kdyby chtěl.“

„Já myslela, že spolu půjdeme dneska na víno. Kdybychom neseděli u stolu, ale byli opravdu u Tondy nebo v Mlýnský, takhle negativní řeči by sis odпустиł, protože bys nechtěl zkazit celej večer.“

Už málem odpověděl, že takhle z domova je to jedno, protože na konci večera stejně neodejdou spolu buď k ní, nebo k němu, ale zůstanou každý u sebe.

„Nechceš mi ukázat aspoň prsa?“

Rozepnula si košili, ukázala mu prsa a zase se zapnula. „Jestli nás někdo hacknul, budou za chvíli k vidění po celým netu.“

„Mohla sis aspoň sundat podprdu.“

„Na to si budeš muset počkat. Lidi jsou doma, každý něco vysílá nebo se s někým baví jako my dva. Hackeři maj žně.“

„Sem zavolał dneska otci. Jen tak, normálně si voláme jenom na narozeniny a na Vánoce.“

„Kolik mu je?“

„Osmdesát.“

„A pořád v oukeji?“

„Jo, v cajku. Dohodli jsme se, že si zajedeme zastřílet z pistolí a revolverů jeho kamaráda na střelnici u Žlutic. Říkal, že je to pro něj možná naposled, tak pojede moc rád.“

„To je skvělý, že máš i ve svém věku tak schopného otce. Mně táta umřel, když mu bylo třiasedmdesát. Na rakovinu plic, přestože nikdy nekouřil.“

„S otcem to taky není ideální. Pořád si do telefonu zpíval: Pejsku náš, co děláš, žes tak vesel stále. Ale za živýho boha si nemoh vzpomenout, jak ta písnička začíná. Tak jsem mu to zazpíval: Skákal pes... přes oves... Smál se tomu jak kůň, já taky, ale trochu mi trnulo...“

„Jéžiš, a s tímhle chlapem chceš jet střílet?“

„Zná ty správný lidi, co nám půjčej kvéry. Hele, jsem si jistej, že na střelnici z něj bude Gary Cooper V pravým poledni. Jako za mlada.“

„Tyhle mačistický hnusy nedávám, jak víš.“

„Nebylo by mě to napadlo, nebejt karantény. Sám bych mu o to neříkal, ale to střílení je asi dobrej důvod se se starým pánem vidět, než umře.“

„Každej důvod je dobrej. Je paradoxní, žes mu zavolał jenom kvůli tý karanténě a ohrožení zdraví seniorů.“

„Jinak bych nevolal. On je vitální dědek až dost. Urazil by se, kdybych volal jen tak. Myslel by si, že čekám na nějaký dědictví.“

„Starej mačo, co?“

„Přesně. Toho už žádný feministický kydy našťestí nepotkaj.“

„Jak našťestí? Mu závidíš, že je tak starej, že se nesetkal s feminismem?“

„Myslím, že prožil skvělejší život, a jeho ženský s ním, aniž by se s něčím takovým museli štvát.“

„Třeba ho to ještě potká. Ho nepohřbívej eště.“

„Děkuju za starost, ale já mu tohle fakt představovat nebudu, v jeho osmdesáti.“

„Umře nevzdělanej.“

„To nás čeká všechny. Ale aspoň si ještě naposled zastřílíme. To mu přeješ, ne?“

„Ne. Pokud to není feminista, tak mu to nepřěju.“

„Zkus to ještě jednou, zlato.“

„Neříkej mi zlato! Nic takovýho nejsem a nikdy jsem nebyla.“

Směje se. Dostal ji, vytočil ji natolik, aby se trapně vyjadřovala k jeho otci. Ubohý, no. Ale udělalo mu radost, že s některými lidmi si ještě umí zmanipulovat – vytáhnout z nich to nejblbější.

„Jsi hnusnej, jako když jsme spolu byli.“

„Jsem pořád stejnej,“ ohradil se. „Před rozvodem i poté pořád to samý já.“

„Jo, to tvoje toxický já!“ Vyprázdnila skleničku a dolila si. „Pořád jenom já já já.“

„Toho chlápka, kterýho tak nenávidíš, sis kdysi vzala. Hele, to je fakt dobrý víno, to ti koupím.“

„Ty mi nemáš co kupovat nějaký víno!“ vykřikla. „Seš pořád stejně hnusnej šovinista, s kterým jsem se rozvedla, a tak platíš alimenty, vole!“

„Klídeček, vole, v poho, mysl si o mně, co chceš, hlavně když si tím vyfutruješ svoje názory a stanoviska.“

„Nesnášim tuhle mačistickou přezíravost a jako-by bohorovnost. Seš stejnej sráč jako všichni ostatní chlapi.“

„Jen si posluž,“ zasmál se upřímně a napil se toho dobrého vína. „Můžem ten videohovor klidně ukončit. Já tě nechci nějak trápit ani rozrušovat. Jenom jsem se chtěl s tebou o Velikonocích napít, když už tě nemůžu spráskat pomlázkou.“

„Ty hnuse! Nepřehrávej se do chlápka, co má všechno na háku! Takovej nejseš. Tě znám. Seš nervózní jak prase úplně ze všeho!“

„Jo, souhlas, cokoli, jsem nervózní i tehdy, když mi na ruce přistane sluníčko sedmitečný.“

„Přesně!“ vřískala. „Seš v prdeli i z pitomý berušky, nedejbože z pavouka! Co seš ty za chlapa!“

„No, já jsem takovej chlápek, co vlastně nic od nikoho nepotřebuje.“

„Máme spolu dítě!“

„A já ho miluju, ale to je daná záležitost, to si snad nemusíme vyčítat. Dokud tady budu, budu pro naše dítě.“

„Kecy!“

„Kecy? Tohle je o naší holce. Opravdu myslíš, že kecy? Mám to napsat babičce?“

„Babička ji ovlivňuje víc než já!“

„Moje stará máma, co nazývá vietnamský prodejce Tingtongama?“

„Jo!“

„Vidíš. A já se snažím, aby naše holka naše milý Vietnamce takhle nikdy nenazývala, není to jednoduchý.“

„Mně sou Vietnamci u prdele! Mně de o ženy v naší společnosti. O děti, o který se ty jako chlap musíš starat od narození jako ta ženská. Ostatně kvůli tomu sem se s tebou rozvedla – protože ses nestaral a utíkal do práce.“

„Aha, já sem utíkal do práce, protože jsem vás živil.“

„Chodil sis tam odpočinout!“

„Chodil jsem do práce, protože jsem na nás vydělával.“

„Chodil sis tam odpočinout! Od nás!“

„Malý dítě má být především s matkou, když ho kojí. Otec nastoupí až potom. Ale tos mi už nedovolila. Napařilas mi rozvod.“

„Jak napařila? Je to i tvoje dítě! Máš ho chovat,

krmit stejně jako já! Seš naprosto šílenej otec! Nechápeš ženy! Nechápeš, že jsi žena, aniž by sis to přiznal!“

Rozehnal si dlaněmi rudé kroužky před očima. Sundal sluchátka, vypnul komp a podíval se na hodinky.

Ta mladá holka, co ho pozvala na rande, přijde do kavárny za půl hodiny. A nebude to přes video.

Moc si od toho nesliboval. Ale furt lepší než videochat s bývalou ženou.

Michal Vrba

Dotek

Měsíc svítil jasně, když zamkl zadní dveře domu. Vytáhl pomalu klíč ze zámku, chvíli si jej prohlížel, jak se leskne mezi prsty. Na okamžik ho napadlo zastrčit si ho do kapsy kalhot, ale pak s ním prudce hodil do vysoké trávy na úzkém dvorku a vykročil po cestičce z dlaždic mezi pruhy neudržovaných záhonů. Úkosem pohlédl na ten vlevo, na kterém z plevele vyčnívala podlouhlá hromádka navršené čerstvé hlíny. Zabočil k ní a poklekl, zavřel oči a pohladil hlínu dlaní. Vzal jednu hrudku a rozdrolil ji mezi prsty. Poté vstal a vešel pod přístřešek pergoly a krbu. Sundal ze zad plátěný batoh, jenž byl naplněn k bachratosti, jako by v něm byl nafouknutý plážový míč. Přezky popruhů cinkly o betonovou zem. Otočil se ze zvyku obezřetně k domu, ale okna všech pěti oddílů řadového domu zůstávala lhostejně temná. Všechna včetně toho, z něhož vyšel.

Nikdo tu už není. Polkl nasucho a celý se otřásl. Rychle se však vzpamatoval a otevřel veřej velkého sekretáře určeného pro potřeby víkendových sezení v pergole. Potmě nahmatl balík modré kruhové plachty na přikrývání bazénu, vykulil ji ven

a z obvodových oček vytáhl silnou šňůru na stahování. Oboje položil na zem k batohu, stejně jako plastový kanystr s kohoutkem, který původně stál v rohu na nízké stoličce. Zběžně prohledal sekretář. Příbory, talíře, skleničky, obracečka ke grilu, slánka, krabice kostek cukru, mlíčka do kafe, párátko. Chybí tu jenom křupky! Ty zatracený, zkurvený křupky! zařvalo to v něm, ale věcně pokračoval v hledání.

Ve spodním šuplíku objevil tři krabičky cigaret a láhev drahého rumu, dávný dárek k jeho narozeninám.

Úplně jsem zapomněl, užasl, že to tady je! Po celou dobu tady byl poklad! Teď už je to jedno, ale hodit se bude. Zasunul cigarety, láhev, cukr a slánku do plachty, z koše u krbu vzal vidlici na opékání a z rohu pergoly bytelné dřevěné pádlo. Došel dozadu k plotu, odsunul petlici na brance a otevřel ji dokořán. Vrátil se na dvorek, kde na straně, opřená našikmo o pletivový plot, ležela v trávě zarostlá plastová kánoe. Otočil ji a měsíc osvětlil tmavou siluetu místa, kde byla jen hlína, brouci, pavouci a žížaly. Kdy jsme to naposledy byli na vodě? Není to zase tak dlouho! Tři roky? Pět? Ale jako by to bylo sto...

Chytil loď za okraj a protáhl ji nastojato dvířky. Naházet do ní připravené věci a k bužířkovému očku na přídi uvázal šňůru z bazénové plachty. Před sebou měl rozlehlou, stříbrným světlem ozářenou plochu louky. Asi kilometr za ní temněly vedle sebe

kmeny topolů, které nyní vypadaly jako jednolitá hradba. Stáhl si rukáv mikiny přes dlaň, aby její šnůra neřezala, a vykročil. Lod' ztěžklá nákladem, především kanystrem s vodou, se na dlaždicích ve dvířkách vzepřela tahu, ale poté vplula do rosou navlhlé, kluzké traviny. Po třetině vzdálenosti k topolům se zadýchaně zastavil. Ohlédl se a strnule se díval na obrysy jejich řadovky, na obrysy okolních krajních domů malého města, na vyčuhující horní patra dvou paneláků, na věž kostela i trčící černý prst komína bývalého cukrovaru. Svit velkého měsíce byl jediným zdrojem, jenž osvětloval důvěrně známé panoráma.

Bejvalo to živý, co lidí jsem tady znal! To bejval můj domov. Teď vypadá jako černá stavebnice z kostek, kterou dítě zapomnělo zbořit, a kostky uklidit. Zbytečná věc bez užitku. Jak dlouho tady bude stát, než se rozsype? Než po nějaký bouře půlka shoří?

Zavrtěl hlavou. Čekal od sebe nějaké dojetí, pohnutí, ale nic. Chtěl už jen být co nejdál odsud. Nevěděl, kolik má času. Nečum tam, radši si uchovej, jak město vypadalo, když v něm byli lidi. A moje...

Nechal šnůru, aby se zařízla do ovázané dlaně, a táhl lod' s nákladem bez přestávky až k Cidlině...

Stál u okna v jejím pokoji v horním patře, když uviděl toho kluka. Ten malej hajzl neměl ani roušku, motal se podél zadních plotů a klopýtal bodlácím rumišťě. Zastavil se kousek od jejich pergoly. Na něco koukal, pak popošel a naklonil se dovnitř. Přes stříšku teď na toho mizeru neviděl. Prudce otevřel okno a zařval. Pak utíkal dolů do sklepa k zadním dveřím a přes zahrádku, ale kluk už byl pryč. Zato tam stála jeho holčička s vyděšenýma očima. Stála nehnutě u sekretáře, on se zastavil na prahu, opřel se o sloupek a prudce vydechoval.

„Cos tady dělala?!“ zařval vztekle, ale v tom vzteku byl jen strach o ni, „viděl jsem tě! Bylas tady a byl tady ještě někdo! Nějakej malej parchant, co chtěl krást!“

„Říkal... říkal...“ brada se jí třásla a zorničky měla rozšířené hrůzou, „že maj doma hlad a ven z města že se jet nedá. Já, já... Byl to jen takovej malej kluk... Nebylo mu dobře a měl hlad. Dala jsem mu křupky ze skříňky... a... a já, já –“ zalykala se pláčem.

Chtěl vybuchnout ještě víc, ale cosi jej mátló. Něco, co v její tváři nepatřilo strachu z otce... Vykročil k ní.

„Stůj, tati! Nechoď ke mně!“ zaječela nečekaně a tak hlasitě, až se rázem polekala vlastního hlasu a přešla do naléhavého šepotu, „nepřibližuj se ke mně, prosím!“

Nikdy! Nikdy s ním takhle jeho holčička nemluvila! A už vůbec ne od smrti matky. Ohromeně se zarazil a zbledl.

„Co... cože? Proč jako?“ vzmohl se jen, ale cítil, jak mu celé tělo tuhne. Začala rychle drmolit třesoucím se hlasem:

„Tati, já... musela jsem vodemknout tím malým klíčkem skříňku, tak jsem si sundala rukavici. A pak jsem vzala křupky a dala mu je. Von si je vzal a druhou rukou... Tati, von...“ zoufale vzlykla a musela se nadechnout, „von mi ji vzal a políbil. Jako poděkování, chápeš? Dotknul se mě. Von si asi myslel, že mám na ní rukavici. Pak se tak divně zašklebil, když viděl, že ne... a když se ode mě otáčel, uviděla jsem, že, že –“ rozplakala se a otec s očima rozšířenými hrůzou zachroptěl pro sebe, co věděl od okamžiku, kdy na něj křikla, aby se nepřibližoval:

„- mu tekla z ucha krev...“

3

Cidlina byla skoro prázdná a líně jí protékal sotva potůček. Za měsíce sucha v korytu vyrostla spousta vodního rostlinstva od plazících se travin splývajícími s proudem v nízkém sloupci vody až po stojaté

rákosy. Podíval se po proudu a viděl rovný, zarostlý klín v krajině. Zaplavila ho bezmoc a posadila na příď kánoe. To už ji můžu rovnou táhnout po louce... Ale před Chlumcem, to je deset kilometrů, je jez, tam nabere řeka tah a vodu. A za jezem se to konečně hne! A pak pojedu!

Nahmatal v plachtě od bazénu rum, mocně se napil, a aniž se zul nebo jen vyhrnul nohavice, stáhl loď po svahu do řeky. Do řeky, která tam teď nebyla. Nebyl si jistý, jestli kánoi nadnáší alespoň nějaká voda, nebo její dno jen klouže po vlhkých chomáčích vodní trávy.

Omotal si šňůru a udělal dva kroky, při třetím už nevytáhl tenisku z bahna, vyzula se a on se překotil a padl po břicho do vody. Zarytou botu se ani nesnažil hledat.

Táhl loď úmorné tři hodiny bez přestávky. Bláto mu brzy stáhlo i druhou botu i obě ponožky. Několikrát musel hustý rákos obejít. Jednou zkusil proklouznout po šikmém svahu koryta, ale kánoe se převrhla a vysypané věci nasákly tím zbytkem vody, co v řece ještě zůstal.

Minul osadu Vysočany, temnou stejně jako městečko, jež opustil, když tu voda náhle vystoupala až ke kolenům a příď lodi ho nečekaně drkla zezadu do lýtek. Půjde to! Táhle za ohybem už zkusím naskočit a třeba se jen odrážet!

Za ohbím řeky byl v korytu padlý velký dub. Je podřezanej, někomu blbě spadnul, uškříbl se. Dub

vytvořil hráz a za ním byla Cidlina zas jen tekoucí kaluží. Vylezl na břeh, posadil se a opřel se vyčerpaně o pařez. Zavřel oči a zhluboka vydechoval, až se dech stával mělčím a on únavou usnul.

4

Dotek kůže fungoval jako jediný, zato stoprocentní přenašeč. Byla mladá a dosud zdravá. Snad proto vydrželo tělo vzdorovat celé čtyři dny od kontaktu s klukem. O dva víc, než bylo běžné. Prvních osmačtyřicet hodin byla dokonce schopná pohybu. Viděl i případy, které trvaly od dotyku do konce jen několik hodin. Ležela ve svém pokoji na lůžku a on byl celou dobu s ní. Seděl na židli dva metry od lůžka, víc mu nedovolovala. Na svůj věk i postupně se horšící stav byla nečekaně rázná a nesmlouvavá. Najednou tolik podobná své matce! Rozkazovala, povzbuzovala, dokonce ho utěšovala... Nepustila jej ovšem k sobě ani v okamžicích záchvatů bolesti, nevzala si od něho nic, dokud si nezkontrolovala rukavice na jeho rukách. Zoufale ji chtěl obejmout, ale zbývalo jen zoufalství.

Seděl na židli, podával jí tu mokrý ručník, tu jídlo, sklenici vody nebo nějaké prášky bůhví na co, které našel v krabici léků.

„Tati?“ zašeptala uprostřed druhé noci. Trhl sebou na židli, neboť na okamžik únavou sám usnul.

„Copak, holčičko?“

„Nezůstávej tady, až umřu. Ne, nic neříkej! Nechci poslouchat lži, že se uzdravím. Zkus se dostat pryč. Nahoru na sever. Nějak se tam dostaň! Kvůli mně. Musíš!“

„Nesmysl. Kam bych šel? Nechci! Naposledy byla hranice podle rádia skoro až u Baltu a v Dánsku. Silnice jsou plný zátarasů, jak postupně ustupovali a izolovali, a k tomu jsou všude převrácené auta a stromy vod tý pitomý vichřice. Ta to všechno podělala. Propásli jsme svoji šanci! Propásli! A vůbec! Nemel nesmysly. Budu tady.“

„Ne, nezůstaneš tady, rozumíš? Já nechci! Počkej! Náhodou – vede tam ještě jedna cesta, tati. Po vodě, chápeš? A ty mi slíbíš, že to aspoň zkusíš,“ zaprosila a dodala docela tvrdě: „Slíbíš mi to, teď hned! Budeš přísahat, jinak... jinak už tě nechci vidět!“

5

Nevzbudilo ho slunce, ale bolest. Ležel vedle pařezu a měl pocit, že to intenzivní bodání ve svalech celého těla přišlo okamžitě a bez nástupu. Jako by se na něj

naráz navalila tuna země. Hlava se mu točila a zrak citlivých očí se rozostřoval. S absolutním vypětím se zapřel o pařez a postavil na vratké nohy. V uších mu hučelo. Obzor osvětlený slabým jasem úsvitu se mu před očima vlnil.

Předklonil se a zapřel rukama o kolena. Bolest ochromovala tělo i mysl a on se skrz ni těžce prodíral zpátky ke zbytkům vědomí. Po několika minutách v nezměněné poloze bolest konečně povolila. Napřímil se a udělal několik prkenných kroků po břehu.

Já... já musím...

Otočil se, doklopýtal k provazu na svahu a celou vahou svého těla táhl o kmen opřenou loď na břeh. Neustal v tahu a vlekl ji dál kolem pařezu podle břehu. Pak přišla další vlna bolesti a byla stejně silná. Upadl na všechny čtyři. Když záchvat odezněl, zůstal bezmocně klečel. Další dvě hodiny atak bolesti nepřišel. Stáhl kánoi do vody, které bylo nyní přeci jen trochu víc než prorostlé zeleně, a vedl ji pádlem zapřeným o sedátko. Už by mohl i nasednout, ale nešlo by tu pořádně pádlovat. Motavou chůzí to bude zatím lepší.

Byl vyděšený z intenzity toho, co před chvílí zažil. V těle, které nyní už zase fungovalo, stále jako echo doznívala bolest. Bolelo ho úplně všechno.

Ale úplně nejhorší byl ten příšerný mokravý pocit v uších.

Byl konec. Po jejím posledním záchvatu, ve kterém ho stále držela očima a gesty na distanc, ač byla sotva při vědomí, vyšel z pokoje a na dřevěných schodech do přízemí se sesunul na zem a plakal dlouhé hodiny. Pak v něm vzplál vztek. Jako pomínutý šel do kuchyně pro kudlu, že najde rodinu toho malého parchanta! Ale v kuchyni na prázdné lednici byla magnetem přichycená fotka. Z ní na něho hleděla ona. Zastavil se v půli kroku a chytil si oběma rukama hlavu, jako by ji chtěl rozdrtit.

Vykopal na bývalém záhonu jámu. Ve sklepě našel starý trampský batoh a do něho si zabalil na cestu.

Celé odpoledne seděl v jídelně u stolu a bez hnutí zíral nepřítomně na bílou zeď. Když nadešel soumrak, vystoupal tiše po schodech.

Ležela tam v šeru, jako by spala. Přistoupil k lůžku a poklekl. Pohladil jí holou paži, ale cítil na konečcích prstů jen klopýtavé drhnutí gummy. Našpulil rty, přimhouřil oči a zavrtěl hlavou. Pomalu si stáhl gumové rukavice a pohodil je na podlahu.

„Jsi moje malá holčička. Víš to, že jo?“ zašeptal a pohladil ji po hebkých vlasech. „Já vím, že jsi. Nezlob se, že tohle dělám... nezlob se, holčičko... já musím... ať si je to naše poslední společná věc, ale já musím... O nic jinýho už nestojím. Ale nemysli si – já

pojedu, pojedu pryč, protože jsi to chtěla, protože jsem ti to slíbil... jen proto," a znovu ji něžně pohladil po tváři. „Jsi moje malá holčička... vždycky budeš...“

Naklonil se nad ni a políbil ji na studené čelo. Poté zabalil tělo do prostěradla, snesl na zahradu a pohřbil tak, jak si sama přála.

7

Už byl daleko za mostem silnice, co vedla k Lukové, a vody bylo na jízdu stále málo. Tady dříve bejvalo vody! Slunce pálilo nad hlavou a vesnice na obou stranách, Luková a Mlékosrby, pár set metrů vzdálené, byly tiché a netečné. Vepředu napravo za mírnou terénní vlnou, v místech, kde tušil Chlumeč, spatřil v dálce stoupající černý dým. Náhle se rovný sloup kouře zklíkatil jako blesk. To se znovu vrátil záchvat, který zatřásl jím i obrazem na sítnici. Zkroutil se a napůl padl do lodi. Kánoe s ním zvolna poodplula o několik metrů a pak se zastavila o skrytou hranu pod vodou.

Když se mu částečně vrátilo vědomí, pochopil ze ztuhlosti těla, že dál už po svých nedojde. Ležel přehnutý přes dřevěné sedátko s obličejem přitisknutým ke dnu lodi. Bylo mu jasné, že jak byla jeho holčička

odolná a vydržela celé čtyři dny, on se naopak nedožije ani druhého. Už teď mu strnuly nohy a bránily se pohnout, což přicházelo až ve třech čtvrtích celkového průběhu. Znal to až příliš dobře. Hlava mu třesla. Zavřel pálicí oči.

A to jsem si myslel, napadlo jej s bolestnou trpkostí, že dojedu alespoň k Labi, do Poděbrad nebo až do Nymburka. Nebo kdyby jen na Žehuň, na ten pět kilometrů dlouhý rybník, tam si dám cigáro a ten rum... a dál ať se děje cokoliv. Na tisíc kilometrů po řece na sever jsem se stejně nechystal. Je to jedno. To už je pryč... Nedostanu se dál, než kam bych jindy došel za dvě hodiny pěšky. Nebo za deset minut autem od našeho domu.

Byl tvrdý chlap, ale teď vzlykal bodavou bolestí. Rychlejší průběh přinášel intenzivnější utrpení. Přece však vyprostil horní část těla z lodi a svezl se na kolena do vody. Lod' poskočila a málem mu ujela pod rukama. Chytil ji, natáhl se přes okraj. Vystrčil ven batoh a s cáknutím pleskla do vody i plachta. Nakonec ztuhlé ruce vytáhly z kánoe kanystr s vodou. Lod' se vyhoupla nad hladinu jako splávek. Převalil se dovnitř, sedl až na dno a hrana sedátka se mu zaryla do zad. Všechno v něm vibrovalo, jako by každé vlákno svalů procházelo samostatnou torturou. Skrz napůl zavřená víčka zaznamenal, jak se kolem něho mihl silný stvol rákosu.

Lod' konečně plula po vodě.

Když se naposledy probral záškuby křečí, bylo ještě světlo prvního dne. Ležel v lodi zkroucený na zádech a v polovědomí jím prostupovala bolest podobná ohni. Skrz mázdru v očích prohlédl, že loď je na hladině opřená o železný rošt. Za ním se ozývalo hučení. Byl u jezu na kraji Chlumce. Na ocelové lávce přemostující jez stály dvě postavy. Návalem nové bolesti stiskl oči. Loď sebou náhle trhla, naklonila se a drhla po svahu břehu. Z mlhy uslyšel mužské hlasy:

„Opatrně, Fando, ať se ho nějak nedotkneš.“

„Neboj, Tome, neboj, takovejch jsem tady natahal... Ale už dlouho sem žádnej nepřijel. Tenhle je ničemnej, nic u sebe nemá. Necháš ho tak? Stejně vypadá, že už je hotovo, akorát vylejtváš patronu.“

„To zas ne, nejsem nelida. Jako každýho... Přeci ho nezahrabeme živýho. I když nám ten vůl mohl zaneřádit vodu, budu k němu jako k vostatným. Kdoví, kam se chtěl dostat, blázen... A hele, tady vepředu je flaška. Nějakej rum! Tak aspoň něco! Díky, kamaráde!“

Bolest byla strašlivá a paralyzovala ho tak, že už nemohl nijak reagovat. Někdo převrátil loď a on padl bezvládně do trávy. Někde vzadu v hlavě se naposledy vzepjala mysl – Holčičko! Moje malá holčičko!

Do zkrvavených uší mu pronikl neznámý, skoro konejšivý hlas:

„Ať je ti země lehká, člověče. Neboj, už ti bude jen líp...“

Cosi hlasitě cvaklo.

„Fando, běž radši ještě kousek stranou!“

A najednou už nebyla bolest. Najednou už nebylo nic...

OBSAH

Aleš Palán <i>Devatenáct</i>	7
Paul Auster Stanislavští vlci	11
Bianca Bellová Láska všechno překoná	25
Zuzana Dostálová Na prahu dvou cest	31
Pavla Horáková Ex oriente lux...	39
Lidmila Kábrtová Za oknem	47
Pavel Kosatík Vlak do Leningradu	57
Jiří Kratochvíl Jen host	71
Alena Mornštajnová Ošklivá sobota	79

Jan Němec	
Krátká esej o nenapsaných povídkách	89
Jiří Padevět	
Tráva se mu pletla pod nohy	97
Iva Pekárková	
Do který země patříš?	103
Markéta Pilátová	
Poslední lidé	113
Martin Sichinger	
Kouzelné okénko	121
Mark Slouka	
Malý bratr	131
Petr Stančík	
Kar v karanténě	141
Olga Stehlíková	
Je to o šoupnutí vedle	163
Jan Štifter	
Jemnými tahy	175
Miloš Urban	
Krátká perspektiva	187
Michal Vrba	
Dotek	195

Za oknem^{19 spisovatelů} proti covid-19

**Auster Bellová Dostálová
Horáková Kábrtová Kosatik
Kratochvil Mornštajnová Němec
Padevět Pekárková Pilátová
Sichinger Slouka Stančík
Stehlíková Štifter Urban Vrba**

Vydal PROSTOR, nakladatelství, s. r. o.,
Nad Spádem 649/10, 147 00 Praha 4,
v roce 2020 jako svou 544. publikaci.
Editor Aleš Palán.

Povídky *Stanislavští vlci* a *Malý bratr*
z angličtiny přeložil Josef Moník.

V povídce Paula Austera uveden úryvek
básně Georga Trakla *Na východě*
v překladu Ludvíka Kundery.

Odpovědná redaktorka Hana Mertová.
Jazyková korektura Marcela Krupková.
Grafická úprava Aleš Lederer.

Návrh obálky a sazba Adam Lederer (*ProAL*).

Vytiskla tiskárna PBtisk a. s., Příbram.
Vydání první. Stran 212.
Cena 247 Kč.

eprostor.com
prostor@eprostor.com
facebook.com/nakladatelstvi.prostor